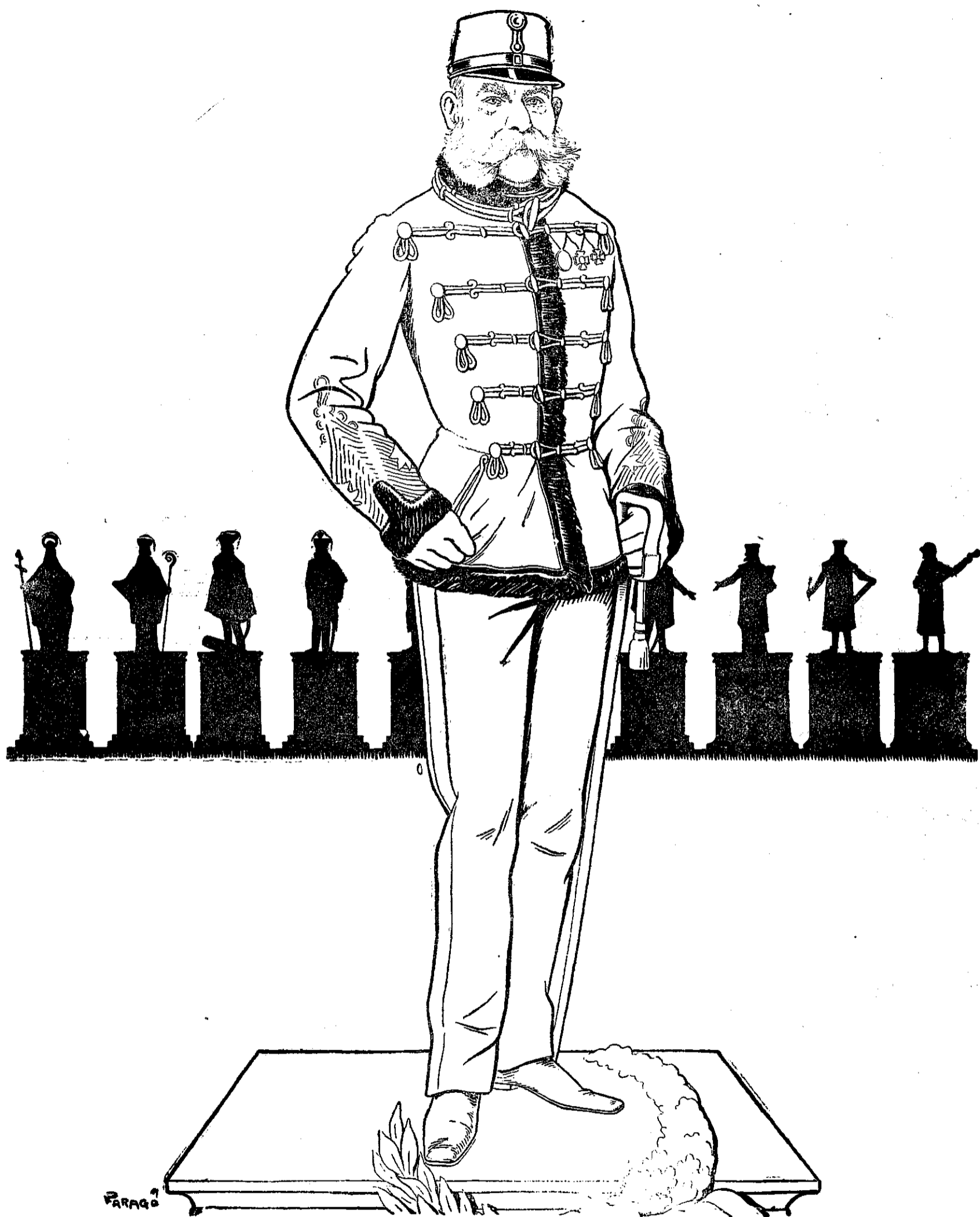

Kedves közönség, kívánunk neked
Vidám karácsony-ünnepet.
S mert a kívánság akkor jó csak,
Ha nem unalmas puszta, szó csak,
Fényes karácsonyfádra itt,
Mi is készítettünk valamit.

Nem! Rengeteg papir és nyomdafesték,
Ne rontsa a karácsony-estét!
Minek neked szedett-vedett
Sok novellett? Mi e helyett
Adunk im, képes évi szemlét,
Mely félig tréfa, félig emlék.

Aki e tűnő évben, e hazán,
Valaki is volt igazán:
Azt felmaséroztatja szépen
Faragó mester sok furcsa képben.
Elő, ki van nagy emberünk!
Szemlére fel! Gyerünk!

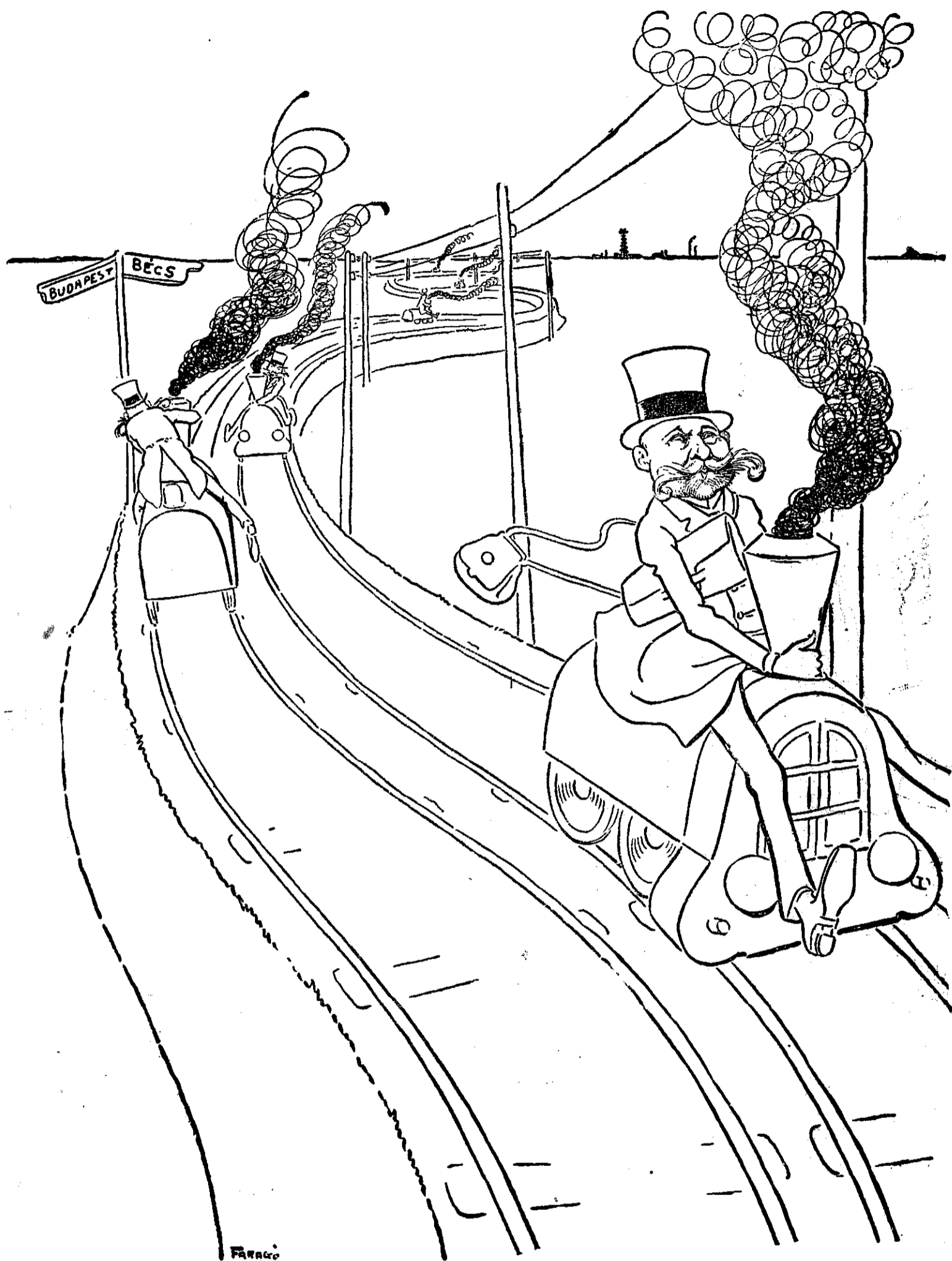
Lesz immár szobra tíz dicsőnek,
Alkotja azt ez egy dicső meg.
A hű magyar szívben pedig
Ez egy — a tizenegyedik.

**A német szó nekünk Budán
Szép s kedves egyszer volt csupán,
Mikor császári ajkrol vitte szét
Magyar fajunk dicséretét.**

Értünk borul is, ám ki mondja még,
Hogy nem derült ránk néha tiszta ég?
Hisz köztünk tündökölt maga,
Romániának osillaga.

Innen oda, onnan ide
Egyez ki osztrák izibe!
Ah, mennyi ut s mind kárba vész!
S lesz rendelet — ez az egész.

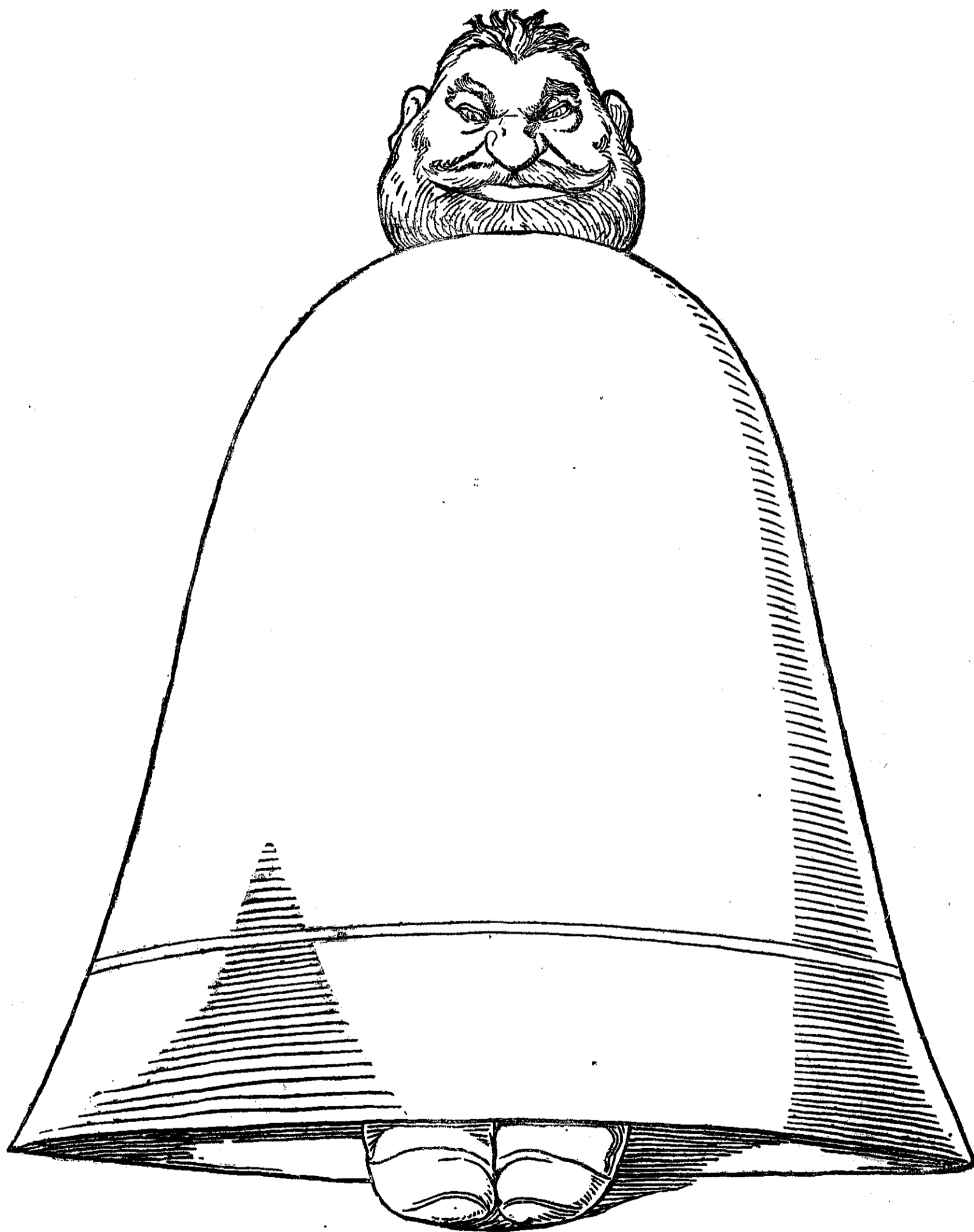

FARAŐ

**A vámnak révén nem eshet itt kár,
Hiszen Grenzenstein az államtitkár.
Lukács, ha másként nem tehet,
Ledugja a határkövet.**

A keze száz s mindezzel ez
Ezer irányba levelez.
És hozzá mennyi munkát végez!
Ha keze száz csak, mint elég ez?

**Az ország osengetyűje cseng —
És helyre áll a rend a osend.
Bár osengetyű csak most a rangja,
Biz' ő az ország nagy harangja.**

Hamlet szívét sok kétkedés szorítja
S kidólt mellőle a szegény Yorickja.
Bölcselg soká, sohase léha
S nagy tetterre is kész végre — néha.

**Jó kis magyar zsendár vagyok.
Földbirtokost kicsit nagyot
Védek hiven, kemény szigorral.
Jaj annak, aki sztrájkot forral!**

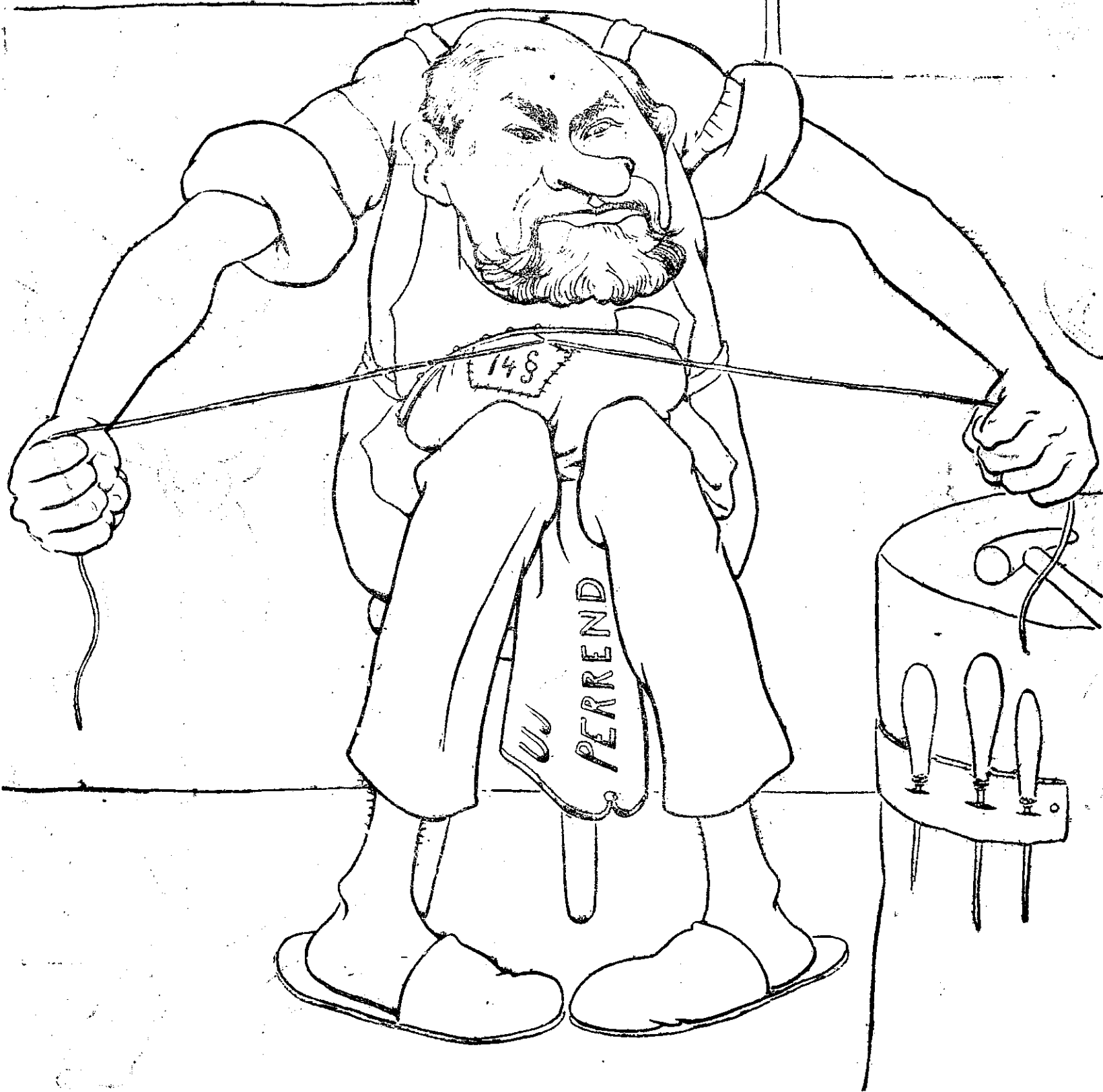

Izomtalan e honfyy báb,
Huzzák, viszik idébb-odább
Jó Eötvös is, meg mérges Justh is
Azt vallja: az enyém ő juszt is!

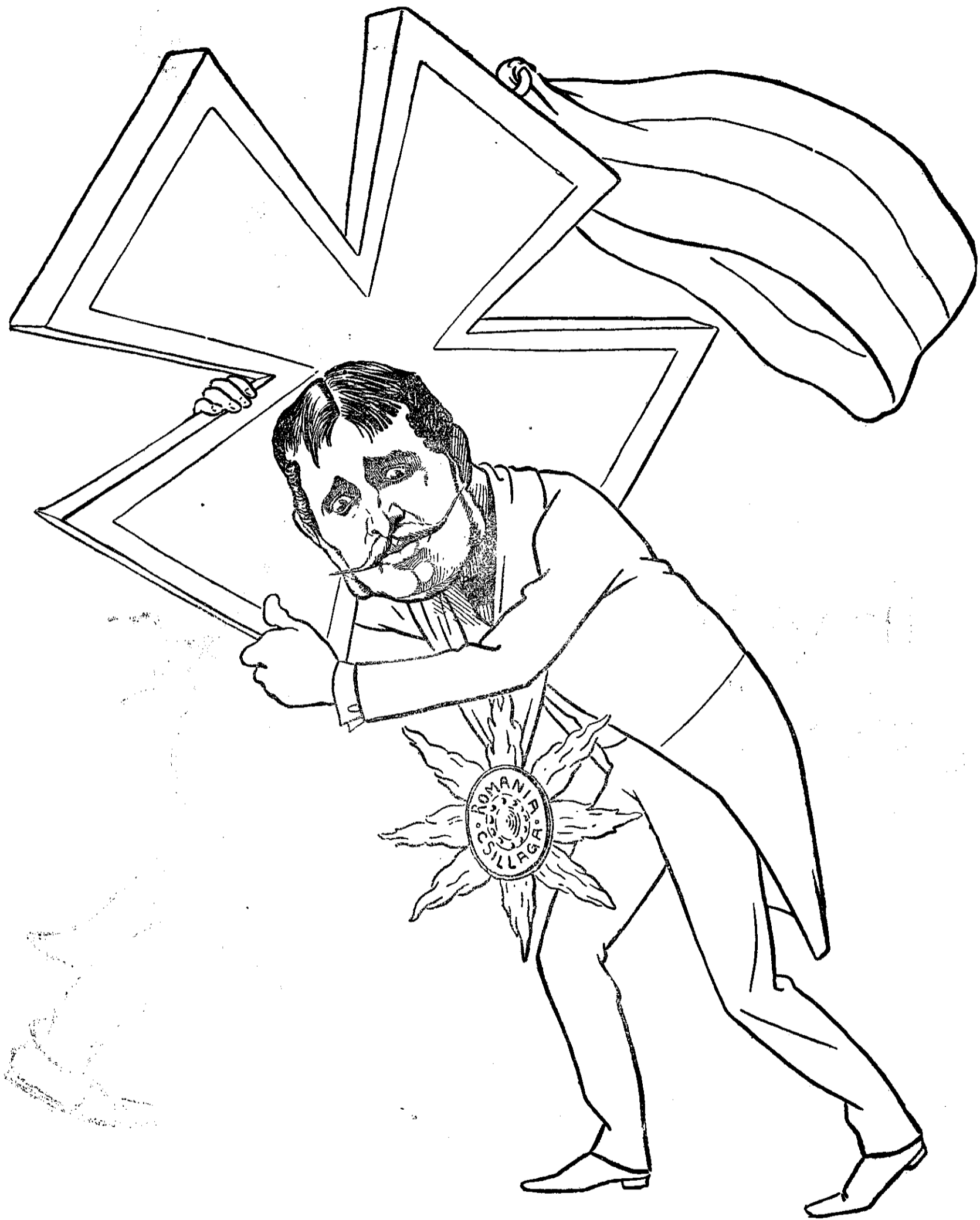

Mindig simít, nyugtat, csitít
Házfolyosón nagyot, kicsit.
Ha dúl a baj, megszólal: hic sum,
Zsebemben kész a kompromisszum!

JAVÍTÁSOK
PONTOSAN
ESZKÖSÖLTETHEK

Majsztrám derék, becsületes -
S ha míve nem tökéletes,
Nem dobja ám a sutra azt,
Hanem reá foltot ragaszt.

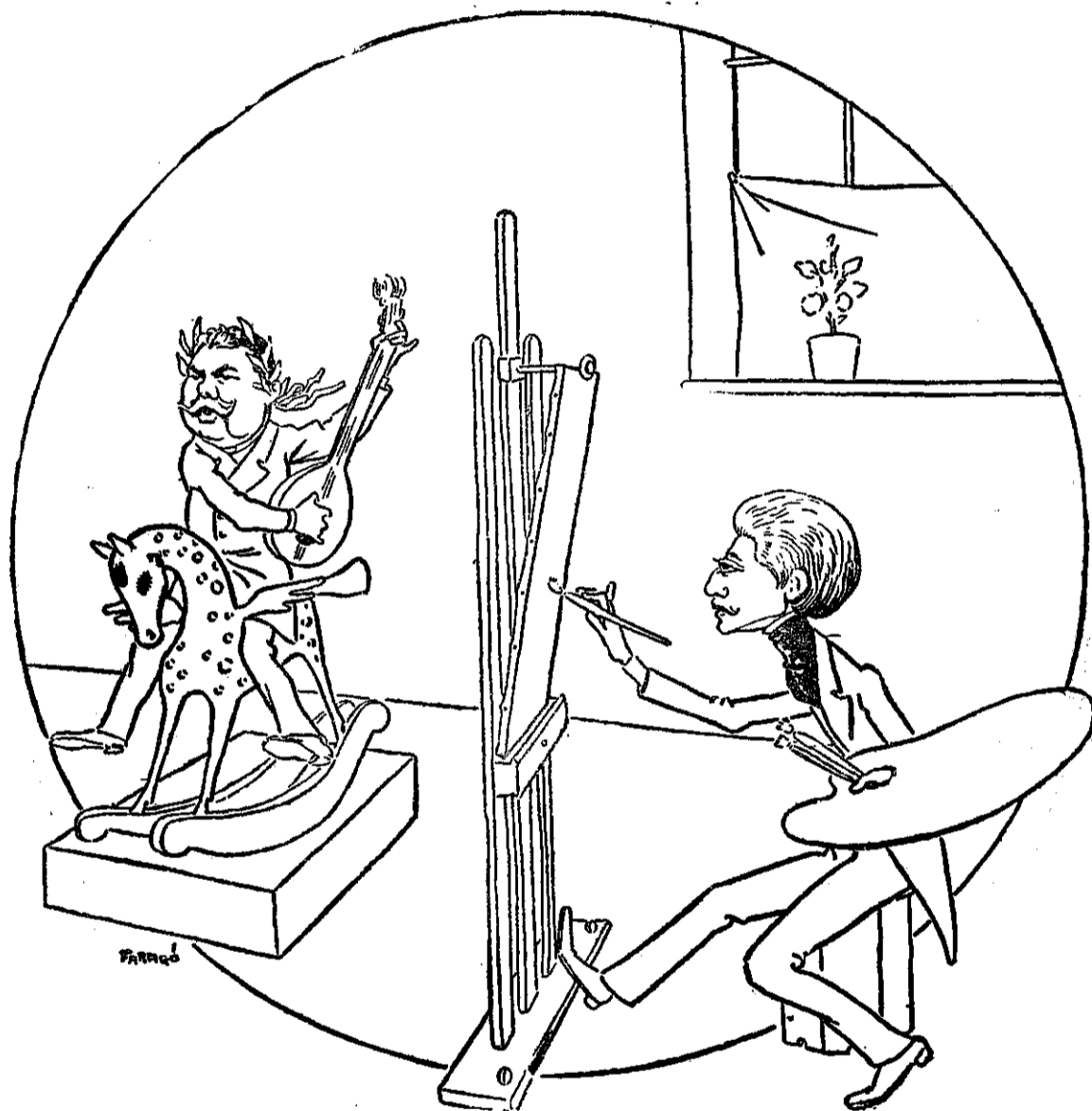

**Ah ennek láttán szívem szinte reszket.
Jeszenszky ez, ki az oláh keresztet,
Mely néki Caroltól kijára,
Igy vitte a kálváriára.**

Fadrusz, legénynek nagy darab,
De még nagyobb, amit farag.
Ez aztán cukrász, láncos hordta!
Mily cukros a pozsonyi torta.

Szép hölgyeim,
Jó uraim!
Eddig van im,
A kép, a rím
Nincs több legény,
Sem esemény.

PENGETTEM ÉN:
KOBÓZ.

PINGÁLTAM ÉN:
FARAGÓ.

Az utolsó Palásthy.

Írta: Eötvös Károly.

Az én falumról s az én ősről szól ez a kis történet.

A Nagy-Mezőn levő birtokomon keskeny ut vezet keresztül. A birtok a határon fekszik s az ut, amint kiér belőle, a szomszédos Fehér vármegyébe lép át. A határnál áll a Hármashalom; emberkéz hánya kerek domb egymás mellett mind a három. Kúpját a kakukfü, árkat a vadszederinda lepi el. Századok óta áll ott a Hármashalom. Térítő papoktól, erőszakos nagy uraktól itt védték meg őseim az ő kis birtokukat.

Már kis gyermekkoromban hallottam a vén gulyástól, a vén Basa Szentétől, mikor rámutatott a Hármashalomra:

— Itt halt meg az utolsó Palásthy.

Hogy ki volt az az utolsó Palásthy s mikor halt meg és miért halt meg itt a Hármashalom, azt már nem mondta a vén Basa Sente. Azt megtudtam én s elmondom röviden és egyszerű hűséggel.

Palásthy Boldizsár ami fölséges fejedelmünknek, Rákóczy Ferencznek volt vitézlő lovas hadnagya. Ott szolgált Réri Balogh Ádám csatáiban, de utóljára túl a Tiszára is elkerült és ott volt az ecsedi láp partján, mikor Majtény-nél feloszlott az utolsó kurucz lovas tábor. Onnan indult haza-felé s bizony esztendőbe telt, mire a sok bujdosó bajtársom s utközben való atyafilátogatáson keresztül haza érkezett túl a Dunára Mezőszentgyörgyre.

Mentéjéről minden szőr levasott gonmányának minden zsinórja foszladozott, csizmája se sárga volt már, hanem egérszínű, tarsolyán se volt meg a czimere, már a fegyvereit is elhagyogatta ismét — amott kit készpénzért, kit zálogban. Csak egy kurtanyelű fokos volt minden kerubelém. Csak a lova győzte még egy küssé.

Igy érkezett haza.

Birtokait rég felosztották már Pál bátyja és Ádám öcsese maguk között. Nem is csoda. Tíz esztendő alatt csak egyszer látták, ez is régen volt; 1707-ben volt, mikor a labanczok elpusztították a vidéket s felgyújtották a falut, amint Berri Balogh generális maga előtt hajtotta őket. Ekkor egy napra otthon termett Boldizsár ur is; szívesen látták, de bizony csak sátor alatt, mert a ház még akkor is füstölgött s abban fejét le nem hajlhatta. Másnap elment csapatjával s ettől kezdve csak holt híre szalngott haza testvéreijhez s öreg édesanyjához.

De hát elvégre hazaérkezett.

Édes anyja és testvéreij ott laktak a napnyugati részen a fűzfák alján abban a házban, melyet ma Markus-háznak nevez a falu népe. Szívesen látták a bujdosó testvért, rokont és atyafit mind az egész atyafiság. De hát még a jó édes anyja, mennyit sirt az, hányszor összeölelte, csókolta nagy örömeiben? El sem lehet azt mondani.

Pál bátyja és Ádám öcsese másnap már elhozakodtak a birtok felől s atyafiságos jó szívet ajánlották föl neki az igazságos osztályt.

— Majd ráérünk arra még, szólott Boldizsár. Táborhoz szoktam én gyermekkorom óta; meglehet, nálatok hagyom, édes bátyám, a jussomat, az is meglehet, hogy beleülök; — hadd nyugszom ki magamat, hadd szokjam meg köztetek, majd meglássuk, mit csinálunk.

Telt az idő. Két tél, két nyár elmúlt már s Boldizsárnak még mindig nem jött meg a kedve a gazdasághoz. De nem is volt nagy kedve semmihez sem. A milven hírek szállin-

góztak: azok inkább busították, mintsem vidították. A labancz lett az ur mindenfelé. A szegény kuruczoknak halgatni kellett. Dicsőséges fejedelméről se tudott bizonyosat. Megkínálták várnagysággal, de mikor bement a székvárosba körülnézni, az alispán azzal fogadta:

— No, öcsém, nem lehet ám most már káromkodni, de még csak emlegetni se szabad ám neked a párttűt fejedelm.

Mit szólhatott volna erre? Isten megáldja, viczispán urambátyám, nem várnagynak való ember vagyok én. Lovára ült, haza koczogott s leült az udvaron levő nagy szilfa alá busulni.

1715-ben a vármegye ádventi közgyűlésére többen bementek a székvárosba Veszprémbe. Radó István, Baditz Zsigmond, Perczel Sámuel — mind rokonok s bement velük Pál bátyja is.

Mikor hazajöttek, azt mondja Pál Boldizsárnak:

— Édes Bódi öcsém, most már igazán vigyáznunk kell a beszédünkre. A vármegyén kihirdették a törvényeket. Az országgyűlés kimondta, hogy a fejedelem csak párttűt volt s a hazának és a szabadságnak csak gonosz ellensége volt s a ki megemlékezik róla vagy levelet ír hozzá, vagy hirt keres róla: az maga is párttűt s fejével és jószágával játszik.

Boldizsár nagy felháborodással hallotta ezt a szót és azután a fejét csóválta.

— Nem lehet az, édes Pál bátyám. Nem lehet az országgyűlésen annyi kutyahitű ember. Ha pedig egy ember volt is igaz hittel az országgyűlésen: halálnak kellett ott ilyen végzésre történni.

— Már édes Bódi öcsém, én csak azt mondom, a mit én hallottam.

Nem nyugodott meg e beszéden Boldizsár. Elment Radó Istvánhoz, Baditz Zsigmondhoz és Perczel Sámuelhez, megkérdezte azokat is. Szakasztott azon módon beszéltek, amiként Pál bátyja.

Fölnyergelt, lóra ült, atkoczogott Berhidára a szolgabíróhoz. Megkérdezte azt is. Az se mondhatott egyebet.

Bement a városba az alispánhoz. Megkérte, mutassa meg neki azt a törvényt. Az alispán meg is mutatta, el is olvasta, meg is magyarázta.

Boldizsár ekkor két kezébe vette azt a törvényt, két szemével megnézte a király pöcsétjét és aláírását s két villogó szemével maga olvasta el azt a törvényt. És midőn végére ért: két égő szeméből kicsordultak a nehéz könnyecseppek s végig folytak remegő arcán, összeszorított ajkain s fekete nyalka bajuszán. Letette a papirost s két kemény öklét mellére szorítá, hogy onnan ki ne törjön a keserű zokogás hangja. Időbe telt, maig az alispánhoz szót szólhatott.

— Igazság van e törvényben urambátyám?

Az alispán öreg ember volt és tanult ember. De amint nézte az ifju kuruczot s meghallotta ezt a szót: az ő szemébe is könnyek gyülekeztek.

— Ne kérdezz, édes öcsém, én már öreg ember vagyok, én erre a kérdésre már nem tudok felelni.

Boldizsár a menteujjával megtörülte arcát, elkövetkezett az alispántól, lova oda volt kötve a bástyához, eloldozta, felült rá s haza ment.

Ez nap volt a karácsony előtt való nap. Köd volt, dér volt, szürkülő este volt, mire haza ért.

Szóltanul ette meg a karácsonyesti vacso-

rát. Nem igen váltott szót azzal a három-négy atyafirokonnal sem, ki vendég gyanánt töltött ott a fele éjszakát. Hanem amint az étkezésnek vége volt, oda ment édes anyjához, megcsókolta kezét és ajkait s e szavakat mondá:

— Édes lelkem jó anyám, szeretett testvéreim s rokon atyafiak! Elbujdosom. Bubánatos szívvel válok el tőletek, de el kell válnom. Az én dicső és fölséges fejedelmem idegen népek közt bujdosik, hír se jön onnan, szellő se jön onnan. Én fölkeresem, én az ő hűségére esküdtem, érte élek, érte halok. Országgyűlés törvényt hozott, fejével játszik, ki hű marad hozzá. Én fölkeresem a világ végén is. És megmondom neki, hogy mi hívek vagyunk ő hozzá. Fejünkkel, jószágunkkal parancsol a törvény, de szívünkkel, lelkünkkel az övé vagyunk. És én az övé maradok. Édes, jó testvéreim, üljetek bele ősi örökségetekbe s az én istenem áldása legyen ti veletek. És verje meg az igaz isten, akik azt a törvényt hozták. Holnap, ami üdvözítőnk születésén még veletek leszek istennek házában és azután hocsássatok el engem, az én utamra.

A rokon atyafiak némán maradtak. Ádám, az ifjabbik testvér, sirva fakadt. Pál, az öregebb testvér, azt mondotta: „Megháborodtál, Bódi öcsém.“ Hanem az édes anya magához ölelte Boldizsárt, omló könnye végig folyt annak széles mellén és zokogva azt mondotta:

— Nem eresztelek, lelkem, jó fiam. Én vagyok a te szülőanyád. Én nem engedem, hogy elhagyj engem és elhagyd a te hazádat.

— Hejh, édes lelkem, jó anyám! Ahol a szabadság van, ott van az én hazám s az én bujdosó fejedelmem mellett van az igaz magyar szabadság.

De nem használt ez a szó a rokon atyafiaknak. De az ő sirásuk sem használt Boldizsárnak.

Karácsony első ünnepének reggelén korán fölkel. Lovát, lószerszámát rendbe hozta. Istentisztelet után együtt étkezett anyjával és testvéreivel. Étkezés után megcsókolta, megsiratta valamennyit, lóra pattant s elindult napkelet felé, a Hármashalom felé.

Testvérejei és síró anyja kocsin elkísérték a Hármashalomig. Ott megálltak. Boldizsár még egyszer leszállott lováról, még egyszer összeölelte szeretteit. Még egyszer felállott a hallok egyikére s szétnézett a vidéken.

— Mikor jössz vissza, lelkem fiam?

— Visszajövök, édes lelkem, jó anyám. Esztendőre vagy kettőre karácsony napjára megint itt leszek a Hármashalomnál.

Lovára ült. Elvágtatott. Elnyelte a kőd és a sötétség.

— Csak az az utolsó szava ne lett volna.

Ha fordult az esztendő, ha jött a karácsony, jó édes anyja korán reggel kiment a Hármashalomhoz. Várta bujdosó fiát. Ő akarta először meglátni.

Néhány évig elkísérték fiait, azután unokáit. Ha vihar fűtt, ha fergeteg dült, ha csikorgott: az öreg anyja mindig ott volt.

Sok esztendő tölt már el. 1785-ben már gyöngye volt, már beteg volt az édes anyja. Az ágyat nyomta hetek óta. Egyszer azt álmodta, hogy haza jött bujdosó fia, látta jönni messziről, a tarnóczai mezők felől fiatalon, délczegen, sárga lovon, fényes öltözetben.

Karácsony reggelén tüzes volt a beteg anyja ágya. Hiába keresték a ház körül és a faluban. Nem találták.

Fölkel a halálos beteg, felöltözködött s a mikoron senki sem látta, kívánczorgott a

Hármas-Halomhoz. Ott elhagyta ereje s leroskadt az egyik halom oldalához.

Szél fújt, csikorgó hideg volt, hordta a havat a főrgeteg. De az anya meglátta fiát messziről, a Tarnovamezők felől, amint jött fiatalon, délcegen, sárga lován fényes öltözetben. Még hallotta is, amint elkiáltotta: Édes anyám, édes jó anyám!

Pedig nem jött senki!

Csak a sötétség jött. Varjak repültek lomhán a falu felé, vadludak suhogtak lent a Balaton felé. Csak a szél süvöltött.

Ott találtuk meg az anyát holtan, hidegen, azon a halmon, melyen utoljára állott bujdosó fia, oda volt borulva utolsó lábnyomása s oda volt fagyva hulló könnye.

Don Juan pokla.

Irtá: Endrődi Sándor.

„Vigyétek pokla rettentő helyére!”
Szólt az Ur s szemöldjét összevonta.
És don Juan ment, e sujtó tekintet
Villámaintól végigostorozva.

Ment, merre két tükardos angyal üzte,
Baljós felhők közt, komor árnyakon át.
Salétromos füst sustorgott nyomába
S a poklok mélye megnyitotta torkát.

Szédült. Előtte, izzó ködbe veszve
A lángok, tüzek egész oceánja.
A kénköves part szikrázó fényérén
Cháron mogorva rémhajója várta.

Juan, a gálya párkányára lépve,
Unottan szólt: „De rossz a levegő itt!”
Cháron valami cziprát mormogott rá,
És kétrét vágta roppant evezőit.

Aztán indultak. Vértörős homályból
Buja szigetkép pompás rajza vált ki;
Paradicsom, melynek tavasza nyílt
S kaczerán lengedeztek pálmái.

A pálmafák közt óriási kastély
Ragyogó ablakosorral s vig zenével;
Benn örvénylő tánc forgatagja tombolt
S zajától messze harsogott az éjjel.

„Tanyádra értünk!” mennydörögte Cháron
S délcegen vendégét durván partra lökte.
Az érczkapuknak szárnya szörnyet csattant,
Aztán örökre néma lett mögötte.

„Juan! Juan!” hangzott most mindenünnen
S nő nő után tódult felé' az árnyból,
Reárohanna dulakodó rajban
S visongva, mint süvöltő vércsetábor.

„Juan! Juan!” hangzott fel mind vadabbul
S iszonyat volt, mit maga körül látott:
Szemébe banyaképek vigyorogtak,
Vázakká torzult földi ideálok.

Az átélt üdvnek letarolt virági;
Rég sirba zárt és porladó szerelmek:
Aszott arczokkal, megfonnyadt kebellet
S lepetyhüdt ajkkal — csókot követeltek.

Csókot követelt régi Elvirája,
Rózsákkal cziczomázva vézna testét;
Csókot: Inéz, Florinda, donna Klára, —
Egykor megannyi szépség, szüziesség!

Megcsalt nők: kárpótlást a rut csalásért,
Hüségét: ránczba roskadt boszorkányok,
Dühöngő dámák: nyájás pásztorórát,
Töppedt szipirtók: édes éjszakákat...

Sehol egy férfi, csak Juan magában
Haloványan, fehéren, mint a kréta.
Sehol egy férfi, ő, csak ő, magában,
Szépségével e rémhad martaléka.

Nem volt hatalom, hogy elűzze őket,
Vagy bármelyiket kebléről letépje, —
Rémült arcát sem bírta eltakarni...
Borzongott... s elkezdődött büntetése...

Grassalkovics végrendelete.

Irtá: Marczall Henrik.

Nálunk Magyarországon történelmi énekek-ből fejlődött a történetírás. A költői előadás megengedte, hogy itt is, ott is tódítsanak a tényeken, szépítsék a mesét, még azt is, hogy egyik hősnék tulajdonítsák azt, mit a másik tett. Csak nagy, későre kulloghat a röpke szó után a tudományos kritika utbaigazítása. Ebből következik aztán, hogy a megírt történetek mellett annyira bővében vagyunk most is a meg nem írt történelmeknek, melyek iránt sokkal nagyobb az érdeklődés, mint a források kutatásának biztos eredménye iránt. Az igaz történet embereket mutat: a monda, a rege, a legenda és azoknak modern válfaja, az anekdota típusokat alkot, melyekben az emberi jellem egyik-másik vonása annyira előtérbe lép, hogy maga alkotja meg az egész személyiséget. Ily módon annyit nyer átlátszóban, népszerűségben, amennyit történelmi igazságban veszít.

A meg nem írt történetnek egyik legnevezetesebb hőse Grassalkovics Antal, ki szegény diákból grófi méltóságra emelkedett és fejedelmi javakat hagyott fiára, Idt birtoka és atyjának érdeme ma hercegi polczra emelt. A szerencse fia, ki a legnagyobb karriert futotta be, melyet magyar ember, a Hunyadyakon kívül, valaha elért, különösen alkalmas volt arra, hogy a hir őt szárnyára vegye. Nem látták kiváló emelkedését megmagyarázó tetteit sem a hadi pályán, sem a polgári életben. A jogtalan vagyonszerzésnek, a más kárán még hazája ártalmára is boldoguló, kíméletlen nyerekedésnek lett irigyelt és gyűlölt mintaképévé. Annyira elvont fogalomná vált, mint az őskor valamelyik uralkodója vagy vezére. Pedig alig több egy századnál, hogy itt élt és roppant uradalmi fölött rendelkezett.

Életének bővebb és igazabb ismerete sokban változtat ezen a hagyományos képen. Nagytelenségű államférfiut, kitűnő gazdát mutatnak a reánk maradt hiteles adatok. Jellemrajza a múlt század egyik legérdekesebb emberével gazdagítaná a történelmi arcképek csarnokát. A hozzá való adatokat nagy bőségben rejtik levéltáraink, különösen a hédervári, mely most a horvát bán tulajdona. Annak kincsei körül most csak három kötetnek tartalmával foglalkozunk. Az egyik egy kicsi, kékpapirkötésű könyvecske, olyanféle, minőbe mostanában valami vidéki szatócs vagy mesterember írja be bevételének és kiadásainak sorát. Ez az „titkos könyvecske”. A másik kettő gyönyörűen bekötött vékony foliók: a nagy örökgyónak végső rendelkezése és az ahhoz való kodicilus, melyben különösen kegyes és jótékony hagyományait állítja össze.

A gazdasági könyvecskeből meglátjuk, hogy a dús gazdag, fejedelmi fényben élő urnak, ki királynője tiszteletére szinte tündérkertet varázsolt a gödöllői várát, midőn Mária Terézia őt 1751-ben látogatásával megtisztelte, körülbelül 100.000 rénes forint volt az évi tiszta jövedelme. Igaz, hogy ez mai értékben körülbelül 3—4-anynak felel meg, de a nagy udvartartás, a folytonos építkezések és a kölcsönpénzre szerzett új uradalmak kifizetésére mégis csak a legszigorubb gazdálkodás mellett volt elegendő. Maga Grassalkovics vagyonának óriási növekedését Isten különös kegyének, a folytonos jó terméseknek tulajdonítja. Ezek tették képessé arra, hogy 17 év alatt, 1768-ig, teljesen törleszthette 653.000 forintnyi adósságát, melyet a vásárolt jószágok megszerzésére, 5—6 százalékra vett fel. Kézpénze kezdetben nem volt több, mint 34312 forintja, második nejének, Klobusiczky Krisztinának hozománya és öröksége

Grassalkovics jól tudhatta, minő hírek vannak közölgésben vagyonának tisztátalan eredete, az ő megvesztegethetősége és kapzsisága felől. Büszkén kijelenti, hogy 1723 óta, mióta a királyi ügyek igazgatója lett, fogadalmat tiltotta attól, hogy tisztai fizetésén fölül bármi „honorarium”-ot, vagy, amint akkor mondani szokták, „discretiot” elfogadjon. Ha szavának állott, ugyancsak ritka kivétel volt korának befolyásos emberei között.

Csak az akkor még divatozó terményekben való gazdálkodás, a pénznek nagy értéke és a költséges uri passziók kerülése tették lehetővé, a jövedelem aránylag oly jelentékeny részének adósság fizetésére és újabb befektetésekre való fordítását. A nagyszámu udvari és gazdasági cselédségnek eltartása kézpénzben csak 15.000 forintba került évenként. Ehhez azonban még 3800 mérő gabona, 410 mérő zab és 170 akó bor járult deputátum gyanánt. A bajai uradalomban, hol a pénzzel való gazdálkodás még legkevésbé volt divatjában, a gabonán és boron kívül bizonyos mennyiségű árpa, köles, sör, fa és széna is járt ki a tiszteknek és cselédeknek. Volt pedig a gödöllői uradalomban 28 udvari tiszt és szolgál, közte egy czukrasz, 3 szakács, egy asztalterítő, egy ezüsttisztozó s két német szabó; tizenhét gazdasági tiszt, kiknek sorában találjuk azonban a besnyői kapuczinus konventust is, évi 1000 forinttal, 80 mérővel és 25 akóval; 31 gazdasági szolgál, kik között látjuk az udvari péket, a magyar szabót, az orgonistát, az üvegest, kéményseprőt és a kirurgust; tizenötön szolgáltak az istállónál, huszonnégyen a majorságnál, negyvenen a gazdaságnál; nyolczan kaptak évi kegydíjat. Ezekhez járult még a gödöllői udvar nagy büszkesége: a 15 gránátos. Járt pedig a káplárnak naponként 9 krajczár, az alkáplárnak 7 és fél krajczár, a dobosnak és a tizenkét közlegénynek 6 krajczár.

Mindössze 178 háztartás függött ily módon magától a gödöllői uradalomtól.

A hatvani uradalmat 45-en szolgálták, a bajait 35-en, a komjáthiut 57-en. Ha hozzáveszszük ehhez még a nagydebrői uradalmat, melyet az öreg ur akkor már átadott volt fiának, körülbelül 400-ra menő személyzet áll előttünk. Látjuk azt a kort, mikor egy-egy hatalmas ember pártot üthet, háborút viselhet, annyi a tőle függő ember.

Mindez a nagy gazdagság és a vele járó hatalom nemcsak élvezete által boldogította birtokosát, hanem mindenekfölött azon tudat által, hogy az ő munkájának, fáradságának eredménye. Ugy akarta, hogy birtokai lehető teljességben szálljanak ivadékaikra, kik mindenkor benne tisztelik majd dinasztiajuk alapítóját.

Hetvenhétéves korában, 1771. január 15-én intézkedett öröksége felől. Végrendeletében elmondja, hogy 1694. márczius 6-án született Ürményen, 1716-ban, patvariájának befejezése után kamarai fiskális lett Budán, 1720-ban pedig a királyi ügyek igazgatója. Elmondja, hogy három felesége volt; hat gyermeke a másodiktól született, hat év lefolyása alatt. Minden jószágát, második felesége hozományán kívül, maga szerette, és így szabadon rendelkezhetik vele. Ugy akarja, hogy neje, Klobusiczky Terézia, kinek takarékosága és gazdálkodása oly nagy segítségére voltak, az ő holta után, élethossziglan urasszonya maradjon minden javainak. Addig fia elégedjék meg debrői uradalmával.

„Bár egyenlően szeretem leányaimat és egyetlen fiamat, mégis a névnek (melyet a fiak tartanak fenn) dicsősége és megbecsülése végett és a családnak (melynek Isten segéd-mével én vagyok alapítója) megtartása végett, jobban kell kedveznem fiamnak.” Őt rendelni általános örökösének, de egyuttal a jövő nemzedékre nézve két majorátust alapít.

Az elsőhöz tartozik a gödöllői uradalom. pesti szabad házával és kertjével, valamint a pesti külvárosban levő Griff vendégfogadóval, aztán a debrői és hatvani uradalmak, egy szóval minden Pest-, Nógrád- és Hevesmegyékben levő és ezentul szerzendő birtoka.

A második áll a bajai és a komjáthi uradalmakból. Fiára hagyja még a felséges királynőtől az 1741-iki nevezetes országgyűlésen tett szolgálatai elismeréséül nyert aranylánczot és a királyi kegynek más látható jeleit: két, drágakövekkel kirakott szelenczét. Mindez fide commissum gyanánt marad férfiivadékaikra. Szint ugy pozsonyi kastélya és kertje és ivánkai birtoka, melyet 1768-ban vásárolt meg Jeszenák tól 64.000 forinton.

Ha fia csak két évre is megelégszik a gödöllői uradalomnak körülbelül 50.000 forintny jövedelmével s a többi jószágok haszná (85.000 forint) növérei kielégítésére fordítja teljesen tehermentes örökséget kap kezéhez.

Az atyai hagyományjal együtt jár az apai jó tanács. A nagy acquisitor nem bizik a törvény, a majorátusok fidei commissum leköltő erejében. Örökösét akarja olyannak, kinek gondoskodása és bölcsesége megtartja és gyarapítja azt, mit atyja arca verejtékében szerzett. „Nem kételkedem abban, hogy fiamnak meglesz az az ambíciója, hogy ő is szerző, javainak gyarapítója és családjának második alapítója legyen. Gondoskodnia kell majd leányai ellátásáról és könyörögnie az isteni kegyért, melyet én tapasztaltam.”

Végre inti fiát, hogy ne tartózkodjék pozsonyi kastélyában. „Méltóságodnak és hasznodnak jobban megfelel, ha anyád halála után Gödöllőn székelsz. Ott is elnyerheted a zászlósuri méltóságot és inkább használj a királynak és országnak. Vedd fontolóra, mennyire vékonyítja a pozsonyi lakás és az udvar szomszédsága mind a mágnásainkat. Ezen távollét által családod, Isten segédelmével egyre gazdagabbá és hatalmasabbá válik.”

Igy itéli meg az öreg aulikus az udvar szomszédságát és szolgálata keresésének befolyását főúri családok vagyoni viszonyaira.

Megszólal még a tapasztalt fiskális is; a magyar törvények bonyodalmas utvesztőjének igazi nagy mestere.

„Soha se vásárolj per alatt álló javakat. Engem fogadásom tiltott el ettől. Ha mégis akad pered, iparkodjál annak békességes módon véget vetni.

Végre előlép a magyar köznemes is, ki fényes emelkedése tetőpontján sem feledkezik meg eredetéről.

„Soha se feledd el az én kezdő állapotomat és soromat. Szeresd és tiszteld a nemességet. Mert annak a szeretetnek és bizalomnak, melylyel ez irántam viseltetett, különösen a felsőes királyasszonyunk uralkodása kezdetén felmerült zavarok közepett, tulajdonim mostani állapotomat és rangomat.

Életének fénypontját, fordulóját abban látja, mi az egész emberöltőnek büszkesége, diadolsága volt: a magyar rendek és Mária Terézia lelkesedésének összeolvadásában, az 1741. szeptember 11-iki nagy eseményben. A történet bizonyítja, hogy csakugyan alig volt magyar embernek nagyobb része e történeti momentum előidézésében, mint B. Grassalkovics Antalnak, akkor királyi személyenként a rendek táblája elnökének.

A végrendelet ünnepélyes aktus. Ott a királyi kamara elnöke, Szt. István lovagrendjének nagykeresztese akarja beiktatni családját mindenkorra Magyarország nagyjai közé. Az akkori időben nem szólhatott más nyelven, mint deákul.

A kodexillushan a lelke üdvösségét kereső, kegyes, jótékony adományokra hajló ember áll előttünk. Az már magyarul szólal meg.

Elszorolja, hány templomot fundált és felszólítja fiát, lépjen nyomába. Ki is jelöli a helyeket, ahol még szükséges a templomépítés. „Intelik azonban a Fiam, hogy ennyi számú Isten Házaiknak építésében gyönyörködgyön és szorgalmatoskodjék: Salamon király példájából ismerje azt is különösen Isteni áldásnak lenni, ha az Ur-Istennek házakat építhet.”

„Ne gondoskodjék több Residentiákrul s ne terhelje a Dominiomit több Épületekkel: Ugy léven ma mindenike providálva és Mobilizálva instrualva, hogy mindenikében egész udvarával bölcsületesen subsistálhat.”

Alapítványai közt különösen a besnyői híres kegyhelyre volt gondja. „Lauréomi kápolnát építtettem Besnyői Pusztámon, hogy a Mindenható Ur Isten kedves feleségemet hozza és nagy nyavalájából segítse. Kinek régi Templomának Sanctuariuma közepén, midőn annak majd 300 esztendőktől fogvást való pusztta helye tisztított, a Föld gyomrában minden Sérelem és corruptió nélkül Csontbul boldogsághoz Szűz Sz. Anyánk képe találtatott. Ehez való különös buzgóságombul építtettem azon Kápolnával nevezetes Klastromot. — Hogy azon Sz. Helyen, az hol azon Képecske merő csudálatosan találtatott, az Mindenható Ur Isten éjjel-nappal szüntelen imádtassék, diadolsíttassék és Szeplőtelen Sz. Anyánk azon Helyen tiszteltassék: A hol tudni-illik a Népek ájtatos buzgósága s gyakorlása már is nevedik.”

„Átok alatt hagyom mindazáltal, hogy ottan soha vendégfogadó vagy korcsma ne építtessék. Mind azért, mert ezek szoktak lenni többféle gonoszságoknak és botránkozásoknak alkalmatossági, melyeket én ezen Szent Helytől távoztatni kívánok. Mind azért, hogy azon Rágalmazását és kivált az idegen Valláson levőknek távoztatni akarom, mintha jövendőbeli haszonra építtetett volna ezen Klastrom és ájtatosságnak helye. Kényszeritem azért átok alatt minden successorimat, kik a Gedellői Dominiomot birni fogják, hogy ezen Rendelésemet megtartsák és az iránt semmi némő Dispensatiót se acceptálhassanak. Még az oda telepített hét zsellérnek sem szabad „semminémő italt tartani s árulni kemény animadversio alatt”.

Nemcsak a buzgó katolikust, hanem az ellenreformáció egyik legerősebb bajnokát látjuk e rendelkezésekben. „Az idegen valláson levők”, azaz a protestánsok ne nyerjenek semmi alkalmat arra, hogy az Anyaszentegyházat gúnyolhassák vagy becsmételjék. Lássák erejét, hatalmát és térjenek meg.

Grassalkovicsnak is volt ilyen megtérített lelke. Molnár Jancsi gyerekei. „Kalvinista atyjától kis korában el kértem, taníttatni kezdvén, papistává lett s retorikáig taníttatom, avégre, hogy jó erkölcsű lévén, idővel szolgálatomban aplikálhassam. Ha én nem érhetem aplikációját, az fiam is viselje gondját és el ne hadgya.”

Egyről azonban megfélemedezett ez a bölcs, előrelátó, megfontolt ember. Könyvecskéje egy jegyzetében megmondja, mennyit köszönhet jobbágyságai hűségének, szorgalmának. Azt akarja, hogy utódai becsületben tartsák őket. Hagyományában „jámbor hív jobbágyságainak” minden helységben hagy 100 frtot és elengedi „minden restanciájukat és adósságokat, akik feleszre mennek.” De nem látjuk nyomát annak, hogy őket is fia és utódai jóakarataiba ajánlotta volna.

Végre temetéséről rendelkezik. „A magam bűnös Lelkét az Mindenható Istennek véghetetlen Irgalmasságában ajánlván akarom. Hogy holt Tetemem huszonnégj óránál tovább ne tartassék, s akárhol történjék halálom, minden Caeremonia nélkül az besnyői Uj Templomom Cryptájában. — Holt Tetemem pedig csak azon Fehér Ruhámban, melyben meghalok (hogy meztelen senki se lássa.) Fekete Bársony Ruhámban öltöztetvén temettessék.”

Amit Grassalkovics Antal végső intézkedésében rendelt: fény.pompa, majorátus, fidei commissum, már unokájával tönkrement mindenkorra.

Mi maradt utána? A besnyői klastrom, az általa alapított templomok és azoknak hálás emléke, kikről kodexillushan gondoskodott.

A numerus claususról.

Bécsi levelek.

Irta. Papp Dániel.

Perillustri ac Generoso Dno Paulo Csörits L. ac R. Civitatis Zomboriensis Consuli, per Budam et Bajam Zomborini.

Bécsben 14-a Nov. 1797.

Kedves Uram Öcsém!

No, valamint a ló vakarás nélkül, a részeg asszony korsó nélkül, akként a világi utas sem nem lehet el baj nélkül. Nincs különben. Uram Öcsém oly értelmű személy, hogy 12 pusztta varga czéht is eltart tanácsadásával és mégsem mondhatá, hogy ezen bitang Misa kocsist ne vinném el a bakon. Még Miskéig el valánk a sárban, de ott ludasi emberekkel volt találkozásunk, kik vereshagymát vittének a paksi hájókra kilencz szekérrel. Azok, ezen országos gazember atyjafiai, mézes pálinkát toltak neki az ülés alá, ki temérdekét szopogatott, mig én szundikáltam. Hát, ahogy fölbredek, hallom, hogy szól ám a kalocsai nagy harang, az öreg Patachich.

— Merre hajtasz Misa? — kérdezém.

Ki felelé:

— Ezen dülő-uton hajtunk Kalocsa felé.

Mert igen szól a harang nagy temetésre. Hadd nézzünk nagyuram egy kis pap-halált is.

Hát nem beszéltem neki sokat, csak hajtunk a szikkadason, egyszerre jön szemközt egy nagy kalész, elől négy szürkével, hátul két huszárral. Ki ül benne más, mint a kegyelmes gróf Kollegrádi Kollonics László érsek excellencia, violaszínü selyemsipkában, necnon violaszínü mantillában, mint egy vén daduka és hányja a keresztet az ekés parasztoknak. Mellette vagyon ama híres theologus kanonok Klobusitzky Péter, az is kicsinosítva violába, min' egy tükörpezér. No aztán mindjárt megfordultak a négy szürkével. Mire kiáltottam a kocsisnak:

— Fordulj, te is, részeg pincze, nincs pap-halál, csak papkocsikázás. Az érsek körülhatat a városon, azért hirtelen meg az öreg Patachichot.

Ekképp érkezünk mi késő este az utópaksi komphoz. Holott én tul a Dunán ismét elszundokálván, tehát a Misa balkéz felé hajtott, egyenest Szegszárd felé. Csupán hajnalban Fadd alatt jön szemközt a simontornyai páter kvárdián, ki nekem igen drága professzor matheosom Bajáról. A talpigája háj nélkül való volt, igen könnyen állva maradott is:

— O, mi dilecte fili — mondá — ha egyiránt mennénk, mindjárt magammal vinnélek Simontornyára.

Kinek felelé:

— Nem lehet, reverende páter, mert ez a szent Felségéhez, a királyhoz tartok Bécsbe.

— No — nevetett a páter kvárdián — a szekered úgy áll, hogy ha egyenest hajtasz, akkor elérsz elsőben Baranyára, onnan meg tul a Dráván Pozsegába; ott aztán jobbra fordulván, tehát elérsz Zágrábba a bánushoz, comes Gyulaihoz. De az csupán kiskirály, mi dilecte fili, te pedig keresed az igazit, mint mondod.

Igy tanultam ki a pátértől, hogy a Misa félrehajtott. El is menék Simontornyára drága atyával, áldja meg őtet az Isten. Másnap már nagyon szerettek a barátok, tehát sekrestyén keresztül vezetett ki a kvárdián monostorból, áldja meg őtet az Isten. És Misa kocsisnak csak egy meszelyt parancsol ebédre, vacsorára, áldja meg őtet az Isten. Ezen mód két napot az ördögnek utazván tizenegyednap nagy nyomorusággal behajtottunk Bécsbe, azaz tegnapi, 13-ik Novemberben.

Ezen temérdek városban quártélyom vagyon, ha Uram Öcsém szükségesnek lenni itélné, hogy írjon: „Im Hause zum wilden Mann in der Kärnthnerstrasse”. Mert ahogy behajtánk a szállókorcsmába „zum weissen Wolfen”, hát mindjárt megjelenté a korcsmáros, hogy tele lévén minden szoba, quártély már nem létezik pro honoratoribus, csupán a lovaknak létezik. Ezért is elvezettettem a praescripta házba, holott egy Frau Hackel nevű asszonyság kínál quártélyszobákat negyven krajczárokért. Ezen asszonyság igen katonás egy asszonyszemély, olyan öszi pokróczforma szemöldökökkel és mint a diener által mindjárt megtanultam, hites felesége azon Hackel nevű kalmárembernek, kinek fejében szintén egy nagy póczra hágtak fel a rácz barát Martinovicsnak pogány gondolatai. Ezért mostan harmincz esztendő tömlöczt senyved a bécsi senator Prandstetterrel együtt, miről a hűgyke bécsi népek nótát is énekelnek így:

Na, Herr von Hackel
Iz téz a Spektakel;
Na, Herr von Prandstetter,
Iz téz a Wetter.

Tehát innen mindjárt mentem a fölső udvari kancelláriába kettőnk instanciájával. Édes uram öcsém, a redingó zsebemben, melyben ő szent Felségétől, Franciscus királyunktól a magyar nemességért vagyon könyörgésünk, sok

nehéz okokkal. A referens consiliarius Izdenczy urnál tizenegy óraker volt a beeresztés, ki minden bécsi utas magyar honorácioroknak ex mandato regio felvigyázójok és számontartójok is a császári Policzey helyett. Hát az ambituson ott vala Kuntits Dávid ur, városbíró Szent-Mária-Szabdkáról, ki nekem igen szerelmes condiscipulusom Bajáról. Hogy ő is aztat könyörögné a familiájának, melyet én és már öt napja vagyok Bécsben „bey Sct. Anna“-házban, a laib-gárdista Latinovits kvártélyán, de csak ma mehetett fel a kancelláriába, mert ezen eleven tiszt ur csak vitte őt nyughatatlan redutokba és „Glückshafenek“-be és mondá:

— Kell vigadni a magyarnak, ha leégett is a k. k. Hetztheater.

Ekkép in causa simili együtt menénk be consiliarius Izdenczyhez, Kuntits urammal és odaadván instanciákat, elmondtuk leczkénket szépen. Ő egy illir-féle ur és nem sziveli a magyar patrióta bunyevázokat. Tehát elsőben ezt modá:

— Bene est, bene est. Ambo domini, mindakét urak azon részeg országból valók?

Mi pirosodtunk, de a vén kopasz, játszógtván bal mellén a Szent István király jeles rendjének kiskeresztjével (igen drága zöld keresztke az, fojén nagy aranykoronával, miként egy kis gyermek az apja süvegében) még aztat mondá:

— A nemesség dolga nehéz dolog ezen számban, mivel Ő Felsége numerus clausust parancsolt a nemesség-adásban. A currens decenniumban, egészen 1800-ig csak ötven diploma adathatik, de negyvenkilenc már adatott. Ekként még azon egyet vagy Csórits uram kapja, vagy Kuntits uram kapja. Majd megláttatik.

Igy beszéllett a kopasz, pislogván és még kvártélyunkat írta be egy könyvbe. Így, kedves uram öcsém, nem tudom mi lesz a mi nemességünkkel. Melyek után elmenénk és a császári rezidencia előtt épen jött a laib-gárdista, Latinovits ur, őrzőről. Mindjárt füttyült egy lönkucsernek és mi beulénk. Igen sok ilyen kalész van itt és a város egyik végétől a másikig 12 krajczárokért hajtának. No, kódorogtunk is vele hajnalig.

Magamat atyafiságos szeretetében ajánlván, maradok uram öcsémnek igaz bátyja:

Matheus Csórits in. p.

ejusdem L. R. Cittatis Zomboriensis senator una perceptor Cassae.

Ugyanaz ugyanannak.

Bécs, 16-a Nov. 1797.

Édes uram öcsém!

Tehát meglesz a nemességünk, ugyan némely hamissággal. Mivel tegnap ismét hajnalban künn hagytam az eleven tiszt urat, Kuntits urammal a weiszgärber-városban egy igen erős borházban. Magamban jövén, keresztül-kasul haladtam a város négy fertályán, a Schotten-viertelen, a Kärnthner-viertelen, a Widner-viertelen meg a Stubenviertelen, csak éppen ama pokrócz-szemöldökű asszonyság házáat nem lelétem. Két óra volt éjfélt után.

Midőn így felebb alább a belső városban kódorognék és énekelném azon szép éneket:

Vukóvár az szép kis város
Egy, kettő
Asszonya közt van heányos
Egy-kettő...

ime, a bátyák alatt elibém áll két fehérszijas granadéros a Stahremberg-regementből és dirigál engem németül:

— Az őrzőre jöjjön ő! (azt mondá: „Er.“)

Ezennel be is mentünk a Michaelis-placzon keresztül a Burg-főváltára, holott szólt nekem a kommandás kapitány:

— Uram, miért kiáltoz uram, mint a mérges pulyka? Uram, kicsoda kegyelmed?

Kinek felelém:

— Uram, miért faggat engem?

Mire ő:

— Az ért, uram, mert ismernem kell, hol vagy a kegyelmed bírāja. Ha kegyelmed a Stubenviertel-ből való, akkor megjelentem kiabálását a magisztrátusnak, ha a Schottenviertel-ből, akkor a tisztelendő benediktinus atyáknak; ha a Kärntner-viertelből való, akkor ismét a főtisztelendő káptalannak. De ugyan, ha a Prater-ben lakozik, akkor a k. k. Staatsrealitäten-Grundbuchsamt az uraság cum jure gladii és ha a Weissgärbererekhez való, akkor meg a lichterthali dominium. Elsőbb jött a kiabálás, most jön a kompetenzia...

Nem beszélhettem e halgatag németnek, a meleg is igen támadta eszemet. Ezért letettem dókámát, hallgatván. Ni, hát édes uram öcsém, mi volt a testemen? Nem egyéb, mint a Kuntits uram zöld ködmöne, melyet a sokaczlányok aranyos pikkelyekkel, piros fonállal kicsinosítottak, és én amaz erős borházban cseréltem. A béléseből pedig kikandikálván a Kuntits uram instanciájának kópiája, mellette más akták is, az ő nevére szóló testimoniumok et cetera. Nosza ugrott mindjárt a granadéros kapitány az irásokért és mondá:

— Tehát uram, kegyelmed Kuntits Dávid uram, hungarus Maria Theresiapolitanus? No, majd a kegyelmed bírójának, méltóságos consiliarius Izdenczynek megjelentem.

Azonban elaludtam szó nélkül a vakcimerben. Délelőtt tizenegy óraker megráz a padon egy hitván strázsamester, mint a medcinás öveget; ki felnyitván szememet, ott látom az egész ármádiákat. A granadéros kapitányt, az unter-lajtnántot, meg egy busa fähnriket, és mind nevetének. A kapitány pedig elébem vetette a Kuntits uram irásait és azt mondja:

— Méltóságos konziliarius Izdenczynél fenn valék a kancelláriában és ezen kegyes ur azt parancsolta, hogy Kuntits uramat csak ereszsük ki békén. De az instanciáját azt keresztülhuzta, mondván: „Ime a rezolúció az ilyen rossz purgernek. Már, kapitány uram, neki megvan a numerus clausus-a, elmondhatja hüven.“

Ezen ismét nevetének a rongyos szájukkal, és én elszabadultam komoran, de majdnem ugrándozván, édes uram öcsém, az inculpata tutela végett. Ezen hamisságból lesz tehát a mi nemességünk, mely után annyit ásétoztunk! Nyomban láttam is, mely igen remek a Bécs város. Keresztül menék a Lobkovitz-placzon, a Birger-Spítalon (itt a házak udvarán keresztül lehet menni) és kicsoda céheket lehet itt kitanulni! Itt vagynak a Krebsenzähler-ek, a Salzmässler-ek, a Kreutzgiesser-ek, a Beutelstricker-ek és az utcák között grádicsonyok vannak! Nézem, nézem ezen grádicsonyokat, bizon teli vagynak betükkal. Azt mondja egy lehen-lokáj az utca sarkán: „Ja, Herr, ezek mind temetői kövek voltak.“ Hát a Kuntits uramnak is majdnem temetői követ vettem.

Mivel haza érvén a Frau von Hackel-hez, az összecsapta a két piszkafakezét és úgy rázta a féketőjét, mint aki elvesztette az eszecskejét:

— Marandjózef — kiabál — Herr von Czóricz, hiszen kegyelmed odabenn alszik! Avagy a tajfel játszanék velem?!.. Alle drejzen Nothhelfer... Ki volna a szobában?!.. Már a kancelláriáról is itt járt egy szekretarius ur, az is mondta, hogy a Herr von Czóricz nagyon ittas...
... No bemenénk a sötétbe, én elől, az asszonyság igen hátul és felloccoltuk Kuntits

uramat, mert az ágyi pokróczban úgy benne vala a feje, mint a keselyé az abrakos tarisznyában. Mondám is: Amice dilecte, condiscipuli mihi colendissime, hiszen a bortól csak a gutt születhetik, de már fulladás is, mint a víztől... lám, ilyen a bor Bécsben!

Ugyanis Kuntits uram, az én redingomban meglelvén az én kapum kulcsát, ott hagyta a laib-gárdistát valamely szép korcsmárosnéval és ismervén a járást a kvártélyomban, ide hajtattott „Zum Wilden Manne“. Ekként áll a barátság. Már csak aziránt vagyok kíváncsi, hogy mivégből keresett a kancelláriából a szekretarius?

Uram öcsémnek örvendező bátyja

Matheus Csórics in. p.

Ugyanaz ugyanannak.

Bécs, 17-a Nov. 1797.

Kedves Uram Öcsém!

A nemességünkől még sem lesz semmi, mert már tudom, mi végből keresett a kancelláriából a szekretarius. Sőt nem is szekretarius, csak olyan szegény aulikus kancellista.

Mivel én Kuntits uramnak nagyon hallgatván, ma reggel kávéfölstökömöt ettem a Kolschitzkynál; igen finom ezen kávéház és ma szerda lévén, nyomtatott kurirokat is adott a szolgálgegy, az egyik „Kaiserliche Wiener Zeytung“ nevű, másik „Schwarze Zeytung“-nak hivatik. No, sok bolondságok vagynak benne, Frankofurtomból, Berberiaból, meg Marokkóból; jó az a pretzni mellé. Tehát innen fölmenék a kancelláriába.

Amint ott hánytorgnék az főrészállaban és leülnek a sok prémes mágnások és aranyos tiszt urak között; amint nézném az ablakból a saxóniai herczegről nevezett fehér kúrazérokat, egyszerre jön egy püpos kancellista-féle ur, egy nagy exhibitorum-könyvrrel, kitől kérdezem, hogy mikor kezdődik már a be-eresztés. Azt mondja ő:

— Uram, kinek személyét tisztelem az Urban?

— Én Matheus Csórits, szabadkirályi városi szenátor volnék.

Mire ő majd levétvén a nagy könyvet, aztat felelé:

— Jaj, perillustris domine, a Fabius Cunctator óta ember nem késett nagyobb kegyelmednél!.. Az illustrissimus Izdenczyhez pedig be ne menjen, mert csunya lesz távozása...
Ezen ijesztő szókra kérdeztem:

— Honnan a dolognak ilyen fordulása?

— Onnan — mondá a kancellista — hogy uram tegnap délelőtt nem tudott mozogni a kvártélyán „zum wilden Manne.“

Amint a főváltáról megjelenték a másik instans Kuntits uramnak szerfelett való részegségét és galád éjszakai kiabálását, tehát parancsolta nekem a konziliarius ur: „Amice, mindjárt vezérelje hozzám Matheus Csóritsot, őt fogjuk be venni ő Felsége előtt a numerus claususba.“ Mire én keresvén uramat kvártélyán, láttam nagy állapotját és megjelenttem a consiliarius urnak, hogy nem jöhet fel.

„Amice, — mondta ő keményen — beszéljen igazságot. Ugy-e az is mozdulatlanul részeg?“
— Én tehát itt nem hazudhatván, a consiliarius ur mérgesen mondá: „Bene est. Ergo ez sem jön be a numerus claususba.“

Azonban keresztül is huzta a kegyelmed instanciáját és már most az expediturában van mind a két uramnak részükre a rezolúció: „A kancellaria által Ő Felsége legkegyelmesebb színe elé terjeszhetőnek nem találattott.“ Uram, az Izdenczy urhoz be ne menjen!

... Ekként van oda a mi nemességünk, édes uram öcsém, avagyis ez ekként megakadályoz:

tatott. Én hallgattam a kancellista előtt az inculpata hamisságról, mely haszonra úgy sem fordulhat már most. De kimenvén az utcára, láttam, hogy komor a Bécs város. Mivel szombaton léssen a Mária Terézia királyné halála napja, már fekete posztókkal tele aggatják a palotákat. A First Lobkovicz is úgy gyászolja, mintha cseh király lett volna és nem magyar. Az utcák igen ködösködtek vala, én is szomorkodva haza ballagtam és délután megjött a rezolúció. Ebben ugyan nem volt keveredés. Kuntits uram megkapta a magát a házban „bey Sankt-Anna“, én az enyémet a qvartélyomon „Zum wilden Manne.“ Már huzom is a Kuntits uramat haza holnap reggel és meggyónok neki tul a paksi kompon, hogy a Dunába ne vessen.

Melyek után a bocsánat uram öcsémnél és asszony feleségénél meg hajadon leányánál lévén, magamat a hazajövetre nézve jóindulatukba ajánlván, maradok édes uram öcsémnek szomorkodó legény bátyja

Matheus Csorits m. p.

P. S. Most jött Kuntits uram és vallotta keservesen, hogy zálogban kénytelen a födeles kocsiját hagyni „beim weissen Wolfen“. Tehát összefogjuk négy lovunkat az én kocsimba és utam Mária-Szabadkán keresztül léssen. A láibgardista Latinovits pedig ad egy ötödiket, mert azt mondá: „Ha nincsen nemességtek, tehát legyen öt paripátok és az országuton nemes urak lesztek.“ Ezen gárdabéli almásszürkét még nem láttam, de nyilván úgy léssen, hogy a szemén hályog léssen. Haj! Miként a magyar-nak is Bécsben.

Csók-per.

Irtá: Erdélyi Zoltán.

I.

Vadvirágos völgy ölében
Áll egy ósdi épület,
Füstje messze száll a légben,
Szikják benne a tüzet.
Csattog-kattog tenger gépe,
Érc-szavuktól reng a fal,
Körülállja munka népe:
Lány, legény, mind fiatal

Ködöbásnyi messzeségre,
Templom mellett klastrom áll,
Csöndesebb már ennek népe,
S templom tornya sem pipál.
Tömjénillat száll a légben,
Néha szól az orgona,
Zeng a zsolttár, gyertya fénye
Ég csak ott, de nap soha.

Mert a gyár, s e szentelt zárda
Két-egy testvér, bár ne hidd,
E mosolygó sok barát
Ez homályt, az fényt derít.
Ósi titkuk nagy hatalma
Mit megőriz mindenik:
Papramorgó, pompás fajta,
Lángra gyújt és lelkesít.

Am, ha este jó az alkony,
Összegyül a sok barát,
Tülvilági fény az arczon:
Öblögetve telt kupát.
S hogyha kedvük fölszigá zva,
Egy-egy hangos szót kicsal, —
Int a perjel: s kis pohárba
Csillog már a jó ital.

Ezt a titkot kincse váltva,
Templom szinte az a gyár,
S mulatóhely lesz a zárda,
Ha a serleg körbe jár.
Egymást szépen támogatva,
Türik tömjén s füst szagát, —
Szolga itt, míg ottan gazda.
Úr egyképen a barát.

II.

A nagy terem kopott falába
Néhány magas, mély ablak vágva,
Üveggel, önnal terhesen,
Ha néha baj esik a gyárba,
A szent törvényszék itt bírálja
El az ügyet érvényesen.

E buskomor zord környezetben,
Hová egy kis sugár se rebben,
Asztal köré gyül sok barát;
Kereszt előtte s szól a perjel:
„Te vagy a vádló, lányom, kezd el!“
Kíváncsian várja mind szavát.

Csinos leányka jö előbbre,
A szeme kék, feje bekötve,
Kötényét gyüri, úgy beszél:
„Nem is tudom, hogy bün-e épen?
Ez a legény megcsókolt, kérem . . .“
S remeg, mint szélben a levél.

Csöndes morajlás fut most végig,
A bírák szörnyüködve nézik
Vádlót, vádlottat egyaránt,
„Ki látta ezt?“ — a perjel kérdi,
— Ez mind! felel a lányka néki,
Mutatva sok legényt, leányt.

„S bevallod-e, merénylő, vétke?“
— Be hát! ilyent atyám, hogy kérdehet? —
Hetykén a vádlott így felel,
— Hiszen csak ezt a lányt kell látni,
Muszáj a csókját megkívánni,
S aki nem ad, ott venni kell!

Szörnyüködés fut át a termen,
— Szunyog se dönghet ennél szebben —
Az égre néz a sok barát, —
Minő hiány a szent erényben!
De döng a szó a fülledt légben:
„Apage Sátán! Pereát!“

„Bünöd bevallád, büntetése
— Ugy hull a szó, mint jég verése —
Nehéz számtüzetés legyen!
A gyárból, im, el vagy bocsátva,
Ez az ítélet, s Isten átka
Azon, ki eztán így teszen!“

III.

Elhangzott a nagy, nehéz szó,
Összenéz a sok legény,
Dacz szemükbe, feszül izmuk,
Minden szála vaskemény.
Áll a vádlott, nem lesujtva,
Mint a tölgy, mely nem remeg,
Ámde ajkuk néma, szótlán,
Csöndben áll a vert sereg.

De a lányok megmozdulnak,
Az ítélet jogtalan,
Zsarnok ítél így, de nem pap,
S aki türi, oktalan.
Mint a méhraj, ha virágra
Lelt az uton s meglepi, —
Összerebben mindahánya,
S a szót váltja, kergeti.

Zaj, zsiabongás kél egyszerre,
Vád, panasz, meg jajgatás,
Mindig-mindig hangosabban,
Lám kitört a lázadás!
„Nem hagyjuk! nem! Nincsen büne,
Miért hát e büntetés?
Ki van itt megbántva, sértve?
Az a vád csak — tettetés!“

És a vádló? Reszket, sápad,
Nem örül, sőt izgatott.
Majd piros lesz bájós arca,
Szót kér . . . s ime szót kapott.
Hangja gyöngé, de erősbül,
Perczről-perczre hallhatóbb,
Nem keresve, ámde hévvel
Váltogatja ott a szót:

„Tisztelendő szent atyám!
A nagy égre! kegyelem!
Nem ez volt, mi vádra intett,
Csufot üztök így velem.
Az az egy csók, amit loptak,
— Isten látja lelkemet! —
Nem nagy vétek, hisz a legény
Megvallotta, hogy szeret!“

S hogyha csókot így büntettek,
Más vétkekre mi marad?
Perjel atyám, hidd el, téged
Elragadott a harag.
Arra kérünk hát mindnyájan,
E legénynek megbocsáss!
Hiszen a gyár mégse zárda,
Más egész' ott a szokás!“

S a leányok rákiáltják:
„Úgy van! Úgy van! Kegyelem!“
Fura érzés vesz erőt a
Sok barátan s perjelen.
Megcsóválják a fejüket,
Ez a kérdés oly nehéz!
Ez a sok lány istent kísért,
Bünre még más bünt tetéz.

De föláll most egy közülök,
A legifjabb szent atya,
Szemlesütve kezd beszélni,
Lágyan cseng-bong a szava:
„Jó atyám! és testvéreim!
Szólni engem hagyjatok,
Nem vagyok bár oly bölcs, mint ti,
De fiatalabb vagyok!“

Az ítélet én szerintem
Kissé elhamarkodott,
Ne büntetést adjunk nékik,
Hanem — eskető papot!
Úgy hallottam, a lopott csók
Vissza úgy sem adható,
S azt is mondják, hogy a csók a
Házassághoz foglaló.

Vajjon vét-e, aki csókol,
Azt én meg nem mondhatom,
Da ha lopta, úgy lophatta
Csak, ha volt rá alkalom.
És hogy lopni ne lehessen
Máskor is még kénytelen, —
Jogot adjon néki rá a
Házasság és szerelem!“

Itt tovább a pap nem mondta . . .
S mesém én se folytatom,
De hogy lakzi lett belőle,
S jól mulattak, mondhatom.
És azóta évről-évre
Egyre sürűbb lett a vád,
S minden évben sok legényt, lányt
Esket össze sok barát.

Uj emberek.

Irtá: Lipcsy Ádám.

Nincs olyan tisztos, patinától zöldellő
ódonóság, ami valamikor csikorgó ujság ne lett
volna. Az „uj emberek“ is voltak valaha ujak.
A „homo novus“, a római antik világ
klasszikus strébere lejött a maga alpesi falujából,
hogy meghódítsa a várost.

Mert ezelőtt kétezer esztendővel csak egy
város volt s aki érzett magában tehetséget és
akaratot, hogy valamivé váljék, annak a nagy-
ság utján az volt az első lépése, hogy elbu-
csuzott házi „Penáteseitől“ s ajánló levelekkel,
vagy azok nélkül, fölkereste az örök várost.

A fórum ámbitusza czélszerűen pótolta a
tisztelet Ház folyosóját és a népkegyhajhászás,
hatalmasok előtt való csuszás mászás ez
fogva neveztetik mind mai napiglan
cziónak.“

Am hisz az ambicio évezredes
is, ma is egyéni dolog. Akár virtú

nem a koré, társadalomé, hanem mindenkor az egyes emberé. Ha nem szórványosan jelentkeznek, hanem bizonyos időszakokban, valamely társadalmi rétegnél tömegesen lép föl, egy kis képzettársítás segítségével általános jellemvonás gyanánt domborodik ki.

Merőben téves felfogás ezt a becsvágyat a jogosultság szempontjából bíráltni, holottan kézzelfogható, hogy rá nézve csupán a siker, az érvényesülés az irányadó ismér.

Gondolom, *Cherbuliez* Viktor mondja és illusztrálja gazdagon, hogy a létező emberi intézmények tulnyomó része a hagyományban, az élőknek a halottak iránt való rejtélyes, de minden művelt és barbár népnél azonos, tehát egyetemes emberi természetű, tiszteletében gyökerezik.

Ezen alapul az a tétel is, hogy a becsvágy, furfangos és erőszakos érvényesülési törekvés jóformán kizárólag az új emberek privilégiuma, minthogy arra az ősökbe kapaszkodó, a jogfolytonosság által igazolt legitimitás alapján álló régi elemeknek rendszerint nincs szükségük.

A magyar nemzeti társadalom, dacára az összes, megrázkódással és anélkül végbe ment politikai és gazdasági átalakulásoknak, épen konzervatív szervi alkatánál fogva, ha nem is de jure, mégis de facto a törvényesen megszűntetett rendiség, kasztszerű tagoltság bázisán nyugszik.

Névleg csupán a főrendiház tanuskodik ezen, látszatra merész tétel mellett, a gyakorlati életben azonban lépten-nyomon belébotlik még zöldellő, vagy kopár szirtjeibe, különösen a pályatörő, új ember.

Ahol még a születés a mágnásnak törvényhozói hatalmat, a bocskoros ármálistának legalább „régijogon” választói képességet biztosít, ott ez az állapot egészen természetes.

Ez a megrögzött közzelfogás módfelett megnehezíti a gyökeretlen becsvágy érvényesülését s még ma is aránytalanul kevés azon közéleti oszlopembereink száma, akik önmagukat vallhatják egyedüli ősüknek.

Szó sincs róla, nemesak a lóban, emberben is jó és értékes a hibátlan pedigree. Egy ismeretlen hajlásra kedvező, bizalmat előlegező szerencse az a köztudat, hogy derék törzsből sarjadt. Akiről nyilvános dolog, hogy az apja, nagyapja és így tovább, tisztességes, jóra való ember volt, az már eleve rendelkezik egy hallgatag notifikált társadalmi, erkölcsi bizonyítvánnyal, aféle megiratlan utlevéllel, mely számos ajtót könnyű szerrel fölnyit számára, holott ugyanazokat egy vadonat új ember létküzdelmének nevezetes korszakán át hiába zörgeti tehetsége, akarata ökleivel.

Am valakik a magyar társadalom ezen lassu átalakulását, mint valamely magától értetődő, szerencsés állapotot, sok helyütt a közre káros és szemszuro visszaélésig élvezik, vegyék tudomásul, hogy ez az Árkádia már végét járja s a következő nemzedék már hiába akarná könnyű boldogulásának színes légvárát a nem rég sziklaszilárd „nexus”, hajh, mindjobban süppedező fundamentumára építeni.

Az anyagcsere fölségesen titokzatos alap-törvénye csalahatatlannal érvényesül az egész természetben. Nincs arra józan ok, miért képezne alóla kivételt az ember s annak összes társulási intézményei.

Ugyanazon élettani szabály szerint váltja használt atómotokat újakkal egy nemzet, dalom, mint egy ember.

a természetes fiziológiai folyamat-mével se rettegni, se gyűlölködőnem szabad, de nem is lehet.

Sok, egyébként eléggé toleráns észjárásu, jószemű megfigyelőt igazságtalan tévedésbe ejt annak tapasztalata, hogy az új emberek a társadalom felszínére való törekvésükben ezínikusán, bántón materialisták.

Már bocsánat, ha Brennus, a barbár, kardját dobhatta a megalázott Róma szegényadójának mérlegébe, ha egy későbbi, kevésbé hatalmas, de nem kevésbé barbár „hódító hadvezér”, Windischgraetz herceg, ugyancsak a spádéjára csapva, csörtethette a maga „alkotmányát”, mindezen illusztris példák után miért ne üthetne az én új emberem az ő zsebére, mert neki ebben sokkal jobban igazza van?

A „legnagyobb magyar” jóslatos igéjét a meggazdagodásról, mint az egyéni, nemzeti függetlenség legbiztosabb lépcsőjéről, legkomolyabban vették azok; akiknek ezen függetlenség s a vele járó fölhatolás egyéb eszközei és módjai nem állottak „régijogon” rendelkezésre.

A fokozott modern életigények, a közszerepléssel járó társadalmi kötelezettségek mérhetetlenül megrágitották a nyilvános pályát.

Ez okon nálunk már nem is szükséges stréberkednie valamely vagyonos új embernek a közszereplés után, az keresi fel őt szende magányában s erőszakosan is kiragadja henye jólétéből, hogy a kidőlt hadrendet pótolja s more patrio hasson, alkosson és gyarapítson.

A magyar glóbus voltaképen már csak ezen magasabb fejlődöttségi fokán veszi tudomásul a homo novus létezését.

Ekkor aztán egy egészen sajátos, úgy lehet ártatlan, de a magyar demokráciáról táplált ábrándoknak alaposan nyakát szegő jelenségre bukkanunk.

Az új emberről le kell törülni az új-ság mázát. Ő maga is kézzel-lábbal ezen igyekszik, de a társadalom, hatalmak is gyámolítják dicséretes igyekezetében s teli aggatják czimekkel, rendjelekkel és az udvari heraldika műterméből kikerült, furfangosan fantasztikus nemesi címerekkel.

Pedig mig egy országban a társadalmi közvélemény s a hivatalos felfogás ezt tekinti az ugynevezett „polgárerény” legfőbb jutalmának: addig ott szó sem lehet a leg-erősebb civilizatórius tényező, önértékes, tekintélyes polgári osztály megizmosodásáról.

Mert ez így van, nyilván így kell lennie, bizonyosan ez felel meg a mi fajunk urinak. Mindössze az a bibije van a dolognak, hogy az ilyformán teremtet új urak kevésbé szívósak, mint a régiek valának s ennél fogva vagyoniilag is, erkölcsileg is hamarabb pusztulnak el, mint jogelődök.

Már ez aztán fontos fejlődési mozzanat, mert a természetellenes módon gyorsított anyagcsere egyformán aláássa egy ember, vagy egy nemzet testi egészségét s fölidézi az orvosi nyelvjáráson úgy mondott „lázás és nem kielégítő közérzetet.”

Mikor az összes művelt nemzetekkel egysorban mi is borzongva várjuk egy tifózus jellegű, kiszámíthatatlanul válságos társadalompolitikai betegség, a szociális forradalom kitörését, bizony fölösleges erőpazarlás az új emberek helytelen beillesztésével együttjáró kellemetlen és disztelen — nátha.

Egy császár karácsonya.

Írta: D'Artagnan.

Valósággal babonás félelem fog el, mikor a karácsony közeledik.

A szoretet ünnepe, mikor mindenki örül, mikor a legfásultabb, legönzöbbszívbe is belélopózkodik az érzés egy meleg sugára, az én lelkemet megmagyarázhatatlan balsejtelmekkel tölti el.

És így van ez évről-évre — azóta, mióta egy csuf, komor, fekete karácsonynak első napján a nagyanyám feküdt ravatalon.

Évről-évre várok valami csapást — szerencsétlenséget, évről-évre remegek ettől, a másnak békét, boldogságot hozó ünneptől.

Imhol most is, hogy beteg testtel, agyon-gyötört lélekkel ülök a mélyvágásu, ódon zsölylyeszékben — tekintetemet oda fordítom az üdvözítő elefántcsontból faragott alakjára és a keresztben függő, szomorú halvány isten-fiától kérdezem:

— *Mért nem mult el tőlem ez a keserű pohár?* . . .

És mintha a sápadt, homályos téli alkonyatban árnyak kelnének, szállnának és mesélnek nekem, hogy kincs, rang, vagyon, korona és bíbor sem óvja meg a véges földi halandót a boldogtalanságtól.

Előttem fekszik egy ócska, megfakult irásu napló, amely olyan ékesszólóan beszél erről.

Mintha az, aki száz és egynehány év előtt írta, ugyanazt akarta volna bizonyítani egyszerűbb, ódonabb szavakkal, amit nemrég olvastunk *Heine* emlékezetében.

Csak elhagyott férfi van!

És elhagyott a férfi, ha a föld leghatalmasabb uralkodója is, ha szive van, amely érez, ha lelkét nem érti senki.

Egy ilyen elhagyott férfiról emlékezik ez az ócska napló, aki koronát viselt fején, aki népeknek volt ura, de aki boldogtalanabb volt hatalmas birodalma akármelyik közönséges halandójánál.

„Béts. Decembris 15. Anno 1781. Felmenék ma a tsászárhoz, Felséges Uramhoz, mondván, hogy a karátsonyi szent ünnepekre haza indulnék. Igen elszomorodva és látván Kedveltségét itt fogok maradni.”

A császár II. József volt és aki ezt még egyebet is följegyzett róla, egy magyar főnemes, kedvelt embere és intimusa a nagy uralkodónak.

1781-ben nagyon egyedül volt mára császár. Meghalt régen az asszony, akit szeretett, a szép Parmai Izabella és utána ment a másik is, bajor Jozefa, aki sohasem brta fölmelegíteni az ideális, utólérhetetlen ábrándokat szövő Józsefet.

A sirbéli hüvös árnya borult már rá anyjára, Mária Tereziára is és testvérei régen saját tüzhelyeket alapítottak.

A burg sötét, komor falai közt, ahol annyi fényes ünnepség zajlott le az életvidám lotharingi Ferencz idejében, nagyon egyedül volt már a császár.

Testi betegség is kinozta — de még százszorta jobban gyöttrődött a lélek, az a szeretet, melegségre annyira vágyódó szív, melyet sem lent, sem fent nem tudott megérteni senki.

1781. december 23-iki kelettel arról emlékezik a napló, hogy II. József még a reggeli szürkületben elhagyta a burgot és kihajtatott Schönbrunnba.

A naplóíró és gróf Rosenberg kísérték.

Egész nap nagyon hallgatag volt a császár, — végigjárta azokat a szobákat, ahol szülői, nővérei laktak s egy-egy kedves, ismerős butordarab előtt perczekig állt néma gondolkodásba merülten.

A szép pajzán Mária Antoinette főhercegnő, az immár francia királyné zongoráján megütött egy billentyűt. Hosszu, zengő hang felelt. A régen használatlan *spinétnék* elpatlant egy hurja.

— Bármihhez nyuljak, kész a disszonancia, jegyzé meg a császár, fanyar, keserű mosolyal.

Este, mikor az óriási kandallóban lobogott a láng, leült egy karosszékebe, és két kísérőjével fontos, komoly államügyekről kezdett beszélni.

Csakhamar abbahagyta azonban. Máskor oly lázas, törhetetlen munkakedve teljesen elhagyta, csüggedten hajtotta mellére fejét és csodálatosan szép, lelkes szemei bágyadtan huzódtak meg a pillák árnyékában.

„. . . Decembris 24. Nagyon szomorú nekem a Karátsony — ugymond a naplóíró — távolságban az enyémetől, az Hazámtól . . . de mitévő lehessenek, a szegény tsászárt csak rösteltem meg magára hagyni . . .”

És valóban *szegény* császár volt.

A karácsony estjét még szomorubban töltötte II. József.

A naplóíró és Rosenberg gróf lábujjhegyen jártak ki s be szobájába és perczekig álltak előtte, míg őket észrevette.

Egy izben így szólt a magyar főúrhoz:

— Setzen Sie sich lieber * * * meine dumme Rührung macht mich ganz konfus.

Ostoba ellágyulásnak nevezte állapotát a filozóf császár, aki úgy szeretett tüntetni azzal, hogy őt csak az egész, nagy emberiség vonzza, nagy szíve ment minden alanyi érzéstől.

... Hiába mondotta így — írja a napló

— láttam a mint feléje fordulék, hogy nedves volt a szeme, és szép, finom kezével úgy árnyékozta be homlokát, hogy a gróffal ne tekinthesünk a szemébe ...

A schönbrunni palota soha sem látott ennél csöndesebb, szomorubb karácsonyestét.

A szomszédos Hietzingben bethlemes fiúk jártak, énekelve Jézuskáról, aki jászolban született — az istenfiáról, aki eljött megváltani a világot és akit aztán megköveztek és keresztre feszítettek.

Majd vidám, egészséges kurjongatás hangzott be a magas ablakokon, lányok, legények mulattak, bohó, szerelmes karácsonyi babonákkal.

— — Glaube — Liebe! „Mondotta a tsászár, ugymond a naplóíró, — azután egy kicsit mosolyga és biztatott bennünket, hogy mennénk el az éjféli misére.”

A két ur, mint a leírás mondja, valóban el is ment.

Oda lehetek vagy egy óra hosszat és mikor visszatértek, megható, de nagyon elszomorító kép tárult eléjük. Erről így emlékezik az 1781. karácsony havában kelt napló:

... csak lassan jöttünk befelé. Gróf

Rosenberg a fehér keztyűs kezébe húhukolt, hogy megfázott a hideg ájterben, én pedig a keriettemet rázogattam a hótól, hogy leakasztottam a vállamról. A fírhagot félre vonván, be akaránk lépni, de lábaink meggyökeresedének a küszöbön. A mi urunk tsászárunk a veres bársony fotél előtt térdelgett, kezeit összekulcsolta és ortzája tökéletesen el volt boritva könnyel ...

A hatalmas birodalom uralkodója, az erős férfi, a nagy genie *sirt* ...

Csak elhagyatott férfi van.

Mit használt II. Józsefnek ezen a szomorú karácsonyi éjszakán minden filozófiája, mit a sok tudás, a bölcs irások, ha egy fölhangzó misztikus ének az isten fiáról, aki jászolban született, ha egy pajkos, vidám kacaj a szerelmes legény ajkán, aki kedvesével bohókás karácsonyi babonákat űz — a fejlődési palota bitorában is észébe juttatták emberi nyomoruságát.

A naplóíró elmondja, hogy ő és gróf Rosenberg vagy egy negyedóráig áltak a selyem portiere mögött és nem merték háborgatni a császárt.

Végre fölkel II. József, megtörülve szemét, aztán egy illatszeres üvegcsét vont elő zsebéből és megnedvesítette belőle pilláit.

Ekkor lépett be a két udvaronc.

— Értet is imádkoztak? kérdezte és már akkor ismét ott vonaglott sima ajkai körül egy skeptikus, fanyar vonás és szokása szerint kételkedőn, kutatón tekintett az udvari emberekre. Aztán összehorogott, gyors egymásutánba fölhozta vállait és gyorsan, idegesen ismételte:

— *So kalt, so kalt ist hier!*

Pedig a napló írja elmondja, hogy a széles, faragványos kandallóban óriási hasábok pattogtak és olyan meleg volt, hogy ő „levegő-ég után kapadozott.”

A hidegséget a császár lelkében érezte — szívég hatott már a nagy hidegség — kivált akkor, karácsony estjén, mikor birodalmának minden polgára a szeretet által nyert és adott örömet, boldogságot.

— Csak ő, a *szegény tsászár* volt magára hagyatva.

A terem csöndjén nem hangzott át édes, csengő női kacaj, a fény, a zaj elmulása után, meghitt, lüvbősbájós órán nem fonódott puha női kar vállára, hideg ajkait nem melegítette föl mámorosító édes csók, mind ennek csak em-

léke gyötörte immár, emléke annak az asszonynak, akit szeretett és aki meghalt, szépen, ifjan — és aki olyan fájást, olyan hidegséget hagyott a szívében.

Olyan nagy, igen nagy hidegséget, hogy mindig, örökké fázik, hogy senkitől meg nem lesett, magányos órákban mázsányi teherrel érzi elhagyatottságát — és imádkozik és sir, ő, a nagy filozóf.

A lámpa bágyadtan pislákol már, összefutottak szemeim előtt az ócska napló betűi.

Mintha átéreztem volna a *szegény tsászár* szenvedéseit, összehorogtam és engem is jeges hidegség futott keresztül.

Mintha kialudt volna a tűz a nagy majolikakályhában — mintha egyszerre kialudt volna minden fény — minden tűz a világon.

Saját bajaival mulattatni a publikumot azonban csak alanyi költők privilégiuma. Nekem nem szabad azzal előhozakodni, hogy beteg vagyok és nemcsak testben, de lélekben is, mert ez izléstelen dolog és nem érdekel senkit. Mert ki törődne azzal, hogy én fázom karácsony estjén, hogy nekem nem jut egy parány sem annak a melegnek, amely talán még az utolsó napszámos lelkét is fölmelegíti ma.

Én csak azt krónikázhatom el, hogy a naplóban *Decembris 27-iki* kelettel az áll hogy:

„Hála Istennek végit értük a szomorú inneknek. Élek halok tsászáromért, de Karátsonyt véle magánosságban még egyszer nem tölténék. Szívet-hasogató ez ...”

Csak elhagyatott férfi van.

Búcsú.

Irta: Abonyi Árpád.

A kegyelmes ur épen a miniszteriumban megtartandó konferenciára készült, amidőn borotvált képű öreg komornyikja bejelentette neki, hogy az előszobában egy ur várakozik.

— Nincs időm — intett boszankodva a nagy ur s egy pillanatig gondolatokba mélyedve sétált végig az elegáns dolgozószoba szőnyegein. Azután megállt s rákiáltott ideges, türelmetlen köhécseléssel a habozva álló vén szolgára: — Mondtam már, hogy nincs időm! Ki az az ember?

Csak ekkor pillantott az ezüst tálcán heverő névjegyre.

— Mondd meg annak az urnak, — szól megcsendesedett hangon — hogy máskor szívesen látom; most azonban lehetetlen bárkit is elfogadnom. Mennem kell. Keressen föl holnap.

A komornyik távozása után a nagy ur lefricskázott téli kabátja ujjáról egy finom dohányperjét, felhuzta keztyűit és várt. Szép magas homlokán megjelent egy könnyű felhő. Tekintete kelleetlenül, némi nyugtalansággal tapadt az ajtóra, amelyen át szolgálja eltávozott, s a köhécselés még jobban erőt vett rajta, midőn a komornyik mélységesen megzavarodott, alázatos vén arcát ismét megpillantotta.

— Bocsánat, kegyelmes uram —

— Nem akar elmenni?

— Nem, kegyelmes uram. A déli gyorsvonattal el fog utazni, s azért — ugymond — okvetlen most kell találkoznia nagyméltóságoddal.

— Az ördögbe is ... Egyébiránt várj! Mondd meg annak az urnak, hogy elfogadom.

Néhány pillanat múlva a komornyik távozása után egy sápadt arcu, izmos, szakállas férfi jelent meg a teremben, s alig észrevehető főhajással, bizalmas, könnyed mosolylyal üdvözölte a kegyelmes urat, aki elébe sietett, s elfojtva egy melléből kitörni készülő ujjabb köhögési rohamot, barátságosan így szólt:

— Bocsás meg, kedves Gusztávom, hogy még téged sem akartalak elfogadni ... De nézz ide! Ez a táská tele van fontos referálni valóval. Félóra múlva konferenciám lesz ... s e pillanatban még magam sem vagyok tisztában ... Milliokról van szó!

— Én kérek bocsánatot, kegyelmes uram, — mondotta kellemes mély hangján a férfi, — hogy így betörtem hozzád. De meg kellett lenni, még pedig három okból. Az első, az ime, itt van!

S egy hivatalos formában összehajto-

tott iv papirost tett le az íróasztalra, épen egy vigyorgó bronz Faun-szobrocska lábai elé.

— Lemondásom, amelyet ezennel van szerencsém neked benyújtani. A második ok az, hogy tizenkét óra husz perczkor elutazom az édes anyámmal, akivel a feleségem temetése után kibékültem és soha többé ide nem fogok visszatérni, a harmadik végül az, hogy elbucuszam tőled és megköszönjem neked azt a sok jóságot, amelylyel mesésen ostoba barátodat öt esztendőn keresztül elhalmoztad.

— Oh, kérlek, kérlek, édes barátom, — tiltakozott erélyesen a nagy ur, — mindent a legnagyobb örömmel tettem! És most foglalj helyet. Pár perczig nagyon szívesen —

— Légy nyugodt; azonnal megszabadulsz tőlem, — mondotta fáradt mosolylyal a férfi, s beleült az íróasztal mellett levő süppedő karosszékhöz. Belátod azonban, ugy-e, hogy bucsuzás nélkül nem távozhattam?

— Megtisztelsz vele, Gusztáv. De ez a lemondás ... Meggondoltad?

— Nincs szükségem többé a hivatalomra. Anyám, amint tudod, gazdag asszony. Feleségem halála véget vetett köztünk a haragnak. Visszafogadott a kegyeibe. Megtért bűnös lettem. Az öt esztendői nyomoruságnak, melyet azért szenvedtem végig, mert nőül vettem azt a leányt, akit ő gyűlölt és nem ok nélkül ... ugy-e, tisztelt barátom, nem ok nélkül?

— Anyád nagyon szigorú asszony — felelte habozva a nagy ur és félrenézett.

— Nos, hát így van ... A nyomoruságnak vége. Feleségem egy nedves októberi estén átázott cipőcsékekkel érkezett haza, forró lábba esett és tíz napi, félig eszméletlen szenvedés után meghalt. Szegény kis Dóra! Szép kicsi asszony volt, ugy-e, kegyelmes uram?

— Kérlek, édes Gusztáv ...

— S mily csodás őrvjögéssel szerettem ezt a holdogtalan gyermeket, tisztelt barátom, ha te azt tudtad volna! Filozófus elmének gnyolytatok, — mondhatom, rászolgáltam. Amíg te szédületes gyorsasággal mindig feljebb és feljebb emelkedtél, addig én — hajdani iskola-pajtásod, a gazdagabb, a szerencsésebb, az okosabb fizkó — egy szép napon belebolondultam a hugocskám nevelőnőjébe s figyet se vetve homályos származására, morális lényére, szeszélyes, önző, tulfinomodott temperamentumára, mely ép oly óvatosan ravasz, mint amily pompára vágyakozónak bizonyult: megszőktettem hazuról, s anyám haragja elől ide menekültem. A Ferenc-rendiek öreg kolostorában esküdtünk meg s a negyedik emeleten laktunk ... De, nini! Még mindig köhögés?

— Pár hét óta rosszul érzem magam — felelte köhécselve a nagy ur — éjjelenként lázam is van ... Valószínűleg délre kell mennem.

— Arkóba? kérdezte fagyos mosolylyal a férfi.

A kegyelmes ur összerezzenve bámult rá. — Miért épen Arkóba? — kérdezte elborult arczczal és egy félelmes, tompa sejtelen hatása alatt, gyanakvó tekintettel figyelte vendégét, akinek mozdulatlan vonásain e pillanatban azonban nem rebbent semmi.

— Azért, tisztelt barátom, mert egy alkalommal, amidőn házamat látogatásoddal kitüntetted, azt erősítgetted, hogy Dumas fils *Kaméliás hölgye* az egyetlen drámai munka, amely a te megedzett, kemény szívedet némileg még meg tudja hatni. Gondolom tehát, hogy csupa végzetes rokonszenvből, te, a más-különbben rideg államférfiu is, ezt a poétikus halált kívánod magadnak.

— Ugyan, kérlek! szólt közbe idegesen a nagy ur.

— Nos, és miért ne? Nem mindenki fél annyira a tüdővészttől, mint én, — folytatta lusta egykedvűséggel a férfi, s órájára nézve, fölemelkedett a karosszékből, — s nem mindenki annyira gyáva és kiméletlen, hogy ezt be is vallja. Én, sajnos, elkövettem ezt a poltronságot. Midőn egyszer, a te páholyjeggyeddel, megjelentünk az operában, az én szegény kis Dórámmal mindjárt az első felvonás legelején hirtelen elhalaványodott, s csak perczek múltán tért annyira magához, hogy baját elmondhatta. Bevallom, hogy ösztönszerűleg távolabb húzódtam tőle. Ami a gyanut illeti ... terringettét, bizony komolyan gyanakodtam én

reá azelőtt is, s bizony nem egyszer hallgattam el-elmaradozó heves lélegzétvételeit éjjel, amidőn aludt, míg én a hivatalosan megléniázott papiros előtt virrasztottam. A teljes bizonyosság azonban csak ezen az operai előadáson villámlott keresztül az agyamon. Mélységes szájalommal tekintetem reá, de ettől a boldogtalan pillanattól kezdve oly legyőzhetetlen félelem ragadott hatalmába, hogy némelykor a legszenvedélyesebb szemrehányásokat zuditottam magamra. Szégyen és kétségbeesés viaskodott lelkeben az élethez való ragaszkodással. Az a minden másnál hatalmasabb érzés, mely vakmerővé teszi a gyávát és még a leghősiesebb embert is megremegteti: a halálfélelem borzasztotta meg a szívemet.

— Kedves Gusztáv, — szakította meg sápadt arccal a nagy ur, s végigsimította reszkető kézzel a homlokát, mely hideg és nedves volt, mint a lázbetegé, — nem értem, hogy minek . . . Nem értem, miért beszéled nekem ezeket?

— Igazolni akarom magamat előtted! — felelte vállat vonva a férfi. Meg akarom magyarázni, hogy miért nem voltam otthon, amidőn hozzánk jöttél és miért nem kísértem el soha a feleségemet, amidőn hazulról eltávozott. Féltem, hogy gyávaságomat észreveszi. Ezért örültem, amidőn jöttél; mert tudtam, hogy a míg te vele vagy, reám nincs szüksége. Ez volt az oka annak is, hogy összeveszttem vele. Szándékosan tettem, barátom, szándékosan! Oh, és hidd el, hogy ezért a nyomorult fogásért senki oly mély megvetést irántam nem érezhet, mint én magam. . . Összeveszttem vele csak azért, hogy ne közeledjen hozzám. Arra a gondolatra, hogy csókolni fog, s lázas lehelletét, mely a bizonyos halálnak vésszes csirált rejti magában, nekem is be kell lehelnem: valóságos iszony vett rajtam erőt. . . Undorodtam magamtól, de mindhiába! Az élethez való ragaszkodás sokkal nagyobb hatalommal uralkodott rajtam, semhogy le tudtam volna győzni.

Porba tiport és megvakított a vágy: élni, élni! Élni akarok, hisz ezzel az öt rémitő esztendővel, melyeken lélekben és önbecsülésben összetörve valósággal úgy szédelegtem keresztül, mint egy álomjáró, — megváltottam magamnak a jogot egy új, egy jobb, egy tisztább, egy becsületesebb életre, mint a minőt annak a szerencsétlen teremtesnek az oldala mellett folytatnom kellett.

S a férfi oly tekintettel nézett a nagy urra, amelyben a gunynak és a metsző kárörömmel gyönyörre vetekedett a lesújtó megvetéssel.

— Mert az a boldogtalan megcsalt engem és én ezt tudtam . . . Hát így volt. Régi dal. Ostoba és banális, de meg akartam őt élni és ellenfelemet is. . . És képzeld, tisztelt barátom, képzeld! . . . Ez az ördögi terv, aminőt csak egy vérig sértett ember gyalázatos boszúja találhatott ki — én nekem sikerült, mert vannak, süketnek, butának . . . érted? . . . butának és komisznak tettem magam, csak hogy ne akasszam meg munkájában az asszonyt, aki szeretőjét a csókjával, öntudatlanul, a szerelmi téboly kábitó gyönyöréi között gyilkolta meg. Hahaha! . . . Kegyelmes uram, nemde, undorító az ilyen ember, mint én, aki rohogni tud azon, hogy ellenfele talán még éveikig fogja hurezolni nyomorult tüdejében a halált, amíg valamelyik tündérszép temetőben — talán éppen Arkóban — végre összerogy és kifújja páráját, mint egy beteg állat.

S a férfi még egy utolsó tekintetet vetve a halálsápadt nagy urra, távozófélben így szól:

— Isten veled, kegyelmes uram! Remélem, természetesnek találod, hogy végre őszinte voltam és beleegyezél abba is, hogy bár brökre elbucszunk egymástól — ne szorítsuk meg az egymás kezét.

Cseres Márton kártyázik.

Irta: Bodrogi Lajos.

A homokvári szittya nagyon takarékos nép. Ami barackja, szőlője, körtéje megterem, az a „Központiba“ vándorol. (A „Központi“ természetesen nem kocsmá, sem éjjeli kávéház, hanem takarékpénztár.) Gyarapszik is erősen és nem is igen látszik meg rajta, hogy közönséges hétköznapokon nyáron át dinnye, télen meg vízben-kása a mindennapja. Szép gömbölyű, barnapiros marad az ábrázata azért, akár hajdanában, amikor mindent meg *kell* enni. Manapság persze el lehet adni mindent.

Hanem csak a gazdálkodója ilyen. Az uri fajtája már szereti a jó falatot meg a szórakozást. Kaszinóba jár és mulat; nagykönnyelműen veti el a gondját, ha a józan takarékosági elvek nyilvánvaló suthadobásával egy-egy sósperoc és rá egy egész pohár sör megfontolatlan elfogyasztására szánja el magát. Azt a generációt, amely a cigány homlokára bankót ragasztott, felváltotta ez a generáció, amely a bankokba viszi a bankót. Hadd csufolják filiszternek, nem bánja; ez az új speczies: a magyar filiszter váltja majd vissza azt az elpocsékolat, drága magyar földet.

El kell azonban ismernünk, hogy ez a példátlan pazarlás és a vendéglősöket felgazdagító hallatlan költségek csak a gazdagabbja közt járja; valamint hogy járja köztük unalmas, téli estéken a tarokk meg a kalábrász is. Még pedig nem is az ősi egyszerűségű, mesterség nélkül való magyar kalábrász, hanem a zsidó, a maga ezer csalafintájával, kétségbejítő kontraival. Két, négy és hat krajczároknak horribilis skálája szerint.

A szegényebbje persze csak kibiczkedik; kibiczkedik és nagyokat nyel, mikor azok a sósperoczek olyan pompásan ropognak, azok a sörösöpharak olyan csábítón villognak.

Cseres Márton, magyar királyi adótiszt ur is kibiczel és nyel. Kibiczel már hosszú tiz esztendő óta. Téli estéinek hattól nyolczig való idejéig rendszeresen kiül a kaszinóba, mert ha otthon ülne is, mit szerezne vele? A gyerek, mind a hat, elég jól tanul, (kettő persze még csak járni) otthon ilyenkor hát nincs mit keresnie.

Azután már meg mindhiába, magyar királyi adótisztnek csak reprezentálni is illik, vagy mi?

Ma este is reprezentál. Ott ül a sarokasztal mögött és várja a mindennapi társaságot. Pedig ma nem is valami szívesen ült ide. Csábrág Kajetán, a serfőző-részvénytársaság pénztárosa tegnap nagyon rápirított, mert három körülosztásban egyszer sem volt felvevő, negyedikszere végre fölvetette, de megbukott kontraival.

Borus arccal fordult a háta mögött ülő Cseres Márton felé, noha ez majd hogy könnyező szemekkel nem nézte balsorsát és szolt hozzá zordonan:

— Úgyan nem unt még rám, barátom? Ülhetne ám a kanonok ur mellé is!

Tizennegyedik Lajos, a napkirály sem beszélt olyan büszkén az udvaronczaival, mint Csábrág Kajetán Cseres Mártonnal.

Ami nem is csoda, hiszen most is a zsebében van a váltója arról a harminczöt forintos összegről, amelyet a kiállításra vett kölcsön ez a könnyelmű ember, hogy szomorú sors elé néző familiája is láthasson valamit a világ gyönyörűségeiből.

Cseres Márton azonban nem haragtartó ember. Ma már teljes abszolúció ül simára borotvált arcán. (Még a bajuszát is leborotváltatta, mert hát hiába, a bajusz is eszik). Nagylelkű megbocsátással várja szokott helyén a mai est csatáját.

Csak hogy a csata nem akar kezdődni. Akármilyen türelmetlen lépésekkel méri is fel Csábrág Kajetán a padlót, a kanonok ur csak nem jön. Rossz kedvvel szól a homokfalvi állami főgimnázium igazgatójához:

— Hej, Klopintsák Menyhért barátom (mindig szónoki pózban beszélt és szerette a „megszólítás“ figuráját), ma aligha lesz partink. A papocskánk bizonyosan megharagudott a rossz viczeze miatt.

— Már hogy én?

— No persze, hogy az igazgató ur! Azt mondta neki, hogy másutt az orgona játszik

rosszul és a pap imádkozik jól; nálunk meg a pap játszik nagyon is jól és az orgona imádkozik rosszul.

Klopintsák Menyhértnek nagyon hízelgett, hogy még a tegnapi viczeze is emlékezzék. Piros-pozsgás ábrázata csak úgy ragyogott, mikor felelt:

— Nyerni akarna a főtisztelendőtől megint, ugy-e? Hja, Sulyok István kanonok ur most penitenciát tart, mert nagyon meghuzta a panye kasszir.

Hirtelen még pirosabb lett, amint mondta. Holmi pánszláv velleitások miatt helyezték át ide, a tősgyökeres magyarság közé és elő is léptették rögtön, mert hát meg kell nyerni a nemzetiségeket. Jelenleg már nagy magyar volt és biztosra vette, hogy fődirektor lesz belőle. Ezért röstelte a régi emlékeket visszaidézni „panyét.“

— Mert, folytatta, a pénztáros ur csak a közepe felé vesztett; a végén azért megvolt a kidukáló öt forintja. Való igaz, ez a mi partink a hetedik fejőstehene a pénztáros urnak. — Naponkint öt forint! ismételte irgy csodálkozással.

Klopintsák Menyhértnek igaza volt. Csábrág Kajetán mindig nyert és mindig haragudott. A harag előmozdítja az emesztést, szokta mondani; ezért szeretett volna most is minél előbb haragudni.

De a kanonok ur csak nem jött; Csábrág Kajetán pedig nem volt az az ember, aki veszni hagyjon öt forintot.

Könnyed fordulással egyszerre csak a kibicze előtt terem és az igaz barátság legmelegebb fisztuláján megszólítja:

— Cseres ur, talán kiségethetne — és beállhatna harmadiknak? Cseres Mártonnak a csábító szavakra az volt az első gondolata, hogy most rögtön, de azonnal fölemeli azt a széket, amelyen ül, és menten lesujtja vele a gonoszt. Ijedt mozdulattal maga elé tartotta mind a két kezét és ajakán már ott lebegett a kanonok ur kedvenz szólása, hogy „apage“.

Amikor hirtelen pokoli ötlete támadt.

— Ime, ezek a nagypénzű, gazdag emberek, gondolta, akik nem képesek eltűnni, ha egy darabig rossz kártyájuk jár és rideg gúnynyal támadják ki jóakaró kibiczeiket! Hátha ő, a szegény ördög, a váltóadás (nagyot sóhajtott, amint erre gondolt) megmutatná ezeknek a vámosoknak, hogyan kell hideg vérrrel nyerni és nyugodt méltósággal veszteni? Aztán hátha azzal is illelnek egy magyar királyi adótisztnek reprezentálni, hogy hébe-korba játszanék is ezekkel a nagyon előkelő emberekkel? Meg aztán ki tudja, hátha beüt és a Peti gyereknek holnap esedékes cipőit, hátha a tisztelt partnerekkel fizetethetné ki?

A nemes páldaadás vágya, a hivatalos tekintély, meg hát egy csipetnyi reménység hármassal erővel nyitották ki a száját, ahonnan inkább véletlenségből, semmint önkéntes beszámítható elhatározással surrant ki a végzetes szó:

— Ha szolgálatukra lehetek az uraknak, nem bánom, egy rövid, kis órácskára . . .

Ozmán pasa győzelmének a híre (Klopintsáknak most is sajgott a szive, ha rá gondolt) nem okozott nagyobb szenzációt a politikailag éretlen magyar közvéleményben, mint Cseres Mártonnak ez a váratlan elhatározása. Még a messze olvasószobában is szájról-szájra járt:

— Cseres Márton kártyázik!

Népes lett a kártyázó-szoba egyszerre. Sűrű tömegekben álltak körül az asztalt a kaszinó urai. Az óvatos adóellenőr magasra huzott szemöldökkel susogta a szomszédja füleibe:

— Jó lesz az adóhivatalt ezentúl többször megvizsgálni.

De Cseres Márton nem törődött a tömeggel. Nyugodt fölényvel kereste a kártyákat és a méltó reprezentálás boldog öntudatában vette fel a lapot egy meztelen bőlára. Hát el kell ismerni, Cseres Márton jeles toretikus volt a kalábrász művészetében. Tíz esztendő szemlélődés kitünő módszereket értelt meg benne, amelyek csalhatatlanoknak ígértek; mert hiszen, mint kibicznek, megvolt neki az az elvitáztatlan privilegiuma, hogy egyszerre két kártyába nézhetett. Most azonban szigorúan megkövetelte a becsület, (Csábrág Kajetán e

tekintetben latitüdeket engedett meg magának) hogy egyedül csak a maga kártyáját nézze, a szomszédokéból meg csak amugy vaktában kombináljon. A kitűnő módszerek e szigorított föltételek mellett nem váltak be és Cseres Márton, mert a zöld ász előtt kérte ki a tökkhetest, elvesztette a játszmat.

— Még játszani sem tud a boldogtalan, csodogták mögötte.

— Hat gyereke van és kártyázik! csodálkozott egyik jó barátja.

Cseres Márton azonban tántoríthatatlanul küzdött tovább. Egyetlenegy helyreutasító vagy megtorló szava sem volt a közbeszólásokra, a biztatásokra. Nyugodt volt, mint a Napoleon a lod-i hidon. Hej! ha ő mert volna a játékba avatkozni közönséges kibicz korában, ugyancsak kikapott volna érte, gondolta. De hiába, a tekintélyt nem lehet megrendelni; Cseres Mártonnak pedig nem volt tekintélye, mert havonként csak 82 forint 63 krajczár volt a fizetése. Ebből pedig nem lehet önkéntesen vízben-kását enni, hanem csak muszájból.

De ha tekintélyvel nem is győzte, annál inkább birta fölényes méltósággal és példadadó hidegvérrel. A homlokára szívesen kiült volna hábe-korba egy-egy verejték csöpp, kivált mikor Klopintsák Menyhért sikeresen megkontrázta; ám ez az indiskréte csöppecske is elpárolgott Cseres Márton *comme il faut* viselkedésének hideg fölényétől.

Pedig vesztett; csodálatos állandósággal vesztett. Ha volt bemenője, Csábrágnak bizonyosan „kunsztja” lett; a négy kilenczesét négy fölsovel fűzték le, a béláját pedig következetesen elfelejtette felírni. Lojális társai meg a viláért sem figyelmeztették volna rá.

Pedig ő milyen önsanyargató áldozatkész-séggel mondta nem egyszer:

— Kérem, Klopintsák ur, kegyeskedjék felírni a kvartját!

Természetes, hogy így duplán vesztett. Vesztett, de türt és csak titokban izzadott. Kurta dprekát erős elhatározással tartotta egyenesen és ha partnerje hibázott, szemében a nemes megbocsátás derűje ragyogott.

Pedig őt hányász szidták!

— Fávágó, dörmögte minduntalan Csábrág.

— Paczcer, fusser, sziszegte Klopintsák.

Dörmögtek és sziszegtek, de irtak. Horribilis számokat irtak Cseres Márton számlájára. A szegény vesztés aggódva tépelődött, hogy a zsebében révedező utolsó négy forint (november harminczadika volt) elég lesz-e a különbözet kiegyenlítésére?

Az utolsó négy forint, a Peti csizmájának az ára!

De Cseres Márton azért nyugodt maradt. Urnak született és gentlemannek. Az emberiség jötevője lehetett volna és ime, végzete arra rendelte, hogy könyörtelen kezekkel ő szedje be a szegény nép verejtékes adóállárait.

Egészen hozzászoktatta magát a vesztéshez. Róma szenátorai nem ültek olyan halál-megvető nyugodtsággal kurulis székeiken és nem fogadták a Brennus hordáinak csapásait olyan méltósággal, mint a hogy Cseres Márton türt, reprezentált — és fizetett.

Mert végre-valahára ütötte a nyolczat és Cseres Márton fizethetett.

Négy szép, gömbölyű ezüst-forintos volt a zsebében, osztrák és magyar vegyest, mint ahogy illik is a dualizmus lelkes hívének és lojális magyar királyi államhivatalnoknak. Ezeket szedegette elő nagy művészettel elnyomott lelki furdalások között és fizetett mosolygó rezignációval.

Az egész nagy summát Klopintsák Menyhértnak fizette.

Mert ma csoda esett: Csábrág is fizetett és — ami már nem volt csoda, szitkozódott szörnyen.

— Hogy is ne, kiáltott reszkető hangon; az ilyen fávágó mindig beviszi az embert a szerencsétlenségbe. Öt forint fucscs!

Kotorászott a zsebében, de hiába. Csábrág Kajetán jeles nemzetgazda volt, holt tőkét tehát sohasem tartott magánál. Amit tegnap nyert, az már reggeli kilencz óra óta a takarékpénztárban gyümölcsözött.

Vérbeborult szemekkel nézte a fizető Cseres Mártont, mikor hirtelen eszébe jutott valami. Hiszen Cseres Márton adósa!

— Ejnye, ni-ni, adótiszt ur; ejnye, biz isten, otthon felejtettem a tárczámat. Nem fizethetne helyettem is, kérem? Majd letudjuk a többlől. (A harminczöt forintos váltóra gondolt.)

Oh, te szegény, méltóságos büszkeséggel reprezentáló Cseres Márton! Most, most tartsd magad; most szedd össze minden erődöt, most mutasd ki, mivel tartozik egy magyar királyi adótiszt az ő hivatalos tekintélyének. Ime: adós — fizess! ezt löveli feléd a kibiczek és bródziczczerek ármádiájának tekintete; még a pinczerek gunyosan mosolygó ajkán is ez a két szó lebeg.

Mert ha nem fizetsz, itt a csőd, a szégyen, a bukás!

Cseres Márton felabajgatott szívében ezt zakatolta a zokogó lelkiismeret. Szívének mind-egyik lüktetésére mintha szilaj tánczra akart volna kerekedni az az átkozott Stüsz vadász, a komor Reding Itel és az a gyalázatos szabadsághős, az az idejekorán megjeleni soha sem tudó Tell Vilmos.

— Hohó — Tell Vilmos! jutott eszébe egyszerre. Hiszen erről a sohasem létezett svindlerről mondta fel ma délután lezckéjét az én jó Peti fiam. Az ám, a Peti gyerek, akinek az önképzőkori aranya még most is a zsebemben van.

Forró áldást mondott magában Heinrich doktorra, amért Tell Vilmosról azt a szép lezckét megírta, még forróbbat arra a sohasem létezett svájci szőlőtolóra és szíve fölé rejtett jegyzőkönyvének legtitkosabb rekeszében kezdeti kutatni az atyai szeretettel elrejtett arany után.

Mert ide dugta, itt őrizte büszke örömmel már vagy egy félesztendeje azt az aranyat Cseres Márton.

Lázaz kezekkel kutatta, fellelegezve megtapogatta az aranyat és az olimpuszi Zeüsz phidiászi mosolygásával mondta Csábrág Kajetánnak:

— Csak arannyal fizethetek.

Kirázta az aranyat az asztalra. Az arany gurult, gurult; olyan édesen csengett, olyan fényesen ragyogott!

Csábrág Kajetán éhes szemmel kísértette utjában. Majd a háta mögött álló főkönnyvelőhöz fordult és annak mondta:

— Ödön barátom, kölcsönözz hamar hat forintot, megveszem azt az aranyat.

Megvette és kifizette. Az ázsión maradt tiszta haszna husz krajczár. Cseres Márton pedig leszurta az öt forintot (a Kajetán ur vesztését) és az arany után még fönmaradt harmincznyolcz krajczárral a zsebében hazafelé indult.

Már most szabadon busulhatott, mert magára maradt. Busult is erősen, mikor valaki hátulról csak megveregette a vállát.

— Cseres ur, talán együtt mennénk, mondta neki Klopintsák Menyhért és vig volt rettenetesen. A kedvencz nótáját dudorászta, ahogy karonfogta Cseres Mártont:

Hej! piros a liba orra,

Pedig sohse mártja borba.

Klopintsák Menyhért politizálni is szeretett, ha jó kedve volt. Most is azt kérdezte Cserestől:

— Azok a bolgárok végre-valahára észre térnek és kibékülnek az oroszszal. Az a hálállan náció!

A jókedv öszinteséget szül; az igazi szláv, ha okos, nem a magyart szidja, hanem a bolgárok hálállanságát.

Igy vezette be karhatalommal a sarki fűszeres boltba. Épen csukni akartak, de Klopintsák megállította a redőnyöket gördülő utjukban és fenhéjázó parancscsal rendelte:

— Két skatulya szardiniát és egy negyed roquefortit!

Klopintsák Menyhért nagy inyencz volt és nagy humorista. Kiülő vizenyös szemével sandított egyet és szólt:

— Telik, van miből. Hát ön nem szereti a sajtot?

Cseres Márton szíve körül fájni kezdett valami. Ime, ő ma négy forintot korhelykedett el — és otthon vak-gulyás lesz vacsorára szegényes, hig zsiru krumplicaprikás. Milyen pulykapecsenyét ehettek volna azon a négy

forinton az asszony, a Peti gyerek, meg a többiek.

De megemberelte magát. Hiszen utóvégre is krumplicaprikás vagy ludmájapástétom, mindegy az nagyon. Ami a szerves élethez kell, megvan az a krumplicaprikás is: egy kis karbónium meg egy kevés nitrogén! Mert hát az egész szerves világ alig más, mint ez a misztikus C. N. — A fő a jó gyomor, abban pedig otthon, hála istennek, nincsen hiányosság!

Büszke tekintettel utasította vissza Klopintsák sandítását és szinte előre élvezte az örömet, amit még ma este csinál a familiájának. A magyar királyi államhivatalnoknak egész önérzetével, legeslegreprezentálabb hangján kiáltotta, miközben kiszedegette zsebéből az arany után maradt utolsó harmincznyolcz krajczárt:

— Kérek én is harmincznyolcz krajczárért sajtot — de grójit.

Amerikai ismerőseim.

Ira - Farkas László.

I.

Lubbock Sherrington, mint jóféle amerikai, igen komolyan vette a vallást, de azért új felekezetet nem alapított, pedig az akkortájtban a nyugaton napirenden volt. Talán épen az az oka, hogy a sokféle ágazó vallási szekták között, miknek gyökerei mind a szentírásból táplálkoztak, elágazodni nem tudván, az eredeti forráshoz tért, felcsapott biblia-olvasónak, vagy ha olvasni rest volt, megállt a Glenaron és 17 utca sarkán s bevárta az utcán ájtatoskodók gyülekezetét s úgy oltotta vallásos szomját.

A gyülekezetet, egy év előtt, Briggs Fred alapította. Egészen eredeti, hozzá még igen olcsó hit-ágazat is lévén, gyorsan térített. Alapeszméje — szabad ég alatt gyakorlása a vallásnak — örégi, a proféták, apostolok is így cselekedtek. Az eszmét modernizálni kellett az érzącekre való hatással. De hogyan?

E kérdést Briggs Fred a yankee kátéból oltotta meg; a megszorult ember, ha másképp nem tud magán segíteni, egy ötletbe kapaszkodik. Volt neki egy régi sebesültszállító kocsija, ezt alakította át mozgó kórossá. A magas bak alá, melyről a kocsis kivülről a lovakat hajtotta, beillesztetett egy pianinót, a hosszú borított kocsi két oldalán levő padon ültek a zsolttárogató éneklő hivek, kik utcasarokról utcasarokra váltakoztak, mert akkor a kocsi megállt s valaki a szent könyv egy-egy fejezetét felolvasta. Nem a hivek mentek a templomba, hanem a templom, azaz az ereklyekocsi ment a hivek házához.

Briggs Fred keresztelte el tudniillik a kocsiját ereklyekocsinak. Volt rá oka, mert a kocsihoz egy egész történet fűződik, mely történet az én történetem.

Briggs Fred szülei az amerikai élet hányattatásai után, mialatt vagy ötször megbuktak, végtére Bostonban állapodtak meg, egyrészt, mert ez nem a vállalkozások városa, másrészt, mert egyetlen gyermeknek, Frednek nyugodt életpályát akartak biztosítani. Orvosnak szánták s el is végezte a kurzust, de azt a kelendőséget nem tudta elérni, hogy kilincset egyik beteg a másiknak adja át. Nem tudta felvenni azt a hivatalos arczot, melynek látása megnyugtat, biztatásai betegeinek életreményét fel nem élesztették s az egészség árucaarnokába kibocsátott váltói, rendelvényei hitelt nem találtak. Az a gondolat pedig, hogy majd a jövőben, mikor esze rövidebb, keze megbízatalanabb lesz, fog boldogulni — megriasztotta.

Egy szép reggelen aztán levelet hagyott hátra atyjának, melyben értesíté, hogy elhagyja Bostont és a vad nyugaton — Wild westen fog szerencsét próbálni.

Sok megpróbáltatás után, mialatt Texasban marhahajcsár, New-Orleansban tanító, Hendersenben organista, Northern Dakotában pedig fávágó volt, Nashvillebe, a Tennessee állam fővárosába került. Ekkor volt néhány száz megtakarított dollárja.

Tudnivaló, hogy a szabadságharc nashvillei csatájában egyszerre mind a két fővezér, Lee és Rulker megsebesültek, kiket egy kényelmesen kipárnázott, hosszú sebesültszállító kocsin vittek be a városba. E kocsit egy ideig kegyelettel őrizték. D

hát a kocsi évek mulva a kegyelettel együtt köpött. Tuladtak rajta. Briggs vette meg jó olcsón és mindketten, a kegyelet és Briggs is, nyertek a vásáron. A kocsi egyik felét boltnak rendezte be, a másik felében maga lakott és megkezdte vándorutját egyik városból a másikba s így jutott a Tennessee államból Coloradoba. Abban az időben oda át Amerikában még ingombot se gyártottak, mindent, az ingombtól a fogpiszkálógig, Európából importáltak, az ujon keletkező városokba pedig Briggs szállította. De aki Briggstől egy koppantót vagy egy réztollat vásárolt, a portékával haza vitte a két generálisnak történetét is. Mint a kuszó csiga nyomában az ezüstnyál, úgy vonult végig a boltkocsi után a kegyelet egész Denverig.

Itt Briggs megmaradt. A tíz év óta fejlődő város nyüzsgése meghatotta. Fölment a Capitol-Hillre, a város feletti magaslatra és sásszemeit jó darabig a nagy síkságon túl fekvő sziklás hegység — Rocky Mountain csucsain legelteté s midőn a Windsor-ház előtt delelő kocsijához visszatért, olyan érzéssel fogta ki lovát, mint aki hazaérkezett. Berment a barba. A bar az amerikai hotelek elengedhetetlen kelleke, nem egyéb az, mint csapszék, álló vendégek számára.

Még két vendég volt a barban, kik a Hungarian Mills, a magyar módra épített új malmoknak üzleti esélyeiről beszélgettek.

Briggsnek nemcsak sásszemei, de hiuz fülei is voltak, akarva, nem akarva füleit.

— Igaza van, mr. Lubbock, a finomabb liszt, melyet a malmok őrlni fognak, a gabonatermelésre is jótékonyan befoly, meglátja, hogy a malmok megállandósítják az árakat, az állandóbb árak meg nem szorítják a farmereket a tultermelésre, hanem igyekezni fognak jobb minőséget hozni a piacra. Különben, milyen a termés?

— Ugy hallom gazdámól, ki hetenkint kétszer bejön a városba, hogy elég jó. Én magam, mr. Wawen, már hónapok óta nem hagyom el betegeskedő menyasszonyomat, s így a gazdasággal keveset törődöm.

— De már jobban van Miss Kitty?

— Kinézése javul és hatalmasan erősödik. Hagymáza óta két kilót gyarapodott. Tayler dr., ki a legönfeláldozóbban ápolja, mostani idegességét csak a láz utáni izgékonyágnak tartja s erősen bizik, hogy a hegyek közt gyorsan magához jön.

— Mondja csak Mr. Lubbock, miért késik a nyilatkozattal? Már városszerte emlegetik az ön reménybeli mátkaságát és jövő boldogsága zálogának tekintik, hogy saját izlése szerint nevelt lányt kap feleségül. Azt beszélik, hogy a szüléssel már megegyeztek s csak a lány előtt tartanak mindent titokban.

— Ön Mr. Wawen nagyon jól ismeri velem együtt a modern házasságokat, melyek fölületes ismeretséggel kezdődnek, tulságos érzékösséggel folytatódnak a mátkaság alatt s kínos kiábrándulással végződnek a házasságban.

Ebben igaza van. De a szeretet nem okosodik, csak megnyilatkozik, amint ideje elérkezett. Vigyázzon mr. Lubbock, hogy el ne számítsa magát. Hisz ön már nem fiatal s menyasszonya, mikép őt nevezni szokta, alig 18 éves.

— Annál jobb. Rendszerem csálhatatlan, mert a fokról-fokra emelkedő lelki összhangra van alapítva. A Whitchill és Lubbock ház egyike volt az elsőknék, mely Denverben épült. Kitty alig volt 8 éves, mikor anyjával közöltem a lánynevelés elveit. Mit akar lányából nevelni, ugy-e nem találja ki? Hát megmondom: Asszonyt! Ehhez képest első feladata, hogy ismerje azokat a tulajdonságokat, melyek a jó feleségnél elengedhetetlenek. Az asszonynak mindenekelőtt egészségesnek kell lenni, mert az a boldogságnak és a bölcseségnek fele, legyen az asszony aztán vallásos, mert a vallás a léleknek biztonsága, legyen munkás, mert az hasznos is, szórakoztató is, legyen kedélyes, mert az a 10%-os világi összeköttetést megfűszerezi s otthonos, mert 90%-át az otthon tartózkodásnak csak úgy viseli megadással, végül korán ismertesse meg lányával, hogy a férfit ne a külsője és a kora után becsülje meg, hanem az eredmény után, melyet az élet harcában kiküzdött. Mrs. Whitchill

eleinte zavarban volt, mert gyenge, ideges szervezettel kívül esett ideális elveim körvonalain. Sőt az első esztendőben haragudni is látszott. Nem tesz semmit, aki haragszik, annak soha sincs igaza. Én kitarítottam. A Denver-Rio-Grande vasut, majd egyéb üzleti összeköttetés állandósította a viszonyomat a családdal. Tegnapelőtt költöttem el náluk az 561-ik ebédet, sátorosünnepeket is beleszámítva. Ön csodálkozni látszik, hogy mindezt oly szabatosan tudom? Ne feledje, hogy én mindent fel szoktam jegyezni, ez már megrögzött szokásom.

— Engedje meg, mr. Lubbock, hogy rendszere előtt meghajoljak. Hát mikor indul miss Kitty a hegyek közé?

— Amint elszállítására kényelmes járművet találunk.

Briggs Fred, amint e szót jármű meghallotta, whiskyjét kifizette s a barból gyors léptekkel távozott.

II.

Whitchill háza, a hölgyek távozása óta, csendes lett. A jó orvos mr. Tayler hetenkint egyszer becsünetet s a Negrotól megtudta, hogy az ur az Office-ban van s hogy a bájos miss Kitty állapotáról örvendetes hírek érkeztek.

De a vasárnapi ebédek a régi mód szerint járták. Lubbock beállított, egymásnak némán kezét nyújtottak s kezdődött az üzlet, melyet az ebéd fűszerezett. Az új vasutak, bányák, malmok, a tramway, a villamos világítás mindmegannyi kimeríthetetlen forrása volt a tervezgetésnek s Lubbock daczára a hébe-korba belefújt sóhajoknak, oly biztosságot árult el a sikamlós vállalatok mérlegelésénél, hogy a kapuban, hova Whitchill kikísérte, mindkét férfi arcza ragyogott, Lubbocké a biztosítottnak vélt házasság derültjéről, Whitchillé pedig a jól informált vállalkozó lelkesedésétől.

Hazafelé mentében Lubbocknak támadtak ugyan egyszer-mászor kételyei, hátha csalódnai fog. Egy ideig bántotta a lány öröme, mikor elváltak, bántotta anyjának bucsuszava: Reményilem, mr. Lubbock, addig keres magának feleséget; mire visszatérünk, mint boldog embert találjuk? Mire Kitty oly hangosan felkaczagott fekvőhelyéből, hogy nevetése még a kocsin keresztül is kihallatszott. De hát hamar kész volt a magyarázattal, hogy így csak egy boldog lány nevethet s ily tréfát csak oly anya enged meg magának, ki bizik a szerencsés kibontakozásban.

De az a dolog állandóan furta oldalát, hogy Whitchill hallgatott attól a perctől kezdve, hogy szándékát Kittyt illetőleg vele közölte, akkor igen nagy szívbéli megnyugvásának adott kifejezést s kérte, hogy még várjon.

— Várok, felelé Lubbock, hisz a lány még nem kész. Különben is úgy óhajtanám miss Kitty érzelmeit vezetni, hogy tőle jöjjön a kibontakozás, mert csak úgy nem kényyszerhelyzet a házasság, ha önként nyújtja kezét felém, ami egyetlen biztos záloga a jövő boldogságnak. Ez alapon sikerülhetne reformálni a házasságot.

A megállapodás utáni vasárnapi ebédek vesztek kedélyességökből. Lubbock, ha alkalma nyílt, odavetett egy-egy bölcs mondást, melyről feltételezte, hogy az a reformáló alapnak megszilárdítására szolgálhat. Így, ha Kitty elevensége nevetésbe tört magának utat, szolt:

Ha szeretsz, vagy utazol tengeren
Viseljéd magadat szép csendesen.

Majd meg ha fennakadni látszott az üzleti vagy érzelmi tervezgetés:

Az életben jobb mindennél,
Ha valaki folyton remél.

De egyebekben néma volt. Kittynek a viláért sem szolt volna, csak visszafojtott érzelmek közt nézegette; mint az egy pontot rögzítő dervis hipnotizálva lett. Se látott, se hallott, de élt egy új világban, a szerelmi rajongás egy nemében mely tiszteletet igen, de viszonszerelmet nem kelthetett Kittyben.

Nem soká késelt a kibontakozás. A nők távollétének negyedik vasárnapján mr. Lubbock ép felöltö fekete kabátját, hogy ebédre menjen, amint Negro betoppán hozzája, jelentvén, hogy az ur elutazott

a hegyek közé s küldi e levelet. A szokásos good bye után mr. Lubbock leült, hogy kényelmesebben olvashasson.

Amint a borítékot felnyitotta, a levélből egy második boríték hullott ki.

A levél így hangzott:

Kedves Mr. Lubbock!

Tervünk nem sikerült. Kitty önt nem értette meg, pedig a legrendszeresebben előkészítette jövődjét. Mi nem szoltunk neki, mert ez ellenkezett volna elveivel. Miért nem nyilatkozott ön? Most már a véletlen megzavarta érzelmi világának természetes fejlődését. Különben olvassa Kitty levelét. Isten önnel

Whitchill.

A második, nyitott borítékban nyugvó levelet reszkető kezekkel vonta elő. Kitty szép gömbölyű betűi könnyein át is olvashatók voltak.

Drága Atyám!

Midőn azon örömhirt tudatom veled, hogy teljesen felgyógyultam, áldanom kell a gondviselésben a véletlent, hogy oly emberrel hozott össze, ki nek kezében van letéve életem jövő boldogságának reménysege. Tudd meg, hogy megtaláltam a férfit, ki az élet harcában jelentékeny részt vett s ki engemet is teljesen megértett. Mintha csak mr. Lubbockot hallottam volna ebédeink alatt kifejtett elveivel, oly szabatosan tudta elmondani Mr. Briggs mindazokat a tulajdonságokat, melyek egy asszonynál szükségesek s melyeket bennem feltalált. Tudd ezt mindenekeelőtt mr. Lubbockkal, az én atyai barátommal. Mondd meg neki, alig várom, hogy mr. Briggs bensebben megismerje. De hisz ismeritek őt már mindketten, mert ő az az idegen, aki oly készségesen ajánlotta fel kocsiját, hogy Minotouba szállítson s ki el is kísért. Alig várom, hogy karjaimba zárhassalak, mert nélküled még sem merték határozottan kinyilvánítani Fred előtt azt, hogy szerelmében nemcsak hiszek, de hogy anélkül nem is élhetek. Ölel

boldog Kittyd.

III.

Briggs Fred, amint a Whitchill családdal s így a gazdag czéggel is összeköttetésbe lépett, azonnal módját találta, hogyan hozhasson új otthonának, Denvernek, áldozatot. Megalapította a szabadon ájtatoskodók gyülekezetét s az erekyekocsit felszerelve, odaajándékozta.

Lubbock Shewigton szívét is ezzel engesztelte ki.

De még más öröm is várt Lubbockra, kapott Kittytől egy meghívót karácsony estére, melyben elsőszülött kis fiához keresztapának felkéri.

Karácsonyeste tehát felvette legszebb ruháját s kiment előbb ájtatoskodni, tudniillik megállt az utcáson, hogy bevárja az erekyekocsit, mely orgonaszó mellett vonult végig az utcán, követve a hívők csoportjától. Amint a kocsi megállott, a kocsiiban ülőknek egyike kiszállott s a szentírás egy fejezetét a három királyok hódolatáról elolvasta.

És mr. Briggs volt, kitől halkán megkérdezte:

- Egészséges Briggs asszony?
- Koszönöm, semmi baja, mr. Lubbock.
- All right. Ájtatoskodó?
- Akár egy azent, mr. Lubbock.
- All right. Munkás?
- Napjában kétszer is változtat kötényt.
- All right. Vidám?
- Mosolylyal ébred, azzal alszik el.
- All right. Otthonos?
- Valóságos háziangyal.
- All right. Tehát meg van ön elégedve lánynevelési rendszeremmel, mr. Briggs?

— Örök hálára vagyok lekötelve, mr. Lubbock.

— Ugy hát menjünk családi tűzhelyéhez s kívánjunk Briggs asszonynak Merry Christmast (vig karácsonyt).

A keresztelői vacsorán aztán kifejtette mr. Lubbock, hogy mennyire vidámabb lenne ez a karácsony, ha lánykához hívták volna keresztapának Mert hiába, ő csak a lánynevelés elveit ismeri.

Barátok között.

— Szervusz öreg pajtás. Nohát, hogy vág a bajusz? Hogy szuperál a házasságot?

— Barátom, boldog vagyok, nagyon boldog. A feleségem valóságos angyal. Csak...

— Neked is van kis csak-od. Hát mi az, öregem? Csak ki vele.

— Tudod, alig bírok egyedül maradni a kis feleségemmel. Ha színházba, operába vagy hangversenybe megyünk, mindig ott van velünk az anyosom.

— Csak ennyi az egész? Ezen a legkönnyebben segíthetsz.

— Mondd, hogyan, az isten is megáldjon.

— Fizess elő *Telefon-Hirmondóra*. Majd meglátod, az öreg mama egész nap a fülein tartja a kagylókat. Hallhat ott színházat, operát, koncertet. Megállj hát, ne szaladj.

— Dehogy nem szaladok. Rohanok, hogy előfizethessek arra az áldott *Telefon-Hirmondóra*.

Himalaya lejtőin

Punjabban az öt folyam országában aratott

Kangra-Valley-tea-fajok a legkedveltebbek és legértékesebbek.

Eredeti csomagokban közvetlen behozatal.

Csak viszontelárusítók kaphatják az importeuróknél;

Budapest, VII., István-ut 26. sz. (44)

Fióktelepek: Calcutta, Delhi Simla, London és New-York.

Arak angol fontonként forintokban;			
Csomagokban 1/2 és 1/4 font	1 font	10 font	
Elowery Pekoe Golden Tip	6.—	5.60	6.20
Finest Orange Pekoe	5.—	4.60	4.20
Huaso Souchong	4.—	3.20	3.20
Pekoehold Mixture	3.—	2.60	2.20

Pollitzer Mór és Fia

os. és kir. szabad. orthopédiai kötszereszek.

— Alapított 1860. —

Csak V., Deák-Ferencz-utca 10. sz.

Fontos

szenvedőknek.

UJDONSÁG.

Pollitzer-féle ujjonnan javított cs. és kir. szabad. gummi sörkötő, a legjobbnak van elismerve és monarchiák határain túl is nagy elismerésnek örvend. Nem csuszik le a testről, nem gyakorol kellemetlen nyomást, úgy éjjel, mint nappal hordható. Célzertelenség által az eddigi sörkötők hiányait pótolja. A pelották a sörkötő idomíthatók és biztonsági övvel van ellátva, melyek a testről való lecsuszást megakadályozzák. Arak egy oldaltól 7-10 frt-ig, kétoldaltól 10-16 frt-ig.

Megrendelésnél a test bősége kérietik.

Gyermekeknek a felével olcsóbb. Nagy raklat angol és francia sörkötőkben. Suspensorium, háskötő, göröcs-gummiharisnya, cyprestartó. Mellfűcskendő, legpárna ágybetét és háti-haj fejtölgök dus választékban kaphatók, valamint a legfinomabb francia és angol GUMMI és öngességek, valódiak jótállás mellett. Roulé eredeti dobozban, tucatzja 8, 4, 6 és 8 forintért. Loulé egyenként csomagolva, tucatzja: 3, 4, 6 és 8 frt. Capote americ. (rövid) fehér színnel tucatzja 3 és 4 frt, narancsszínű 5 és 6 frt. Fiktoria tucatzja 4, 6 és 8 frt.

Hálhólyag (hosszu) tucatzja: 8, 4, 6 és 4 és 6 frt. Pely Borus Haase drája 2 frt. Poly Porus Mensinga drája 2 forint 50 krajczár. Párisi ösperczár tucatzja 4 és 6 frt.

Bum, finom likőrök

bárki házihasználatra hideg uton minden készülőék nélkül kitünő minőségben előállíthat. **Dugók, guml tömlők.**

Kezelési könyv és árlap ingyen.

WATTERICH A., BUDAPEST,

5. Dohány-utca 5. (95)

Alapított 1869. Alapította 1869.

Czerny Tanningene-je

a legjobb festőszer hajnak és szakálnak.

Általános maradó, egyszerűen alkalmazható, sötét-zsöke, barna és fekete színben. Ara 2 frt 50 kr.

Czerny keleti rózsateje

gyengéd üde ifjuságu

finom, tiszta arczbőrt kifestő, mely más szer által el nem érhető. **Balsamszappan** hozzá 80 kr.

Törvényesen védett, lukkiismeretesen megvizsgált és valódi minőségben kapható:

ANTON J. CZERNY, BÉCS

XVIII. Carl Ludwigstrasse 6. (saját ház). Főraktár: I. Wallfischgasse 5. Szétküldés azonnal utánvétl. 5 frton felüli megrendelések csomagolási költ-ég nélkül és ezenfelül postadíjmentesen küldetnek. Leírások és használati utasítások az egész Czerny-féle készítményekről kívánatra ingyen és bérmentve. Raktár Budapest: Terék József győriz. Király-utca 12. és Egger A. Fia, Váci körút 17. Csak akkor valódi, ha Anton J. Czerny névvel van ellátva, más visszautasítandó. (177)

958. sor. BÓN 028. szám

Polgár Sándor

egyet. gyakorlott kötszerész

Budapest, Erzsébet-körút 50. sz.

kötés ezen utalvány beiktatása mellett minden megrendelőnek 15% azaz tizenöt százalékos árkedvezményt adni, az eredeti

F. Bergerand fils

párisi különlegességek (gummi és hálhólyag epügy összes női övszerék) gyártmányából. Kimerítő képes árjegyzék díjmentesen zárt levelben küldetik. Kivágatott: az „Országos Hírlap”-ból. (145)

ATTILA kerékpáriskola József-körút 36.

tölen áti megőrzésre elfogad kerékpárokat. Ez a egyetlen, legnagyobb, fedett, villamosvilágítással ellátott és fűtött kerékpáriskola. A kerékpározás a téli hónapokon át mechanikai készülékkel elsajátítható és gyakorolható. A helyiség naponta 7 órától reggel egész este 8 óráig nyitva van.

Képvisező: **Kretzschmár E. és Társa kerékpárművek r. t. Reichenberger Károly.**

Ad. 977. sz. 1897.

Versenyárgyalási hirdetés.

A nagyméltóságú földmívelésügyi m. kir. Miniszter urnak 1897. évi december 10-én kelt 70753/V—2. sz. rendeletével a „Radna-baraczkai” Maros-szakasz szabályozásához szükséges mintegy 16.166-82 m² kőanyag termelése, szállítása és beépítése, 4907-41 m² kőakat, valamint 6137-93 m³ földleásás és 624-23 m³ földfeltöltés készítése engedélyeztetvén, ezen munkák végrehajtásának biztosítása céljából 1897. évi december 20-án az aradi m. kir. folyammérnöki hivatal helyiségében (Arad, Rákóczy-utca 23. sz.) zárt ajánlati versenyárgyalás fog tartatni.

Az ajánlatok a hivatalnál megszerezhető ajánlati mintán teendők és egyidejűleg az ajánlatra vonatkozó kőminták is (ha t. i. nem a radnai kőbányák anyaga vétetnek igénybe) bemutatandók.

Az ajánlatok a kitűzött határnapon délelőtt 10 órakor nevezett folyammérnöki hivatal helyiségében hivatalosan fognak felbontatni, mely alkalommal ajánlattevők is jelen lehetnek.

Arad, 1897. évi december hó 15-én. (283)

A m. kir. folyammérnöki hivatal.

Az országos és nemzetközi kiállítások örvendő s több oldalulag kitüntetett sósorszesz-készítményem — kelendősegenél fogva — sok utazásnak lévén az utóbbi időben kitéve, elhatároztam, hogy azokon címjegyeimet módosítom s arra kérek nyomtatban saját hátsó külső alakját veszem föl, bejegyezve azt egyszerűsággal védjegyként a budapesti iparkamaránál. (45)

Sósorszesz

Általános elismert kitünő házi-szer: különösen a **bedörzsölés** **kenő-gyógygyógy-módnál (massage)** igen jó hatású. Ajánlató egyszerűsággal fogtisztítószert is, a mennyiben a fogak fájást elősegíti, a fog-húst erősíti és a száj háta, szagtalan tet nyer a szesz elpárolgása után, ugyanintén fejmosásra is a hajidegek erősítésére, a **fejkoroképsébe megakadályozására és annak megszüntetésére.**

Végleg 19. és 20. sz.

Egy nagy üveg ára 90 kr., egy kisebb üveg ára 45 kr.

BRÁZAY KÁLMÁN, Budapest, Múzeum-körút 23.

XIII. évfolyam.

VENDÉGLŐSÖK LAPJA

XIII. évfolyam.

Szerkeszti és kiadja: **IHÁSZ GYÖRGY.**

Megjelenik minden hónap 5-ikén és 20-ikán. Előfizetési ára: Félévre 3 frt. Negyedévre 1 frt 50 kr.

A „Vendéglősök Lapja” nélkülözhetlen tanácsadója a vendéglősöknek, szállodásoknak, kávéosoknak, borkereskedőknek, regálebérliőknek, korcsmárosoknak, és pinczereknek. — Eddigél több ezer vendéglőben van elterjedve országszerte, tehát a legnagyobb sikert ígérő organum hirdetésekre.

A „Vendéglősök Lapja” ebben az esztendőben mozgalmat indított a regále eltörlése, az italmérségi adó leszállítására stb.

Mutatványszámok kívánatra ingyen küldetnek.

A Vendéglősök Lapja szerkesztősége és kiadóhivatala: **Budapest, VII., Akáczia-utca 3. sz.**

Kitűnő alkalkalom olcsó pénzért egy jó könyvtárt beszerezni.

Rendkívüli könyv-árleszállítás.

A megrendelési feltételek a következők:

A ki legalább 100 frt-ért rendel külön 10 százaléknyi engedményben részesül

1. A rendelések csak készpénzfizetés mellett intézhetők el akár az összeg előleges beküldése, akár utánvét mellett.
2. A kiadóhivatal fenntartja magának, hogy az egyes rendeléseket csak a készlet erejéig teljesíti. Ha valamely mű elfogyott — az azért beküldött pénzüsszeg a rendelőknek vissza fog küldetni, ha csak más művet nem óhajt helyébe.
3. Kérjük ennél fogva az irodalom barátait, hogy rendeléseiket lehetőleg *mielőbb küldjék be*, mert a leszállítási határidő elmúltával a lent felsorolt művek újolag csakis a rendes bolti áron lesznek kaphatók.
4. A megrendelések közvetlenül a kiadóhivatalhoz küldendők be. Azonban bármely rendes hazai könyvkereskedés is szívesen közvetíti a rendeléseket a fenti határidőig.

A LAUFFER VILMOS-féle könyvkiadóhivataltól Budapest IV., Zsibárus-utca 1. szám.

megrendelem az alább megjelölt műveket:

1. Remek díszművek.

- A herceg Eszterházy család** fődíszművei. Vadászati díszalbum. Præstel J. G. állásfelmérés a helyszínen felvett vázlatai. Ara színezetlenül 48 frt helyett most 20 frt.
- Hunfalvy János.** Budapest és környéke. Eredeti képekben rajzolta Rohók Lajos. Aczélba metszettek korunk legjelesebb művészei. A történelmi és helyirati szöveggel és 24 aczélmetszettel, köve . . . 6 frt helyett most 2 frt 50 kr. U. a. Német szöveggel 6 frt helyett most 2 frt. Vásznonba köve 10 frt helyett most 3 frt.
- Zenészlilág.** Híres zene és ének-művészek, valamint művésznők arcképei és ábrái. Magyar. és német nyelven. Füze 4 frt 50 kr. helyett most 2 frt. Bekötve 8 frt helyett most 3 frt.

2. Regények, színművek, költemények, adomák.

- Abbé***.** A falu lelkésze. Regény. 3 kötet 2 frt 80 frt helyett, most 20 frt.
- About** Edmund. A becsleten. (L'inflame.) Két kötet 2 frt helyett, most 1 frt 80 kr.
- Ánakreón dalai.** Helén eredetiből fordította Péchy István 40 kr. helyett, most 15 kr. Finom kiadás, aranyfűzővel . . . 60 kr. helyett, most 20 kr.
- Argis** Gyula. VII. Henrik hat házassága. Fordította Hang Ferencz. Tartalma: Arragoniai Katalin. — Boleyn Anna. — Az ellentállás. Az olvadás. — A trón. — A vérdp. — Seymour Johanna. — Az egy nap királynéja. — Howard Katalin. — Pau Katalin. — Nero és VIII. Henrik . . . 1 frt helyett, most 40 kr.
- Baczur** Gazsi. Jogász humor. Adomák és jellemző vonások a jurátus s patvariatu, a jogász és ügyvédhözjár életéből 80 kr. helyett, most 40 kr.
- Balogh** Lajos. Zatai iholyák. Dalkönyv, csinosan fűzve 1 frt helyett, most 30 kr. — Sümegh vára. Rege a magyar előidőkről, versekben 40 kr. helyett, most 15 kr. — Isten hozzád. 2 dal 10 kr. helyett, most 4 kr. — Megtört szív hangja. Költemények. Füze . . . 40 kr. helyett, most 15 kr.
- Baló** Tasziló. A szalonok betege . . . 1 frt helyett, most 40 kr.
- Báttaszéki** Lajos. Nők könyve, hasznos és mulató olvasmányok, művelt hölgyek számára . . . 1 frt helyett, most 50 kr.
- Benedikti** József. Nilusi emlék. Új benyomások 2 frt 50 helyett, most 1 frt 20 kr.
- Beniczky** Emil. Nefelejtsék . . . 1 frt 20 helyett, most 50 kr. Tündérvilág Kálmán ur kalandjai. Regény 60 kr. helyett most 20 kr.
- Beöthy** Zsigmond. Követválasztás. Eredeti vigjáték 60 kr. helyett, most 30 kr.
- Berczik** Árpád. 2 vigjáték. I. Fortélymágnások. II. Népszerség 1 frt helyett, most 40 kr.
- Bernát** Gáspár. Ki a vívát? Népszínmű a kortesvilágból 84 kr. helyett, most 38 kr.
- Berthet** Illés. Az elzárt. Regény 3 kötet . . . 2 frt 40 kr. helyett, most 1 frt 20 kr.
- Bocskay** Brutus. A jezsuiták története. 6 kötet 6 frt 50 helyett, most 2 frt 80 kr.
- Born** J., II. Izabella. Spanyolhon elűzött királynéje vagy a madridi udvar titkai. Történelmi leírás. 18 kötet. 10 frt 40 helyett, most 5 frt. — Egy világváros titkai vagy vötkes és vezeklő nő. Regény, ford. Tabody József. 10 kötet 8 frt helyett, most 4 frt.
- Boros** Ádám. A szomszédok. Regény 2 kötet . . . 80 kr. helyett, most 40 kr.
- Casanova** Jakab. Emlékirat és kalandjai. Ford. Halassy O. 22 kötet. 17 frt 80 kr. helyett, most 8 frt.
- Chalupka** János. A vén szerelmes. Vigjáték 3 felv. 70 kr. helyett, most 25 kr.
- Collins Wilkie.** A fehér ruhás nő. Angol regény, fordította Balázs Fr. 8 kötet 8 frt helyett, most 1.50.
- Család könyve.** Hasznos ismeretek és mulató olvasmányok. Szerkesztették Greguss A. és Hunfalvy I. 699 oldal 9 képpel és sok fűzővel. Köve 2 frt 50 kr. helyett, most 1 frt 20. Vásznonkötésben 3 frt helyett, most 1 frt 20.
- Csalomjai** N. Költemények 70 kr. helyett, most 25 kr.
- Csengery** Gusztáv munkái. 3 kötet. I. költ. Költeményei. II. és III. kötet Beszélyei. Budapest. Fűzve 4 frt 80 kr. helyett, most 2 frt.
- Csiszér-Ugróczy** Ida. Beszélyek 1 frt 20 kr. helyett, most 60 kr. — A szerelem harcászata. Regény 3 kötetben . . . 2 frt 40 kr. helyett, most 1 frt.
- Csukási** József. A magyar klerus adomákban. 2 frt helyett, most 1 frt.
- Dash** Grófnő. A szeretet áldozata. Regény az 1791-iki francia forradalom korából 1 frt helyett, most 40 kr.
- Dumas** Sándor. A vívómester. Regény 2 kötetben . . . 2 frt helyett, most 1 frt. — Érdekes novellák. Fordította Hang Ferencz . . . 1 frt helyett, most 50 kr. — A regens leánya. Regény. 8 kötet 2 frt 40 helyett, most 1 frt 20. — Gróf Monte Christo. Regény 10 kötetben 8 frt helyett, most 4 frt. — Margot királyné. Történelmi regény 5 kötetben . . . 4 frt helyett, most 2 frt.

- Fáy** András. Erzelgés és világlóyása. — A velenceiek. — Esz és szívkalandok 1 frt helyett, most 40 kr. — A különös végrendelet. — Az elkésések. — Sios. — Mire szántam aamat 1 frt helyett, most 40 kr. — Hulló virágok. A hon lelkes leányainak ajánlva . . . 1 frt helyett, most 40 kr. — Buzavirágok és kalászok. 2 kötet. I. kötet tartalma: Szádvár és vidéke. — A könyvbüvár. — A külföldiek. — Öreg Bakonyoszi és barátjai. — A viharok. II. kötet tartalma: Téliéjszaka. — Eszrebukok és szikrák 2 frt helyett, most 80 kr. — Munkái. II. Tartalma: Mesék és allegóriák 1 frt helyett, most 40 kr. — A régi pénzek. Vigjáték 5 felv. — A kőzök kór. Vigjáték — A hasznos kincs-keresés. Elbeszélés 1 frt helyett, most 40 kr.
- Gaal** József A ven sas. Bohózat 4 felvonásban . . . 70 kr. helyett, most 25 kr.
- Garay** János. Balatoni kagylók . . . 70 kr. helyett, most 25 kr.
- Göthe. Faust.** Fordította Nagy Isván 2 frt helyett, most 80 kr. Bekötve . . . 3 frt 50 kr. helyett, most 1 frt 50 kr.
- Györfly** Gyula. Romvirágok. Ballada-románca-és regefűzér 58 kr. helyett, most 20 kr.
- Hang** Ferencz. Érdekes novella gyűjtemény az angol, francia és német irodalom jelesebb műveiből. 3 kötet 2 frt 80 helyett, most 1 frt 20 kr. — Utazók könyvtára 3 kötet . . . 1 frt 50 kr. helyett, most 60 kr. — Varrótű emlékiratai. Humorisztikus elbeszélések 1 frt 50 helyett, most 60 kr.
- Heckenaszt-Bajza** Lenke. Nyugat-Európa. Új levelek 1 frt 20 kr. helyett, most 50 kr.
- Heine.** Idegen virágok. Heine szebb dalaiból . . . 80 kr. helyett, most 40 kr.
- Hercegh** Victor. Népdaok 70 kr. helyett, most 35 kr. — Vers és próza 70 kr. helyett, most 35 kr.
- Herwegh** György. Költeményei egy ölevennek . . . 74 kr. helyett, most 35 kr.
- Hörvath** Lázár. Álomok. Dráma . . . 1 frt helyett, most 40 kr.
- Huszár.** Részvét hangjai 1 frt helyett, most 40 kr.
- A Jezsuitákról.** Alkalmi ajándékul mindenkinek. Irtá . . . 80 kr. helyett, most 15 kr.
- Jósika** Julia. Az élet esélyei. Regény 1 frt helyett most 50 kr. — Elbeszélések 2 kötet 1 frt 80 kr. helyett, most 30 kr.
- Kálmár** Róza. Összes költeményei . . . 1 frt helyett, most 30 kr.
- Kemenes** költeményei 2 frt helyett, most 80 kr.
- Kerényi** Frigyes. Költemények 1 frt 05 kr. helyett, most 40 kr. — Újabb költeményei 1 frt helyett, most 40 kr.
- Khern** Ede. Színes könyv. Diszlemlény 2 frt 50 helyett, most 80 kr.
- Klauren** Henrik. Az én utazásom, vagyis Vaséki Méia . . . 40 kr. helyett, most 15 kr.
- Kliegel-könyv.** Novellák és költemények. 2 kötet 5 frt 25 helyett, most 1 frt 50.
- Kock** Pál. Kis patakokból lesznek nagy folyók. Regény 1 frt 60 kr. helyett, most 80 kr. — Friguetta. Regény Két kötet . 1 frt 80 kr. helyett, most 80 kr.
- Kolmár** József. Nők könyve 1 frt helyett, most 40 kr.
- Kovács** Pál munkái IV. kötet. Tartalma: A nőkebel bosszúja. — A hideg víz mindent meggyógyít. — A gyermek szerelme. — Mennyi ház, annyi szokás. — A növendék . . . 80 kr. helyett, most 40 kr.
- Köyessy** Kálmán. Esti dalok 50 kr. helyett, most 20 kr.
- Kuliffay** Ede. Fehér rózsák. Emlékül egy piros rózsának 1 frt helyett, most 30 kr.
- Kuthi.** Novellák. 8 kötet. Minden kötetben külön novellák vannak. Ára egy-két kötetnek 1 frt helyett, most 50 kr.
- Lafontaine.** Tinka, vagy a férfi-próba. 2 kötet . . . 2 frt helyett, most 70 kr.
- Lauka** Gusztáv. Költemények két kötetben 2 frt helyett, most 70 kr.
- Le Prince.** Holt kéz. Regény 4 kötetben. Gróf Monte-Christo folytatása . . . 3 frt 20 kr helyett, most 1 frt 80 kr.
- Sisznyai** Kálmán. Szarlat könyve saját költeményeiből 1 frt helyett, most 30 kr. — Két dala. Országos nóta. Nemzeti cnek 10 kr. helyett, most 5 kr.
- Magyar** Miska és Német Miska Londonban. Kedélyugarak a kődön keresztül 50 kr. helyett, most 20 kr.
- Marghot** Imre. A hűségdvé Intézet. Eredeti vigjáték . . . 40 kr. helyett most 15 kr.
- Montepin** Xaver. Az élő halott. Regény 5 kötet 4 frt helyett most 2 frt.
- Mühlbach** L. Novellák fordította Hang Ferencz 80 kr. helyett most 40 kr. — Születés és vagyon. Regény egy kötetben 60 kr. helyett most 30 kr.
- Nagy.** Téli esték. Elbeszélés a nép számára. 24 kr. helyett most 10 kr.
- Nyad.** Furdó album. Szerkesztették Balázs Sándor, Huszár Imre és Rózságyi Antal. 2 frt helyett most 60 kr.
- Obernyik** Károly. Szépirodalmi munkái. 4 kötetét, fűzve 7 frt helyett most 2 frt 80 kr.
- Ornódy** Bertalan. Újabb költeményei. 2 frt helyett most 70 kr.
- Ódald** József. A két árva. Eredeti regény 4 kötet . . . 3 frt helyett most 1 frt 50 kr.
- Pados** János. Myrtuslombok. Költeményfűzér 1 frt 80 kr. helyett most 60 kr.
- Patzek** Vilmos. Várnai csata. Szomorujáték 50 kr. helyett most 20 kr.

- Br. Podmaniczky Frigyes.** A két szemű üveges nő. Regény 2 kötetben 3 frt 40 kr. helyett most 1 frt. — A kedvenc. Regény 2 kötet . . . 2 frt 20 kr helyett most 90 kr. — Margit Angyal 2 kötet 2 frt 60 kr. helyett, most 1 frt. — Alom és valóság 2 kötet 2 frt helyett, most 70 kr. — Apály és dagály. Napló-töredékek 1 frt 20 kr. helyett, most 40 kr. — Égeen volt mindez. Regény 3 kötet 8 frt helyett, most 1 frt 20 kr. — Egyetlen káncsepp. Regény 2 frt 40 kr. helyett, most 1 frt.
- Poe** Edgar. Érdekes novellákból. Ford. Hang Ferencz. 1 frt 40 kr. helyett, most 60 kr.
- Pongrácz** Lajos. Magyarutiképek. Tartalma: A Balaton. Rándulás Ausztriába. Agtelek. Kárpáti levelek. Közzeget-ut 70 kr. helyett, most 25 kr. — Versei 70 kr. helyett, most 25 kr.
- Pulszky Ferencz.** A magyar Jakobinusok. Történelmi regény. 2 frt helyett, most 1 frt.
- Pum** János. László és Róza. Elbeszélés 80 kr. helyett, most 10 kr.
- Remellay** Gusztáv. A huszár és kodvase. Történelmi regény 1 frt helyett, most 40 kr. — A nőnem befolyása hazánk multjára. Regény. krónika. 1 frt helyett, most 40 kr.
- Rényi** Rezső. Pausanias. Tragédia 5 felvonásban 60 kr. helyett, most 20 kr.
- Rózságyi** Antal. Esti órák. Beszélyek 1 frt helyett, most 35 kr.
- Saintine** B X Három királyné. Reg. korrajz. 3 kötet 2 frt 40 kr. helyett, most 1 frt.
- Sand György.** A hó ember. Regény 3 kötet 3 frt helyett, most 1 frt 40 kr.
- Sardou** Viktorien. A fekete gyöngy. Regény 1 forint helyett, most 40 kr.
- Sarkady** István. Történelmi beszélyek. 2 kötet 2 forint helyett, most 80 kr. — Arany hullámok a történet tengeréből. Beszélyek 1 frt 20 kr. helyett, most 40 kr.
- Sárkányfogak.** Humor gyűjtem. 46 képpel illusztrálva 60 kr. helyett, most 20 kr.
- Scalvini** Antonio. A kártyahóssok. Regény 3 kötetben 2 frt 40 kr. helyett, most 1 frt.
- Sue Jenő.** Párisi titkok. Regény 16 kötetben 12 frt helyett, most 8 frt.
- Szabó** Richard. Beszélyek 8 kötet 2 frt 12 kr. helyett, most 80 kr. — Újabb beszélyek. 2 kötet 2 frt helyett, most 80 kr.
- Szász** Károly. Trauceni Ósák. Tört. beszély tíz énekben 2 frt helyett, most 80 kr. — Diszkötésben 8 frt helyett, most 1 frt.
- Szigligeti** Zaidó. Eredeti színmű dalokkal 4 szakaszban 70 kr. helyett, most 20 kr.
- Jegzés.** Kik a valódi fertálymágnások? 60 kr. helyett most 20 kr.
- Télyf** Iván. Athén 30 szaroka. Regény 1 frt 80 kr. helyett, most 80 kr.
- Thaly Kálmán.** Zongó liget. Lyral és újabb elbeszélő költemények 2 kötet 2 frt 80 kr. helyett, most 1 frt 20 kr.
- Joldy** István. Adél asztalára. Füze 2 frt 40 kr. helyett, most 1 frt. — Diszkötésben 8 frt 20 kr. helyett, most 1 frt 40 kr.
- Jorkos** László. Az ifjú küzdalmak. Dramatizált allegória hal képbén 80 kr. helyett, most 30 kr.
- Jóth** Ferencz. Történelmi képek. (Historiai novellák) 1 frt 50 kr. helyett, most 60 kr.
- Jóth** Lőrincz. Olympia. Dráma Pályavirágok 70 kr. helyett, most 25 kr.
- Jromlitz** után Szendy K. Szent Szabaldai sarkert. Regény 20 kr. helyett, most 10 kr.
- Jurgenjeff** Iván. A nemes fészek. 1 frt 20 kr. helyett, most 50 kr.
- Ukermann** Aladár báró. A korteskedők. Elbeszélés 1 frt helyett, most 40 kr.
- Urvári** Lajos. Babérlevelek. Tört. beszélyfűzér. 2 kötet 1 frt 50 kr. helyett, most 80 kr.
- Vadnai Károly.** Ezter, a szép kardalnok. Regény 2 kötet 2 frt helyett, most 1 frt. — Beszélyek. 2 kötet 70 kr. helyett, most 36 kr.
- Vahot** Imre. A magyar honvéd, vagy Budavár bevételé 1849-ben. Eredeti pályanyertes színmű, dalokkal 4 felvonásban 40 kr. helyett, most 15 kr. — Országgyűlési szálka. Eredeti vigjáték 4 felvonásban 40 kr. helyett, most 15 kr.
- Vajda** Péter. Jogus, vagy a „honkeresők”. Színmű 40 kr. helyett, most 15 kr.
- Vértesi** Arnold. Történelmi beszélyek. 2 kötet 1 frt 50 kr. helyett, most 75 kr.
- Virág E.** Darázsfészek. Novellák és humorekek. 8 kötet 1 frt 50 kr. helyett, most 60 kr.
- Voltaire.** Zaire. Dráma 54 kr. helyett, most 20 kr.
- Weber** Gyula (a „Demokritos” szerzője.) A pápaság története. 11 kötet 9 frt 80 kr. helyett, most 4 frt 50 kr.
- Wood** Henri. East-Lyone vagy Lady Izabella. Regény 5 kötet 4 frt helyett, most 1 frt 80 kr.
- Zajzoni** Börtendalok 1 frt helyett, most 40 kr.
- Zsoldos.** Ignác. Életpálya. Elbeszélés. 50 kr. helyett, most 20 kr.

3. Történelmi művek.

- Balogh** Alajos. Országgyűlési emlékek. 1861. 12 kr. helyett, most 4 kr.
- Bocsor** István. Magyarország története. III-V. kötet 3 frt 60 kr. helyett, most 1 frt 50 kr.
- Csengery** Antal. Történelmi tanulmányok. 2 frt 12 kr. helyett, most 80 kr.
- Dániel** Gábor. Történelmi kálászok. 1608-1711. A Vargyai Dániel család irattárában levő nagyjóbrászt eredeti kéziratok után. Szerkeszté Thaly Kálmán 2 frt 40 kr. helyett, most 1 frt.

Kitünő alkalom olcsó pénzért egy jó könyvtárt beszerezni.

Dittmár. Világtörténetek 2 kötet 1844. 1 frt 75 kr. helyett, most 60 kr.

Faludi. Magyarok története népisíkolák számára 25 kr. helyett, most 10 kr.

Fejér György. Honi városainknak, nemzetünk kifejlődésére s cinosulására befolyások 1787. 40 kr. helyett, most 15 kr.

— Utolsó tört. értékelés a magyarok ősrakonáról. 1 frt helyett, most 40 kr.

— A kazárokról. 1851. 54 kr. helyett, most 20 kr.

— A kurok eredete. 72 kr. helyett, most 25 kr.

Fényes Elek. Kamárom vármegye statisztikája, geographiai és történelmi tekintetben, 1848. 1 frt 40 kr. helyett, most 50 kr.

Füredi. Kisebbszervi világtörténet 60 kr. helyett, most 20 kr.

Groschmidt Gábor XIV. Lajos a la Rochefoucauld az utóbiaknak életével. 72 kr. helyett, most 25 kr.

Gyan Lajos. Békis vármegye hajdán. Két kötetben I. kötet: Történelmi rész. 827 lap . . . 2 frt helyett, most 60 kr.

— II. kötet: Oklevéltári rész. 399 lap 3 frt helyett, most 1 frt 20 kr.

Hazai história A magyarok történetének rov. vázlata (1885) 40 kr. helyett, most 15 kr.

Hecht. Izrael története . . . 1 frt 20 kr. helyett, most 50 kr.

Henszelmann Imre. Kassa városának ó-német stílyú templomai a aczelmetszetekkel és szöveggel. Föld 12 frt 60 kr. helyett, most 6 frt.

Hirlapszótár az orosz-török háborúnak magyarrafordítására 35 kr. helyett, most 10 kr.

Hoffmann. Világtörténet népisíkolák számára 40 kr. helyett, most 15 kr.

Hörváth Mihály. Történelmi zsebkönyv. Rajok a magyar történelemből. Új olcsó kiadás. 1855. 3 frt helyett, most 1 frt 20 kr.

Jvánfi Ede. A magyar birodalom czimereit és színeit. A pesti magyar tudósársaság által koszorúzott pályamű 4 frt 50 kr. helyett, most 3 frt 40 kr.

Kállay F. A pogány magyarok vallása. Jutalmú pályamű 3 frt helyett, most 1 frt 80 kr.

Kerégyártó Árpád. Magyarország emlékműjei ezer éves történetében 4 frt 80 kr. most 2 frt 40 kr.

Kiengyelítés okmánytáras története. Két kötetben 1865. 2 frt helyett, most 60 kr.

Korponay János. Hadi földrész I. kötet: Hadi földrész elmélete. Európa állatképe. Orosz álladalm és Krakkó kázarsága 1846. 184 lap és két tábla 3 frt helyett, most 1 frt 20 kr.

— II. kötet: Európai török-álladalm. Görögország és a joniak szigetek kázarsága 1848 5 frt helyett, most 2 frt.

Kossuth levelei a szabadságharc karvezével 1848/49. 1 frt helyett, most 50 kr.

Kotsányi L. Or. Széchenyi István rövid életrajza 1 frt 50 kr. helyett, most 60 kr.

Kúthy Lajos. Polgári szózat kelet népéhez. 1861. 1 frt 75 kr. helyett, most 70 kr.

Lányi Károly. Magyar föld egyháztörténet. 2 kötet 4 frt helyett, most 1 frt 60 kr.

Leutsch Albert B. A magyar honvéhad. 1881. 60 kr. helyett, most 20 kr.

Llorente és Gallois. A spanyol inquisitio története. 2 kötet Franciaából 1 frt 20 kr. helyett, most 60 kr.

Machiavelli Miklós. Ertekezések Titus Livius római történelmeinek X első könyve iszlott. 1862. 3 frt 40 kr. helyett, most 1 frt 40 kr.

Magos Etnó. Róma Augustus korában utólevelekben 1 frt helyett, most 40 kr.

Mányóky. A jesusiták jellemzése 12 kr. helyett, most 5 kr.

Montesquieu. A romaiak nagysága és hanyatlása. 1 frt 42 kr. helyett, most 60 kr.

Napoleoni eszmék. Irt. Donnaparte Napoleon Lajos ig. III. Napoleont francziából ford. Huszár Imre 80 kr. helyett, most 30 kr.

Ótványi, A csanád püspöki megye birkoztörvényeinek tört. 1 frt 40 kr. helyett, most 60 kr.

Országgyűlés. 1847., 1848. 8-rét, 50 kr. helyett, most 20 kr.

Pap Dénes. A parlament Debreczenben 1848. 2 kötet 4 frt helyett, most 1 frt 50 kr.

Potemkin. Odón. Az 1849-ik évi magyar hadsereg feloszlásának okai az aradi és temesvári táborozással 1847. 1 frt 80 kr. helyett, most 30 kr.

Quinet Egar. A forradalom. Ford. gróf Károlyi T. 2 kötet 5 frt helyett, most 3 frt.

Rosty Zsigmond. A tatárjárás történelme 1 frt 13 kr. helyett, most 80 kr.

Dr. Schulte. Emlékirat az államnak 1870. július 18-iki pápai constitucio határozataihoz való visonyairól. 80 kr. helyett, most 30 kr.

Schwarz Gyula. Lampsacsi Strato. . . . 1 frt 50 kr. helyett, most 60 kr.

— A görög odonság viszonya a földtan kérdéséhez. 1 frt helyett, most 40 kr.

— A fajta kérdés színvonala. 3 frt helyett, most 1 frt 20 kr.

Szalay László. Erdély és a porta. 3 frt helyett, most 1 frt 20 kr.

— A horvát kérdéshez 60 kr. helyett, most 30 kr.

— A Galathai gróf Eszterházy Miklós. Magyarország nádora. 3 kötet 14 frt helyett, most 6 frt.

— Magyarország története. I.-V. kötet és VI.-I. 18 frt 92 kr. helyett, most 10 frt.

— II. Rákóczi Ferenc bujdosása. I. II. . . . 2 frt 40 kr. helyett, most 1 frt 20 kr.

Szathmáry Károly. Történelmi alakok . . . 1 frt 20 kr. helyett, most 50 kr.

Tabéry Jozef. Munkács múltja és jelene. 12 kötetes 8 frt helyett, most 1 frt 50 kr.

Telky János. Magyarok őstörénete. Görög források a sciták történetéhez 1 frt 20 kr. helyett, most 60 kr.

— Corpus Juris Attici. Graece et latine. E foalbus composuit commentario indicibusque instruxit 8 frt helyett, most 4 frt.

Thaly Kálmán. A nagy-zombati harc. Hadtörténelmi opuszó a kurucz-világok közhetszötti csata-terképpel. 1 frt 50 kr. helyett, most 60 kr.

— Rákóczi-tár. Történelmi érdekű naplók, emlékiratok, levelezések, páncsek, hadi szabályok, országgyűlési diariumok és törvényczikkek gyűjtőmánya. II. Rákóczi Ferenc korához. 2 kötet 7 frt helyett, most 3 frt.

Toldy István. Régi Magyarország. A magyar birodalom politikai viszonyai a honfoglalástól a szantári békéig. 3 frt 50 kr. helyett, most 1 frt 20 kr.

Török János. Magyarország primás, közjogi és tört. vázolat. 16 primás arczképével és számos archaival. ábr. K. 7 frt helyett, most 4 frt.

— Gróf Széchenyi István vegrendeleterek némely pontja 50 kr. helyett, most 20 kr.

Vámosy M. Időszaki vezérfoal az egyet. történelemhez 1 frt 50 kr. helyett, most 60 kr.

Zerffi Gusztáv. Mátyas fia. mint Corvin és törvénytelen név. Kiráki adalék iradalmunk erkölcz-történetéhez 50 kr. helyett, most 20 kr.

4. Politikai és jogtudományi munkák.

Abrányi A. Atalakulási vázlatok, tekintettel hazai viszonyainkra. Béke. Egyetértés. Szabadság. Törvényserződés 1846 1 frt helyett, most 20 kr.

Alkotmány (a magyar polgári) vád- és védokai. 40 kr. helyett, most 15 kr.

Anglia haszonberlési állapotának ismertetése 2 frt 40 kr. helyett, most 1 frt.

Ausztria hivatala és egy magyar birodalom lehetősége . . 50 kr. helyett, most 20 kr.

Baloghy, Nemzetis. és alkotmányi mozgalmak. 1841. . . . 30 kr. helyett, most 10 kr.

Balközép programja az 1872-iki képv. vál. szemben 40 kr. helyett, most 10 kr.

Birányi kos, Bocarme-par, vagyis gróf Bocarné és néze mezei története 1 frt helyett, most 30 kr.

Blasy Lajos. Egyházi törvény, magában foglalja az országgyűlési czikkeket és cs. királyi rendelkezteket. Projekt száma 1844. 1 frt helyett, most 25 kr.

Bolemann János. Az alapok. Ertekezés Magyarország vagyonmivédelési és jogi viszonyai fölött 1843. 40 kr. helyett, most 15 kr.

Bovankovits. Birói parancsok magyar példák. 1845. 1 frt 40 kr. helyett, most 50 kr.

Bozóky Lajos. Praetori jog, azaz a praetorok állása a törvénykezés terén a római államban, 1868. 1 frt helyett, most 40 kr.

Constant Benjamin. Az alkotmányos politika tana és a miniszteri felelősség . . . 1 frt 20 kr. helyett, most 50 kr.

Danielik János. A katolikus egyházi javak és alapítványokról tulajdonjogi tekintetben. 1848. 30 kr. helyett, most 10 kr.

Drakotuszký. Adó-Kézikönyv. 3 kötet 6 frt helyett, most 1 frt 50 kr.

B. Eötvös József. A XIX. század uralkodó eszméi, 2 kötet 3 frt helyett, most 1 frt 30 kr.

Ergovics Uros. Szerb szózat a magyar nemzethez. 20 kr. helyett, most 5 kr.

Fáy András. Az elszegényedések. Emberbarati, hazafiú és politikai vázlatok 80 kr. helyett, most 30 kr.

Fejér István. Jus ecclesiae cathol. adversus apostasias 40 kr. helyett, most 15 kr.

Fekete Ernő. Magyarország fogalmi szükségletei s a vasúti nyek újabb kifejlése. 1869 1 frt helyett, most 30 kr.

Kállay Ferencz. Ésküszekről. Tekintettel az alsóhábi szonoklatokra 1848. 50 kr. helyett, most 15 kr.

Gr. Károlyi Ede. Váderált Hunnia, vagy a nemzetek egyesülése. 1890 35 kr. helyett, most 10 kr.

„Kelet népe” felnyitotta szeméit egy nyugotinak. 1842. 30 kr. helyett, most 10 kr.

Kemény Zsigmond. Kortekedés és ellenszerel. 1878. 1 frt helyett, most 30 kr.

Kiegyezkedés Ausztriával. Irt. a nemzot egy napjánosa. 1867. 32 kr. helyett, most 10 kr.

Közös ügyek közös intézése a magyar közjog szempontjából 1866. 40 kr. helyett, most 15 kr.

Kúthy Lajos. Polgári szózat, kelet népéhez. 1861. 1 frt 75 kr. helyett, most 60 kr.

Magyar életkérdések. Összhangzásban a közbirodalmi érdekekkel. Irt. gr. Széchenyi István egyik tanítványa. 1852. 1 frt helyett, most 35 kr.

Magyarország alaptörvényei, közjogi fejtegetésekkel és felvilágosításokkal. Irt. egy jurista 1 frt helyett, most 35 kr.

Mikó Imre gr. Irányesszmék. 1861. 80 kr. helyett, most 20 kr.

Mit kell az 1848-iki törvényeken változtatni? 40 kr. helyett, most 15 kr.

Mit várhatunk az olasz-franczia beavatkoztól? 1861. 1 frt helyett, most 20 kr.

Nyáry Pál. Javallat Pestnegye közigazgatási rendszerét iránt. 1840. 1 frt helyett, most 30 kr.

Nyitra-Szerdahelyi Lőrincz. Jó törvény jó kelet. 1839. 25 kr. helyett, most 10 kr.

Országgyűlési zsebkönyv. I. kötet. Segédkönyv képviselők, tisztviselők, jogtudósok, politikai foglalkozók számára 50 kr. helyett, most 30 kr.

— II. kötet. Okmánygyűjtemény az 1865-68. évi magyar országgyűlés első korából 80 kr. helyett, most 30 kr.

Palugyai Imre (Hj.). Gyűjtemény. Koraszorú tervezet ezeknek ügyében 1841. 1 frt 5 kr. helyett, most 30 kr.

Parlagi eszmék, igénytelen nözetek, szerénytelen tervek a függő kérdések s az országgyűlés körül. Irt. egy konzervatív. 40 kr. helyett, most 15 kr.

Parlamentarizmus Magyarországon és a kabineválaság. 1849. 70 kr. helyett, most 20 kr.

Pest. Egy tisztaházi magyar őszinte megjegyzései a hazaférág, utánzásai kor és nevelés fölött. Lipcse 1846. 20 kr. helyett, most 8 kr.

Podmaniczky Fr. Nyilatkozat. Szarvas város választóhoz 40 kr. helyett, most 10 kr.

Popovich Miklós. A nemzetiségi kérdés Magyarországon szerb szempontból. 1865 . . . 1 frt 20 kr. helyett, most 40 kr.

Robot és dézsma, erkölcsi s anyagi, meze- és státuszadásági tekintetben. Három koszorúzott pályamunka 2 frt helyett, most 60 kr.

Robespierre. Három beszéd 1. A háború 1798. decz. 5. 2. A forradalmi kormány elveiről 1798. decz. 25. 3. A belkormányzás alveiről 1794. február 25. 20 kr. helyett, most 10 kr.

Rönyi Sándor. Népszerev letelek a tudományreformot illető minden gondolkodni tudó használatul. 1847 2 frt 12 kr. helyett, most 80 kr.

Rosenthal Moricz. A zsidó és a keresztellen Európában, (heber és magyar nyelven) Pest 1841 50 kr. helyett, most 20 kr.

Rosty Zsigmond, a közös ügyek és egyetül alkotmányserző kezeltetése 50 kr. helyett, most 30 kr.

Sajtószabályok: Magyarországon jelenleg érvényben álló sajtószabályok gyűjtőmánya hiteles kiadás 1885 20 kr.

Szeberényi J. Eszmétörred, a protestantizmus jelen stádiumában 60 kr. helyett, most 20 kr.

Szemere Bertalan. Torre egy építendő javító-fogháznak a magánrendszer elrei szerint 1839. 70 kr. helyett, most 15 kr.

Szlemencs Pál. Magyar törvények történetirata rövid vázlatban előadva 1845. 2 frt 64 kr. helyett, most 80 kr.

Toldalék-észrevételek Széchenyi „Htt” című munkájához. Egy hazafilől. Második kiadás. 1831. 50 kr. helyett, most 20 kr.

Toldy Ferencz. A magyar birodalom alaptörvényei. Az eredeti deáksszöveg mellé veletl magyar fordításul 1861. 1 frt 50 kr. helyett, most 50 kr.

Toldy István. Az egyház-reformról. 3 kiadás. 1 frt 20 kr. helyett, most 40 kr.

Török Sándor. Eszmék egy országos bank Alállítása kérdésehez Pest. 1867. 60 kr. helyett, most 20 kr.

Tóth Lőrincz. A párbej. Ertekezés. 60 kr. helyett, most 20 kr.

Varicourt. A zsidó és a zsidók kérdése. 1861. 30 kr. helyett, most 8 kr.

Vas Gereben. Községi tanácsadó, községi előjárók, jegyzők és ügyvédok számára. 8 frt helyett, most 1 frt.

Vida Imre. Ertekezések a vegycs házasságról. 1 frt helyett, most 35 kr.

B. Wesselényi Miklós. Szózat a magyar és saláv nemzetiség ügyében . 5 frt helyett, most 1 frt 80 kr.

Zalay Alajos. Néhány szó az ősiség iránt. 1847. 48 kr. helyett, most 15 kr.

5. Földrajz, utazások.

Bajza Lenke. Nyugat-Európa. Utólevelek . . . 1 frt 30 kr. helyett, most 50 kr.

Benedikti József. Nilusi emlék. Új benyomások . . . 2 frt 50 kr. helyett, most 1 frt.

Geöcze István. Utazás Braziliába és vissza. 2 kötet 1 frt 30 kr. helyett, most 80 kr.

Hamos és Kubinyi Úti jegyzetek Nyugat-Európa fővárosában 1882-1883-ban 1 frt helyett, most 35 kr.

Hörváth Miklós Br. Konstantinápoly. Törökország fővárosa 1 frt helyett, most 40 kr.

Hunfalvy János. Budapest és környéke. Eredeti képekben rajzolta Rohkó Lajos. Az előbb metszettek korunk legkisebb művészei. A történelmi és helyiati szöveggel és 24 aczél metszettel kartonirozva 6 frt helyett, most 2 frt 60 kr.

— Fgész vázsonba kötve 10 frt helyett, most 4 frt.

Kaszap. Összehasonlító politikai földrajz 70 kr. helyett, most 25 kr.

Koczányi Ferencz. Régi földirat 1848. 80 kr. helyett, most 30 kr.

Kovcsányi. Természettani földrajz. 80 kr. helyett, most 40 kr.

— Európa összehasonlító földrajza 3 kötet 8 frt 85 kr. helyett, most 1 frt 80 kr.

Plitt. A szent föld, különösen Jeruzsálem képe földrajzi és történelmi tekintetből. 80 kr. helyett, most 30 kr.

Salamon és Sinkes. Természettani földrajz . . . 1 frt 10 kr. helyett, most 40 kr.

Szemere Bertalan. Utazás külföldön 2 kötet 2 frt helyett, most 80 kr.

6. Nyelvészet, irodalomtörténet és művészet.

Bauer L. M. Magyar társalgási nyelvtan. 60 kr. helyett, most 25 kr.

Brassai. Kritikai Lapok. 1856. 1 füzet 64 kr. helyett, most 20 kr.

Csalonjai. Jegyzetek a magyar nyelv körül. 10 kr. helyett, most 4 kr.

Deák Sándor. Latin szókötés. I. rész. Esztán 42 kr. helyett, most 15 kr.

Ehrentheil, Héber-magyar-német szótár. Mózes 5 könyvében. 2 füzet. 1 frt helyett, most 35 kr.

Fereneci József. A magyar hirlapirodalom története. 1780-1867. Jutalmazott pályamű. 5 frt helyett, most 2 frt.

Festetics Leo gróf. Néhány szó a művészet és a Nemzeti színház érdekében. 1867. 40 kr. helyett, most 15 kr.

Frereych. Angol nyelvtan. 1 frt 8 kr. helyett, most 40 kr.

— Angol és magyar beszélgetések. 72 kr. helyett, most 25 kr.

Goethe. Válogatott költeményei. Magy. Szemák István 45 kr. helyett, most 20 kr.

Gyulai Pál. Vorosmarty életrajza. 1 frt 20 kr. helyett, most 60 kr.

Gyulai és Jüttelmann. Kereskedelmi irálytan. 1 frt 30 kr. helyett, most 50 kr.

Gyurits. Görög nyelvtan. 1 frt 28 kr. helyett, most 20 kr.

— Magyar nyelvtan. 70 kr. helyett, most 35 kr.

— Ekes irálytan. 40 kr. helyett, most 15 kr.

— Mondattan. 79 kr. helyett, most 20 kr.

Hörváth Lázár. Lord Byron élete. 1 frt 50 kr. helyett, most 70 kr.

Kunoss Endre. Szószó, vagyis a tudom. művészet, társalgási és költészet utjonan alkotott szavának jegyzéke 1843. 40 kr. helyett, most 15 kr.

— Gyalgal 1835. 30 kr. helyett, most 8 kr.

Lessing. Laokoon. Magyarán dr. Bares Gábor. 50 kr. helyett, most 20 kr.

Madszar. Magyar mondattan. 40 kr. helyett, most 15 kr.

Márki József. Szak- és bettrends kalauz az ősees magyar irodalom története és könyvésztudéhoz. 1 frt 40 kr. helyett, most 50 kr.

Mendlik, Questionnaire aux lectures francaises. 50 kr. helyett, most 20 kr.

Rejtényi. Latin, magyar, német, szerb szótár. 80 kr. helyett, most 30 kr.

— Magyar, német, szerb, latin szótár. 80 kr. helyett, most 30 kr.

— Szerb, magyar, latin, német szótár. 80 kr. helyett, most 30 kr.

— Német, latin, magy, szerb szótár. 80 kr. helyett, most 30 kr.

Salamin. Francia olvasókönyv. 2 kötet. 1 frt 20 kr.

Sasváry. Francia szófűzestán. 50 kr. helyett, most 15 kr.

Schmidt Áulla. Latin nyelvtan. 80 kr. helyett, most 35 kr.

— Latin oiv. és gyak. könyv. 80 kr. helyett, most 35 kr.

Schiller Válogatott költeményei. Magy. Szemák István. 3 füzet 80 kr. helyett, most 30 kr.

Schulcz István. A magyar nyelvtan főbb szabályai 80 kr. helyett, most 10 kr.

Schwicker. Német nyelv és gyakorló könyv. 90 kr. helyett, most 40 kr.

Szemák. A német irodalom története. 1 frt 40 kr. helyett, most 60 kr.

Toldy Ferencz. Újabb nyelv- és irodalom. II. kötet. 2 frt helyett, most 70 kr.

Vajda Péter. Magyar nyelvtudomány. 1835. 50 kr. helyett, most 15 kr.

Valkó. A latin aszkötés szabályai. 2. rész. 80 kr. helyett, most 10 kr.

Wirth Gyula. A nyelv eredetének kérdése. 1 frt helyett, most 40 kr.

Rendelő neve: _____

Állása: _____

Lakhelye: _____

A lélekragasztó.

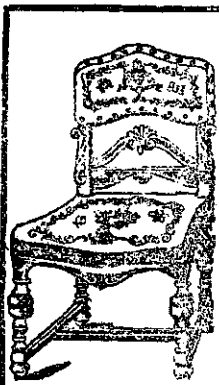
A törvényték előtt mult október 22-én egy 90 éves öreg paraszt állt mint vádlott verekedésért, hol a következő tárgyalási párbeszéd lejátszott ki:

Elnök: Ön 90 éves és verekszik?
Vádlott: Felforr a vérem a sértésre.
Elnök: Hová való kend?
Vádlott: Hont-Szántóra.

Elnök: Talán sok szántói vizet iszik, hogy olyan nagy kort ért?

Vádlott: Iszok én biz tekintetes uram, mert mindennap hoznom kell a hátamon egy korsóval az apámnak, aki azt tartja erről a vizről, hogy ez ragasztá meg a lelket a testéhez.

Elnök (a bírákhoz): Rendelni kell belőle. Ez a legjobb víz. Olyan a vizek között, mint az aszszonyok között az, amelyeknek nincs nagy hire. de az okosok annál is inkább megbecsülik s hozzá pártolnak. Ára 25 nagy palaczkjával 4 forint.

**Bőrszékpar és * *
 * * Butorbőrsajtólás
 KENDI A.
 BUDAPEST,**

**IV., Károly-utca 2,
 (Evang. iskola-épület.)**

Állandó nagy készletek valódi bőrszékpar és karosszékparban eddigénél sokkal olcsóbb árban. Vidékre is pontos kiszolgálás.

Páratlan sikerű „Uj gyógymódom” tapasztalt biztos eredményel folytán honorárium teljes gyógyulás után fizethető.

Ideg- és nemi-betegségek

önfertőztetés következményei: syphillis utóbjai mint bármily nagyfokú és idült

„TITKOS BETEGSÉGEK”

ellen új gyógymódom minden befecskenedés és gyógyszeres adagolása nélkül néhány nap alatt gyökeres, állandó és teljes gyógyulást biztosít. Elgyengült férférő impotentiánáh gyógymódom az összes gyógymódotoknál hasonlíthatlan sikerei folytán messze felülmúlja. — Nagyszabású külön gyógytermek.

DR. MITZGER TIVADAR,

az ideg- s nemi betegségek szakorvosa. *hydroelectrotherapiát* rendelő intézet.
 Budapest, VI. ker., Teréz-körút 44., I. emelet.
 9-1, d. u. 8-7. (35)

DECKERT ÉS HOMOLKA

távíró-, távbeszélő-, villámhárító- és villámvilágítási-berendezők.

Gyár és iroda: **BUDAPEST** Raktár
 VI., Jzabella-u. 88. V., Dorottya-u. 8.

a m. kir. államvasutak és a magyar állam szállítói,

a hangosan beszélő grafit-mikrofon

feltalálói és szabadalom tulajdonosai. — Készít: telefonberendezéseket központtal vagy körkapcsolással, elvállalja régi berendezéseknek s egyes készítményeknek alapos átalakítását, továbbá: villámhárítókat, házi sürgönyöket, tűz- és vízjelző-berendezéseket stb. (121)

Villámvilágítást

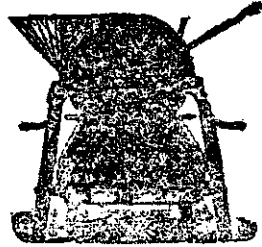
a legszakoskerübb kivitelben, jutányos áron végez.

Árjegyzék, költségvetések és ajánlatok ingyen és bérmentve.

Gyors-marha-takarmány

füllesztő-készülékek.

(Ventzki szabadalma).

Szecska-vágókat

minden nagyságban kézi- és erő-üzemre

„Excelsior” szabadalmazotti dara-malmokat,

„Rapid” szabadalmi kézidara-malmokat,

répa-vágókat,

szab. ganajlé-szivattyukat,

valamint mindennemű

gazdasági gépeke

készít és szállít

Friedlaender József

gépgyára,

Budapest, VIII., Külső-Kerepesi-ut 1.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve. (195)

Üdvös tanács.

Köhögésnél, rekedtségénél, a torok és légzési szervek működési zavarainál **Egger szódapasztilái**

Mellpasztilái

veendők. (1 doboz 50 kr. és 1 frt. Próbadohoz 25 kr.) A gyomor rendetlen működésénél radikális hatásnak bizonyultak **Egger szódapasztilái**. (1 doboz 30 kr.) Mindkét szer kapható minden gyógyszerárban. — Fő- és szétküldési raktár Magyarországon; (27)

„Nádor”-gyógyszertár Budapest, Váci-körút 17.

Az ezredéves országos kiállítás alkalmával a legmagasabb kitüntetéssel: a „MILLENNIUMI DISZOKLEVÉLLEL” kitüntetve.

EISELE JOZSEF

réz-, érczmű- és gőzkazán-gyár,
BUDAPEST, V., KÜLSŐ VÁCZI-UT 138.

(127) Hegesztett munkák,
 Gőzkazánok, víziszűrők, reservoirok, csővezeték, felszerelvények.

A legrégebb, legdiszesebb magyar élczlap az

ÜSTÖKÖS.

Szerkeszti: SZABÓ ENDRE.

Megjelenik minden héten temérdek képpel.

Tartalma: Szatirák, humoreszkek, krónikás adomák, Mujkoskalandok, politikai karrikaturák, illusztrált adomák, tréfás versek stb.

Előfizetési ára: **negyedévre 2 frt.**

Kiadóhivatal: V. ker., Kálmán-utca 2. szám, „Pallas”-nyomda.

▶ Mutatványszámok kívánatra ingyen küldetnek. ▶

A mikor a pneumatik nem pukkan meg.

Az elegáns világ nagyokat mulat most Z. ur esetén. Z. ur és K. ur egy gazdag lánynak udvarolnak. Z. ur karcsu és K. ur köpezös s felül van a 100 kilón. — Hogy ezt a tulsulyt elveszítse, elhatározta, hogy a felesleges sulyt Fodor vivómester elegáns biocikliszalonjában lekarikázza. Jelentkezik is a fürdő-utczái kerékpár-szalomban és gépet kér. Az éppen jellenlévő Z. ur hamarjában fogadást ajánl fel, hogy K. ur alatt a gép pneumatikja megpukkan. K. ur feltehetően a gépre, a pneumatik nagyokat nyög de azért keményen állja ki a sok-sok kilót.

— „Persze azok a nyomorult Columbia gépek! kiált fel dühösen Z. ur, „azok egy elefántot is elhírnak.“ — S fizette a fogadást.

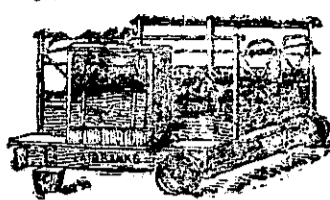
A szomorú morál csak akkor következett. K. ur a karikázástól lesoványodott s elkaparította Z. ur elöl a gazdag parthiet. Volt annyi malicziája, hogy fogadást ajánlott fel, hogy ha ezt a Z. ur megtudja, hát megpukkan. Ezt a fogadást meg is nyerte, mert Z. ur mérgébe megpukkadt. Perceze az ő bölcsőjét nem a Columbia-gyárban ringatták.

Blaha Lujza pipere crème

nem csak ánnepelt nagytréshónknak, hanem immár a főváros legelőkelőbb hölgyének is kedvence, mert szerfölötti finomságért, meglepő és feltűnő hatáért, mely már az első kísérlet után is észlehető, minden hölgy csak ezen pipere crémét használja. Ezen Blaha Lujza pipere crème (mint a gyógyvizét igazolja) teljesen ártalmatlan és zsenitess, miért a tulsúlyos bőrű hölgyek is bátran használhatják. Ez egy egészen új bőr ápoló és bőrszűrlő pipere crém, mely a bőrre kenve azonnal beszívódik és a bőr gyengén kifehérik, mintha az arczmárványszerű simaságot mátt hátrány rózsás fehérséget és üdőséget nyer. Es ezen üle zománcz (Teint Parisien) alatt az arczbőr összes tisztálanságát u. m. szeplo, pórsenek (wimperlik), hóratka (mitesszer) a zsíros vörös arczszin, az orr, és közvárosságo, a radók és bőrfoltok mind eltűnnek, s mert zsenitess és azonnal felszívódik nemcsak az arczon hanem a hajon is éppen naponta használatra kiválóan alkalmas, mivel is este, reggel, színházba, vagy sétára minden előtt nélkülözhetetlen készítség részét képezi a legelőkelőbb hölgynek is. Számos ábrázoló és elismró levél igazolja ezen crème jószágát. 1 tégely ára használati utasítással 1 forint 20 kr. Blaha Lujza crémepoudre fehér, crém és rózsaszinben 1 doboz 80 kr. és szappan 1 darab 50 kr. Kapható közvetlen a készítőnél: Dora József Gyógyszerésznél, Budapest, I. ker., Király-utczára 1 sz. Bakkar Budapest: Dora József Gyógyszerésznél, Opera Gyógyszertár, Német Gyógyszertár és Debreczenben or. kószchnek gyógyszerüzletében.

A szabadalmazott „Fairbanks“ mérlegek

százados rendszertől, tolosulyos fém mérőkönyvel bírnak és a föld minden pontján egyeztetően mérlegeknek, Gazdasági-, szekér-, marha-, zsák- és raktári mérlegeinket. Először engedték, gazdaságok, közönség és aradszínak részére a legjobb meggyőződéssel ajánljuk. Gazdasági egyosított tárgyak kedvezményben részesülnek.

„Fairbanks“ mérleg- és gépgyár részv.-társaság

Budapest, Andrassy-ut 14. Gyár: Váci-ut 156.

Megrendelések közvetlen központi irodánkhoz Andrassy-ut 41. sz. intézendők.

Ezeréves kiállítás: dísz-oklevél.

Magyar

Fém- és Lámpagyár

részvénytársaság.

Budapest-Kőbánya.

Petroleum-lámpák

a legegyszerűbb kivittől a legpazarabbig.

a létező legjobb szabad.

Hermann M.-féle petroleum villamos-lámpa.

Stilszerű újítások. Unicum-lámpák.

Fém- és ösztmű-tárgyak.

Valódi király-olaj,

a legjobb biztonsági petroleum.

Raktárak Budapestben:

- V., Gizella-tér 1. szám.
VI., Teréz-körut és Király-utoca sarkán.
VIII., Üllői-ut 2. sz. a Kálvin-tér sarkán.
X., Jászberényi-ut.

Pozsony: Lőrincz kapu-ut.
Kolozsvár: Hold-utoca 20. sz.

HOEPPNER GYULA

utóda,

ifj. MUCK KÁROLY, órás

BUDAPESTEN,

IV. ker., Kigyó-utoca 3. szám alatt,

ajánlja tökéletesen felszerelt raktárát; mindenemű, ugy

henger-, mint horgony-óráit,

egy évi 16tállás mellett.

KISS JÓZSEF LAPJA

A HÉT

politikai és irodalmi szemle.

Kilenczedik évfolyam.

Belső dolgozótársak: Ambrus Zoltán, Tóth Béla, Kóbor Tamás, Kozma Andor Makai Emil, Ignotus, Heltai Jenő, Pap Dániel.

Előfizetési ára: egész évre 10 forint. Félévre 5 forint.

Negyedévre 2 forint 50 krajczár.

A HÉT régi, megállapodott hitelű lap. A hét kidomborodó eseményeinek hű tükre. Politikai, társadalmi, művészeti és irodalmi kérdésekben a legszabadelvűbb eszmék és irányok szóvivője. — Krónikái, Innen-Onnan rovata, Irodalmi- és szinikritikái már rég kiwitták a közönség elismerését.

Mutatványszámokat ingyen és bérmentve küld

A HÉT kladóhivatala, Budapest, Erzsébet-körut 6.

Megjelenik minden vasárnap

Világszerte a legjobbnak és legcélszerűbbnek elismert

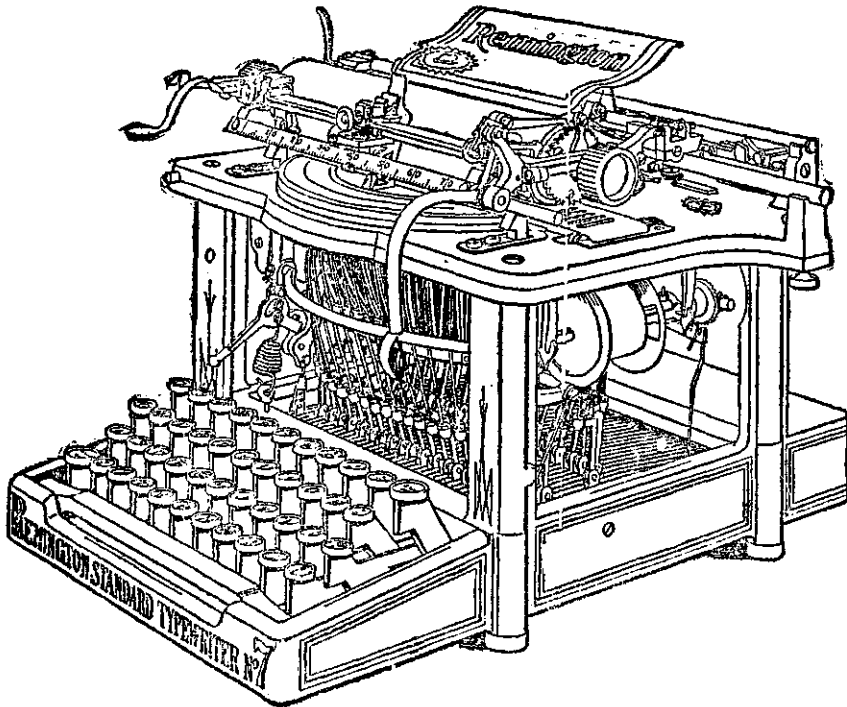
1897/98. 7. sz.

modellüt.

Remington Írógépet

1897/98. 7. sz.

modellüt.

a fővárosban vagy az ország bármely részébe bérmentve küldünk

díjmentes próbahasználatra**vételkötelezettség nélkül**

és a rendkívüli egyszerű kezelés begyakorlására saját költségünkön küldjük ki szakközegeinket.

Használatban:

a legtöbb minisztériumban, állami hivatalban, pénzügyintézeteknél, gyárosoknál, ügyvédeknel, közjegyzőknél, megyéknél, városoknál, stb. stb. mindenütt bámulatot és elismerést keltve kitűnő szerkezetével és páratlanul nagyszerű működésével.

Számtalan elismerő bizonyítvány.

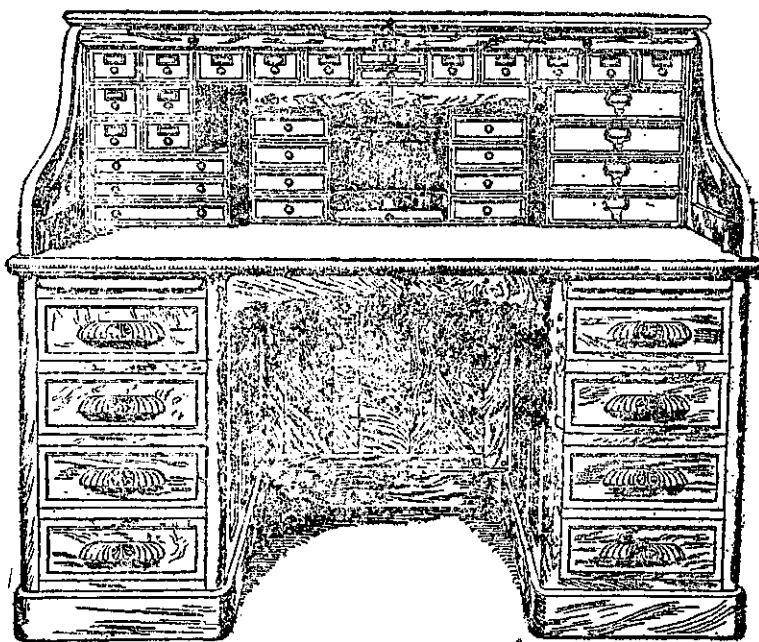
Nélkülözhetetlen minden jól szervezett hivatalban és irodában.

Prospektus ingyen és bérmentve.

GLOGOWSKI ÉS TÁRSA az eredeti Remington írógépek és Edison-Mimeographok kiz. jog. eladási telepe:
Budapest, V. ker., Erzsébet-tér 16. szám.

STANDARD DESKS

Amerikai Redőnyös és Sima Íróasztalok

amer. tölgy-, dió- vagy mahagoni fából.

Valamennyi fiók a redőny leeresztésével egyszerre zárul.

Egyetlen kulcs nyitja valamennyi fiókot és az egész asztalt.

Disze minden irodának és szobának.

Nélkülözhetetlen minden gyárosnál, kereskedőnél, ügyvédnél, bírónál, bankárnál, képviselőnél, államférfiunál, írónál stb. stb.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

GLOGOWSKY ÉS TÁRSA Budapest.

Amerikai modern irodai berendezések kiz. jog. eladási telep:

Budapest, V. kerület, Erzsébet-tér 16. szám.

Ankét az önálló vámterületről.

Most, hogy az országnak szinte minden érdeklődését a gazdasági kiegyezés tartja lekötve, helyén valónak tartottuk, hogy a *parlamenten kívül álló* szakemberekhez, az egyes érdek-körök kiváló képviselőihez forduljunk és megkérdezzük az ő nézetüket, hogy ily módon is hozzájáruljunk a közvélemény kiderítéséhez.

A kérdések, melyeket előbbük terjesztettünk, ezek voltak:

1. Hogy képzele az önálló vámterületre való áttérés gyakorlati kivitelét?

2. Miféle befolyással lesz az önálló vámterület

- a) a mezőgazdaságra,
- b) a kereskedelemre,
- c) az iparra?

3. Külön nemzeti bank felállítása esetén, mi történik a megkezdett valutarendezéssel?

A felkért szakértők közül szívesek voltak nyilatkozni: *Jakabffy Mihály* földbirtokos, *Forster Géza*, az orsz. magyar gazdasági egyesület igazgatója, *Ormódy Vilmos*, az első magyar általános biztosító-társaság igazgatója, *Emich Gusztáv*, az Athenaeum vezérigazgatója, *Weisz Leo* szövőgyáros, *Herz Vilmos*, a magyar papír-ipar részvénytársaság vezérigazgatója, *Thék Endre* nagyiparos, *Neuschloss Ödön* nagyiparos, *Mössmer József* nagykereskedő, *Fürst Jakab* kézműáru-nagykereskedő, *Vuk M.* nagyiparos, *Schmiedl Sándor* nagykereskedő, *Schwartz Felix*, a Magyar ipar- és kereskedelmi bank igazgatója, *Székely Ferencz*, a belvárosi takarékpénztár vezérigazgatója, *Bernát István*, a magyar gazdaszövettség ügyvezetője, dr. *Bamberger Béla* közgazdasági író.

A beérkezett feleletek közül a következőket közöljük:

I.

1. Előmunkálatok nélkül ma *képtelenségnek* tartom az önálló vámterületre való áttérést, mert az ország, a községek, privátemberek annyira el vannak adósodva, hogy az önálló vámterülettel együtt járó külön bank, a mi papírjainknak határozott diszázióját vonná maga után, s papírjaink csak úgy lenyomatnának, mint az orosz rubel leesett 100-ról 70-re.

2. Az önálló vámterület a *mezőgazdákra nézve határozottan káros*, mert Ausztria egész egyszerűen Oroszországnak engedné a legtöbb kedvezményt, az olcsó vámot, és Oroszország elárasztaná egész Ausztriát búzával, mi pedig nem találunk terményeinknek piacot. A magyar gazda volna kénytelen a Magyarországból Németországba való áruszállítás költségeit fizetni, nem pedig az odaváló kereskedő.

A kereskedelemre nézve azért káros az önálló vámterület, mert nem vagyunk erre elkészülve. Mindenféle kereskedelmi szerződés van privát emberek között s az önálló vám ezeket csak alterálhatná.

Az iparra az önálló vámterület semmiféle befolyással nincs, mert valamely államnak kénytelenek vagyunk iparcikkeikben kedvezményes vámoikat adni.

Eladósodott viszonyaink mellett külön nemzeti bank a magyar bankjegy teljes vagy nagymérvű elértéktelenedését vonná maga után.

Jakabffy Mihály
földbirtokos.

II.

A mezőgazdaságra nézve az önálló vámterület nem járna semmiféle haszonnal, sőt *káros* is volna. A gazdakongresszus is ezt az álláspontot foglalta el annak idején.

Forster Géza.

III.

Nem látom elérkezettnek az időt arra, hogy önállóan járassunk el a mezőgazdaság, kereskedelem, ipar és első sorban a pénzügy terén, amelyek mindegyikére *káros* befolyással enne a közös vámterület megszűnté.

A mezőgazdaságra nem lehet előnyös az önálló vámterület s ezt, mennél agráriusabb valaki, annál inkább be kell látnia. A mezőgazdák igen jól tudják, hogy rendes körülmények mellett gabonánk és lisztünk főfogyasztói Ausztriában vannak, köztudomású dolog lévén, hogy a külföld napról-napra kisebb mértékben veszi a mi gabonánkat. Ausztria évenként mintegy nyolcz millió métermázsa búzát és lisztet vesz meg tőlünk és ha most ennek a nyolcz millió métermázsa terményünknek a kivitele másfelé irányulna, az csakis *sulyos áldozatok* árán esnék meg.

Az önálló vámkerület kimondását megszenvedné a marhatenyésztésünk is, amitől nem mentee meg minket egy Ausztriával esetleg kötendő kereskedelmi szerződés sem.

Nem látom azokat a nagy ipari és kereskedelmi előnyöket sem, melyeket a közös vámterület megszűnése esetén az önálló vámterület harcrosai kilátásba helyeznek. Iparunk főképen a nyers termények feldolgozásán alapszik. Világos dolog pedig, hogy a malmok, melyek most sem irigylendő helyzetben vannak, a közös vámterület feloldásával határozottan válságos körülmények közé jutnak.

A cukorgyártásra nézve az esetleges önálló vámterület befolyást nem fog gyakorolni, mert ebben most is kivitelre van utalva az ország és ezen gyártmányunk sorsa mindenkoron az internacionális piac konstellációjától fog függni. Cukortermeletünk felénél több már ma is kivitelre kerül.

A gépgyártás terén most is óriási a tulprodukczió s így az önálló vámterülettel itt sem várhatunk előnyt.

Hátra van még az önálló vámterület híveinek egy vérmes reménye, hogy új iparágak keletkeznek, ha a közös vámterület megszűnik. Ezek közül azonban az egyetlen számbajöhető iparág — 20 éves vágyunk — a textil-ipar. Baj azonban, még pedig nagy, hogy ehhez nagyiparosaink keveset értenek, megfelelő személyzetük nincs, a jó munkaerőnek kiképzésére egész generáció lenne szükséges és a vállalkozók százezreket elveszítenének, amíg valamihez juthatnának.

Föltéve azonban, hogy a legnagyobb bajt, a munkáskérdést meg lehetne oldani, még akkor sem remélhető a textilipar föllendülése, mert a magyar fogyasztópiac nagyon egyoldalú, versenyképes textilipar pedig csak ott fejlődhetik, ahol a gyáros nincsen kizárólag egy vevőpiacra utalva.

Ez pedig nálunk nem lesz keresztülvihető, mert nem leszünk képesek technikailag megfelelni ama követelményeknek, melyeket a világpiacra a textilipartól megkíván.

A divattal össze nem függő textilgyártmányokat, akár van önálló vámterület, akár nincs, Anglia annyit küldhet hozzánk, amennyit akar; a divattal összefüggő textilgyártmányok készítéséhez pedig nem értünk.

Igaz, hogy önálló vámterületnél számíthatunk a vámokból befolyó jövedelemre, de mit csinálunk akkor a saját terményeinkkel, mikor azokat a világpiacson megelőzik a más országok előrehaladottabb gyártmányai.

Elkülönített vámterületnél a textil ipar terén, mint minden mesterségesen meghonosított iparágnál, rövid idő alatt veszélyes hanyatlás fog beállni, ami elsodorja az első gyárosokat, úgy, hogy csak majd a 3—4-ik vállalkozó boldogulhat úgy a hogy.

Az iparra nézve csak a lassu, egészséges fejlődés lehet hasznos és e tekintetben az önálló vámterület nem adja meg a rég óhajtott segélyt.

Kíváncs-e az önálló vámterület *pénzügyi tekintetben*? Elsőben is bizonyos az, hogy Ausztria nyújtja hazánknak a legmesszebb menő hitelt, abban az értelemben, hogy úgy zálogleveleink, mint kölcsönkötvényeink még mindig Ausztriában lelik meg első sorban is a vevőiket. Előrelátható azonban, hogy az elkeseredés, melyet a kölönvált viszony szül, első sorban is azt fogja eredményezni, hogy az osztrák piac a jövőben nehezebben lesz számokra megnyerhető és a sok befektetési érték egy része hamarosan visszavándorol mihozzánk, amint azt már most is tapasztalhatjuk egy pár hónapja, amikor még csak szó van az önálló vámterület behozataláról. A politikai elkesere-

désnek pénzügyileg mindig arra az országra van kellemetlen hatása, amelynek értékpapírjai a másik birtokában vannak.

Jó példa erre az a bonyadalom, mely pár év előtt volt Francia és Olaszország között a kereskedelmi szerződés megkötése körül, aminek befolyása alatt a párisi tőzsde sok száz millió olasz járadékot dobott a piacra, aminek következménye az volt, hogy Olaszország hitelképessége a külföldön évekre deppresszió alatt állott és csak az utóbbi hónapokban volt képes újra visszanyerni az elveszített tért. Hasonló tünetények voltak észlelhetők a nyolczvanas évek végén az orosz és német konfliktus alkalmával, amikor Németország rövidesen vagy ezermillióra rugó, nála elhelyezett orosz állampapírokat hozott eladásra.

Milyen hatással lenne tehát a mi pénzügyi helyzetünkre az önálló vámterületből kifolyó konfliktus kiváltképen egy az ez idejhez hasonló rossz termés idején, amikor hazánk hittele a külföldön most sincs annyira elismerve, amint azt tényleg megérdemelné.

Az utolsó kérdésre vonatkozólag a megoldás csak abban lehet, ha maga az osztrák-magyar bank vállalná el az önálló bank felállítását, mert különben már az alapok megteremtése előre nem látható nehézségekkel találkozunk. Magától értetendő, hogy bonyolított pénzügyi viszonyok közt az sincs kizárva, hogy az osztrák bankjegy esetleg nagyobb értékkel bírhat, mint a mi bankjegyünk, a miből nálunk diszázió támadhatna.

Végzetül mivel tagadhatatlan, hogy legalább nemzetgazdaságilag helyzetünk az utolsó két évtizedben az egyesített vámterület mellett rendkívül kedvező fordulatot vett, nyugodtan gondolkodó, a gyakorlati iparral és kereskedelemmel foglalkozó ember nem kívánhatja azt, hogy még az ily uton elnyert előnyök és diffikultásoknak legyenek kitéve.

Egy nagybirtokos
aki egyuttal
Nagyiparos

IV.

1. Amennyiben ez bekövetkeztetnék — amit mindenek daczára lehetetlennek tartott — a legnagyobb erőfeszítésekre volna szükség, hogy az átmenet válsága enyhíthessék. Szükségesnek tartom, hogy a magyar gabonakivitel kiviteli jutalmakkal, díjszabási intézkedésekkel és lehetőleg előnyös kereskedelmi szerződésekkel, amennyire csak lehet, biztosítsák.

2. a) A mezőgazdaságra nézve az önálló vámterület mindenestre sulyos válsággal lesz összekötve, amennyiben mezőgazdaságunk elveszti mai nagy és biztos fogyasztási piacát s ahelyett az orosz és amerikai versenyyel kell majd küzdenie. Minthogy pedig Oroszország és Amerika nálunknál olcsóbban termelnek, tehát a versenynek okvetlenül az volna a hatása, hogy a magyar gazdasági cikkek ára hanyatlanék. Az ipari fejlődés által okozott hazai nagyobb fogyasztás ezt nem tudná ellensúlyozni. Kétségtelennek tartom azt is, hogy őstermelésünk egész berendezkedésének s kivált a szemtermelés arányainak nagyban meglehetne változniok.

2. b) Aránylag a kereskedelmet érintenő legkevésbé az önálló vámterület. Mindazáltal változnék ennek helyzete is annyiban, hogy behozatalunk magyar kezekbe jutna és a magyar kereskedelem venné kezébe azon kivitelünket is, mely most osztrák közvetítéssel kerül a külföldre. A biztosító társulatok szempontjából igen fontosnak tartom, hogy önálló vámterület esetén mi történék az 1878. XX. törvényezikk 20. szakaszával, mely szerint az egyik állam területén megalakult társaságok működésüket a másik államra is kiterjeszthetik, valamint fontos, hogy mi fog történni az ezen szakasz végrehajtásában alkotott 1878. XII. törvényezikkel.

2. c) Az iparra, illetve azon iparágakra, melyek erőfeltételei az országban megvannak, az önálló vámterület fejlesztően hatna, föltéve, hogy kellő idegen tőkét tudunk az országba hozni. De vérmes reményektől tartózkodnunk kell, mert ipar termeléséhez évtizedek kellenek. Iparunk fejlődése azért sem lehetne rohamos, mert magas vámoikkal nem dolgozhatnánk, mint-hogy mezőgazdaságunk érdekében az iparos államoknak az iparvámok terén nagy kedvezményeket kellene nyújtanunk.

3. Tekintve az ország nagy eladósodottságát, egyáltalán nem tartom önálló vámterület esetén biztosítottak a valuta-rendezés sikerét és fontosságát. Különben a valuta-rendezése czéljából még hátra vannak némely intézkedések, amelyeket csak az osztrákokkal egyetértve tehetünk meg. Kérdés, hogy ez egyetértés megszerzhető lesz. Ha pedig a valuta-rendezés elodáztatnék, akkor kérdésessé válik, hogy kapunk-e elegendő külföldi tőkét iparunk megerősítéséhez.

Ormodi Vilmos.

V.

Magyarország mindig a szabadabb kereskedelem felé hajlott és legkiválóbb nemzetgazdasági követelték folyton a vámszövetséget. A közép-európai vámunió eszméjének is Magyarországon akadt legelőbb híve. Ami az önálló vámterületre való áttérés helyes gyakorlati kivitelét illeti, azt olyan rövid idő alatt, mint némelyek követelik, teljes lehetetlenségnek tartom. Nagyon is jól meggondolt, hosszú előkészületek kellene ehhez, nem néhány hónap, nem is egy esztendő. Mert hiszen, hogy felállítjuk a vámsorompókat, ezek mellett pedig a pénzügyi közegeket, ez ugyan elmaradhatatlan kelleke a változásnak s ez is volna az első intézkedés, de kérdés, minő utasítással látjuk el a vámszöveget, a pénzügyöröket. Mi olyan szerződést nem kötünk Ausztriával, a mely részére a legkedvezőbb vámtételeket biztosítja, csak az általános vámtarifá szerinti vámolhatnánk el az osztrák árukat. Ezt azonban a gyakorlatban az osztrákok — szinte bizonyosra vehető — sűrűn kijátszanak.

A mezőgazdaságra nézve az önálló vámterület, mint végcél előnyös lehet, de míg ide jutunk, számtalan súlyos krízisen kell mezőgazdaságunknak átesnie. Sűrűn hangoztatják, hogy az egész világ nyitva a mi gabonánk előtt — és Olaszországban például nem tudjuk termésünket részben sem elhelyezni a délorosz gabonával való verseny miatt. Keleten nem terjeszkedhetünk, mert mindenütt erős konkurrens áll előbünk, nyugati szomszédainkra és főképen Ausztriára vagyunk utalva.

Az iparral, aligha úgy nem járnánk, mint Ausztria járt József császár alatt. Egyszerre ipar-állammá akarták tenni, egymásután alapították a nagy morva és sziléziai gyárakat, az arisztokrácia tenger pénzt költ ipari vállalatokra, seregestül vitték be a külföldi szakembereket és munkásokat — aztán tönkrement minden. Főszállott a munkabér, a rengeteg pénzaldozat nem hozott gyümölcsöt. Egész emberöltőnek kellett elmulnia, míg a befektetések lassu megterülése elkezdődött. A vas-és kőszénipar azonban kétségtelenül föllendülne, ha egyébrét nem már azért is, mert a mezőgazdaságnak, amelynek napról napra intenzívebbnek kell lennie, egyre több szénre és vasra van szüksége.

A kereskedelem föllendülne, de különösen megváltoznék az ugynevezett közvetítő kereskedés, amely most úgy szólván kizárólag Bécs és Ausztriaé.

A valutakérdés sarkpontja pedig az, hogy mit fogadnak el szívesebben, utalványunkat-e vagy az aranyunkat. A bank, hogy az érczkészletet védelmezze, kénytelen a kamatláb fölemelésére. Nálunk azonban az egész szituáció a bank befolyása alatt áll, s ha ez a kamatlábat kénytelenségből emeli, utána megy az egész pénzpiacz. Hogy papírral fizethessünk, papírhitelre van szükségünk, ha aranyat adunk, a legéberebb figyelemmel kell őrködnünk az érczkészlet fölött, mert úgy elárastanak bennünket papírral, hogy ami érczkészletünk van, rögtön elfogy.

Emich Gusztáv.

VI.

Az önálló vámterületre való áttérés gyakorlati kivitele a legóvatosabb körülményekkel volna eszközölendő; szükségessé válna a monarchia más felével szerződési viszonyba lépni, a megkötendő szerződésekben pedig mindazon termékek védelmét szemben tartani, melyek saját iparunk fennállítását, fejlődését és számos még tökéletesen hiányzó iparág létesítését előmozdítani hivatják. — Szükségessé válna az átmeneti időt 4-5 évre kiterjeszteni, minthogy számos új iparág létesítése varázsütéssel lehetetlen.

Az önálló vámterület hatása első sorban abban nyilvánulna, hogy külföldi vállalkozók hazánk-

ban gyári telepeket létesítenének és ezáltal számos munkáskez foglalkozást, nyers terményeink pedig saját országunkban legnagyobb részben, vagy minden esetre emelkedettebb mérvben mint most vevőt nyernének. Az ország fogyasztási képessége fokozott mérvben előhaladna, a mezőgazdaság a felvirágzó ipar visszahatása által a külön vámterület következtében a belföld nagyobb fogyasztási képességénél fogva nem lenne többé annyira, mint most a kivitelre utalva, melyre nézve hompenziv szerződések alapján, legyen az Ausztriával vagy a német birodalommal, biztosítékot szerezni képesek leszünk; oly módon pedig, hogy amennyiben valamely állam iparcikkeinek behozatalára nézve kedvezményeket engedményeznénk — és ez valószínűleg Ausztria lenne — ugyanolyan mérvben közgazdasági terményeink kivitelére nézve is kieszközölendők volnának; amennyiben pedig a közgazdaság az új viszonyok alakulása által rázkódtatásoknak volna kitéve — ami épen nem bizonyos — módjában állana az államnak a legalább 60 millió forintra tehető behozatali vámjövedékből, melyet a külön vámterület eredményezne, igénybe venni oly összeget, mely a közgazdaságot kiviteli prémiumok által támogatná.

A kereskedelem, nevezetesen a közvetítő nagykereskedés, a külön vámterület által szintén csak nyerhetne, mert a szomszéd birodalom iparosai és gyárosai eddig a legkisebb fogyasztót is hazánkban felkeresik és a közvetítő kereskedő mellőzésével vele egyenesen megkötik az ügyletet; holott a külön vámterület országunknak idegen iparcikkokkal való ilyotén elárastását megszüntetné és a kereskedelemnek tágabb működési tér nyílna meg; továbbá az egyoldalt, Ausztriából szerzett bevásárlási és áruhitel forrásokon kívül megnyílnának más országok ez irányú forrásai, melyekkel egészséges szerződéses viszonyba léphetnénk.

Weiss Leó.

VII.

Magyarország mezőgazdasági állam lévén, véleményem szerint mezőgazdasági termékei azok, melyek az önálló vámterület kérdéseinek megvitatásánál mint legfontosabbak, első helyen kell, hogy álljanak.

A mezőgazdasági főcikkekből csak néhányat önhajtok felemlíteni, még pedig: gabona, liszt, ezereálliak, állatok, zsiradékok, bér és gyümölcs áruk, melyekből kivitelünk körülbelül 375 milliót tesz ki; ebből vagy 8 százalékot Ausztriába exportálunk és így — amennyiben külön vámsorompókat szándékoznánk felállítani — attól kell tartanunk, hogy ez esetben Ausztria ezen szükségletét máshonnan fogja beszerezni, mit amál is inkább tehet, mert a távol-ságnak már régen nincsen kihatása az áruk árára; ugyanis Amerikából — Bécsbe már számtalan cikket olcsóbban lehet szállítani, mint például Bustyházáról — Budapestre, vagy pedig, mint Brassóbol — Budapestre. Másrészt, amennyiben vámsorompó állítatnánk fel, akkor a gazdaközönségnek — hogy Ausztriába exportálhasson — annyival olcsóbban kellene adni terményét, amennyivel Ausztria ezen cikkekét megvámolná, ugyszintén olcsóbban kellene értékesíteni Ausztriában az ezzel összeköttetésben levő kiviteli cikkekét is, melyek a mostani bevétellel szemben valószínűleg vagy 100 millióval kevesbednek.

Elképzelhető tehát, hogy mily erős megrázkódtatásnak volna kitéve a gazdaközönségünk a fogyasztási piacz esetleges korlátozása által, másrészt meg az árcsökkenések folytán, úgy, hogy ezen szituáció legalább is országos súlyos krízist idézhetne elő.

Itt ugyan a nézetek eltérők a gabona, liszt, cukor és efféle cikkekre nézve; ezen elsőrendű kiviteli cikkeknek árait nem az Osztrák birodalom, hanem a világ piacz igazítja és amit nekünk Bécs fizet, azt Németországban, vagy bármely importra szorító országban is elérhetjük, miután ma sem kapunk magasabb árakat Ausztriától a világ piacz áráknak; ezeknél a tételknél tehát Magyarország nem veszíthet túlságos sokat és csak rövid ideig tartó zavar állhatna be; ennek terjedelme persze a pénzvizonyoktól függne.

A kereskedelemre nézve az önálló vámterület a legnagyobb hasznot eredményezhetné, ha gazdag országról volna szó, azonban nálunk a kereskede-

lem menete attól függ, hogy van-e a termelőnek vagy a gazdának kiadni valója, mert ha neki nincsen pénze, akkor a kereskedelem a legnagyobb mértékben pang, példa rá az idej rossz esztendő.

Nézetem szerint mindig a konkurrenciától függ, hogy a kereskedő kisebb — vagy nagyobb haszonnal dolgozik-e; igaz ugyan, hogy az önálló vámterület mellett — amennyiben a kereskedők nem szaporodnának, — nagyobb volna egyesek forgalma, ennek folytán az önálló vámterület a kereskedőre nézve — hacsak rövid ideig is — nagy anyagi haszonnal járna. De vajmi rövid ideig élvezhetnénk annak előnyét, mert csakhamar újabb és újabb kereskedelmi vállalatok és üzletek létesülnének és a nagy versenygés közepett a küzdelem a nagyobb haszon elérésére minél hamarabb ismétlődne, úgy mint az minden önálló államban meg is van. Az iparra, különösen pedig a gyári iparra nézve határozottan nagy előnyt egyujtana az önálló vámterület, azonban — sajnos — hazánkban, kivéve néhány ismert nagyobb iparvállalatot, az ipar oly kezdetleges stádiumban van, hogy az a magas nivón álló külföldi iparcikkeket még akkor sem bírná leszorítani, ha azokat normális vámdíjtételek terhelnék.

Szóval a normális vámdíjtételek nem képesek ellensúlyozni az importálandó cikkek behozatalait, mert mindenesetre annyival olcsóbban szállíthatnának, amennyivel az illető cikkek megvámoltatnának.

Magas abnormális vámdíjtételek mellett nagy fejlődésnek indulhat iparunk, csakhogy ez már tekintettel a recziproccitásra, bajosan volna keresztülvihető, miután annak ismét nagy kihatása és hátránya volna a mi gazdasági cikkeinkre. Vannak ugyan sokan, akik saját szempontjukból saját gyártmányuk fellendülését az önálló vámterülettel várják és kívánják, és ez így van az általam képviselt iparnál is. Azonban — nézetem szerint — nem volna helyes az általánosság érdekei fölé helyezni egyes nagyiparosok pillanatnyi előnyét és hasznát.

Ezzel — ha a viszonyok oly helyzetet teremtenének, mely szükségessé teend a vámsorompók felállítását — korántsem kívánom azt mondani, mintha az önálló vámterület csakis velünk éreztetné hátrányos voltát; ellenkezőleg én azon meggyőződésben vagyok, hogy az önálló vámterület Ausztriára nézve sokkal nagyobb csapás volna és így nem is annyira saját érdekünk, mint inkább Ausztria érdeke a közös vámterület fentartása, annál is inkább, mert Ausztria iparcikkai részint teljesen elvesztenék a magyar piaczot és máshol nagyon bajosan tudná azt elhelyezni, másrészt amit Ausztria nálunk esetleg tudna elhelyezni, azt csak óriási árengedménnyel érhetné el, ami az osztrák iparra nézve majdnem megsemmisítési hatással volna.

A mondottakkal tehát oda konkludálok, hogy a mai viszonyok mellett, ha országunk érdekeinek teljesen megfelelő szövetség köthető, mindkét fél érdekében fentartandó a közös vámterület.

Herz Vilmos.

VIII.

Testestől-lelkéstől híve vagyok az önálló vámterületnek s mint iparos azt föltétlenül üdvösnek tartom és reményelem.

Thök Endre.

XI.

Ma nem vagyunk képesek azon, ugyszólván, példátlan változásnak következményeit előre látni, amelylyel az önálló vámterület járna. Mint már a parlamentben is mondatott, ily elhatározás a sötétbe való ugrásnak tekinthető; a következményeknek meghatározása pedig jövendőlésszámba menne. Különben az önálló vámterület megalkotása esetén is Ausztriával kereskedelmi szerződést kellene kötni, melynek határozmányai nagyban befolyásolnák az iparunk, kereskedelmünk és mezőgazdaságunk további fejlődését; ezen megkötendő szerződés pontozatairól ez idő szerint pedig fogalmunk sem lehet.

Neuschloz Ödön.

X.

A felvetett kérdésekre válaszom ez:

A gyakorlati kivitelre való áttérés az önálló vámterületre csak akkor tartom károsodás nélkül kivihetőnek, ha az előkészületekre legalább két év áll rendelkezésünkre.

Az önálló vámterület a gazdákra nézve, ha az előkészületekre való idő rendelkezésre nem áll, direkte csapást jelent.

A kereskedelem sok zavarnak és nyakgatásnak lesz kitéve mindaddig, míg rendezett viszonyokkal nem áll szemben.

Az iparnak csak akkor válik hasznossá az önálló vámterület, ha kellőképp elkészülhet, gyárak létesítése, munkaerő behozatala által.

Mössmer József.

XI.

A külön vámterület létesítését közgazdaságunk minden ágára nézve határozottan és feltétlenül előnyösnek tartom, természetesen azonban, hogy ily életbevágó kérdés megoldása és gyakorlati kiviteléig sok minden előkészületre s előmunkálatra van szükség. Első sorban szükséges ezt megelőzőleg a valuta rendezése, továbbá hitelünknek a külföldön való megszilárdítása, amely különben évről-évre örvedetesen erősödik s azután — az adminisztratív rendelkezések és intézkedések kivételével semminemű nehézség sem merülne fel a vámsorompók felállításánál s ezt minden rázkódás nélkül végeztetnők.

A vámjövendelmek a kormányt azon helyzetbe hoznák, hogy mezőgazdaságunknak oly előnyöket nyújthatna s biztosíthatna, amelyek révén nyereszterményeinkkel a világpiacra feltétlenül versenyképesek volnánk s mezőgazdaságunk olyannyira fellendülne a számára megnyílt világpiac folytán, hogy legelőször agrár-kérdéseink tárgytalanokká válnának. Kereskedelmünk és iparunk is örvedetes, sőt esodálatos módon felvirágzanék s abban, hogy a vámsorompók sok osztrák nagyiparost arra kényszerítenének, hogy itt telepedjenek le vállalaikkal, azon félelem, hogy a külön vámterület megfosztaná mezőgazdaságunkat az osztrák kiviteli piactól, alaptalanságát látjuk, mert eddig Ausztriába szállított termékeink nagy részét az új iparvállalatok fogyasztanak idebenn, a többire nézve pedig megnyílnék a világpiac.

A külön nemzeti bank kérdésében is az a véleményem, hogy az társadalmunkban önálló államiségünk ezen lényeges faktora iránt bizalma, nyerve — könnyen létesülne, a szükséges tőke is szinte játszva befolya, sőt azt tartom, hogy maga az osztrák-magyar bank tevékeny részt venne az önálló nemzeti bank létesítésében.

Fürst Jakob.

XII.

Olyképpen képzelem az önálló vámterületre való áttérés gyakorlati kivitelét leggyorsabban és legegyszerűbben, hogy Ausztriával csinálunk egy „Meistbegünstigungs-Vortrag“-ot, míg a többi jelenleg fennálló vám- és kereskedelmi szerződéseket egyelőre — míg autonom vámtarifánk nincs — respektáljuk.

Miféle befolyással lesz az önálló vámterület a mezőgazdaságra?

A lehető legjobbal! Azért, mert Magyarország nem kiviteli ország, t. i. nem exisztálhat külföldi piacokon azon árak mellett, melyek ma elérhető s melyekkel az amerikai s orosz export igenis megelégszik. Csak úgy fogunk tehát prosperálni, ha a belföldön teremtünk fogyasztást, illetve gyarapodunk egy millió oly fogyasztó emberrel, kiknek igényei többek, mint a magyar paraszté, tudniillik kenyér és szalonna. Ez pedig csak ipar által érhető el. Ezzel (az iparral) bejön az országba munkás, mérnök stb., stb. ezeknek az összes igényeit az országban kell kielégíteni, amit ismét indirekt a mezőgazda fog élvezni. A föld értéke emelkedni fog az ipartelek területe közelében s eljutunk oda, hogy a nagybirtokosnak nem fogja magát kifizetni a gazdálkodás, hanem csakis annak, ki saját erejét s munkáját is fekteti bele. — Ugy van ez Franciaországban, hol minden nagybirtok kisebb bérletekbe van adva.

Hogy mennyire nem fontos, illetve mily óriás előnyök állnak szemben a gabonakivittel a külön vámterület mellett mutatja, a következő példa:

Szövőiparnál az ausztriai védvám 40%, szövőipari behozatalunk circa 60 millió forint, ergo ebből 24 milliót fizetünk Ausztriának, mely különben az országban maradna, illetve ismét csak kőutakon a mezőgazda hasznára kerülne. Ezzel szemben gabonakivitelünk évenként Circa 5 milliót tesz ki. Differencia 19 millió.

Külön nemzeti bank felállítására esetén a valutarendezés nem volna befolyásolva, mert hisz a szükséges nemes fémkészlet már meg van.

Vuk M.

XIII.

Az önálló vámterület kellő előkészület nélkül való felállítását el sem képzelhetem. A fűszerkereskedésre nézve károsnak nem tartom, ellenben a kereskedelem többi ágára nagy veszedelmet hozhat.

Schmiedl Sándor.

XIV.

Ausztria és Magyarország között a szokásos legtöbb kedvezményes viszonyon kívül, még szorosabb s csakis a két állam egymásközti forgalmára vonatkozó külön egyezménynek kellene életbelépnie, s pedig olyannak, amely alkalmas legyen arra, hogy az országhatár vámsorompóinál működő vámhivatalok a forgalom lebonyolítására bényitólóg ne hassanak, mert sajnosan érezzük, hogy épen a vámhivatalnak ósdi törvényeken alapuló kezdetleges s egyáltalán nem fejlődő, különösen pedig költséges eljárása oly zaklatásokkal van összekötve, melyek a kereskedelmet s vele a közlekedési vállalatokat nagyon kellemetlenül érintik.

Ausztria és Magyarország között tehát körülbelül olyan viszonyoknak kellene lennie, mint van például Spanyolország és Portugália között, s meg kellene adni egymásnak mindazon könnyítéseket általában, a milyeneket az egyes államok egymásnak különösen csak az ugynevezett határforgalomban szoktak adni.

A mezőgazdaság ily nagy és rendkívül magas budapesti buzaárak mellett, mint a jelenlegi, a midőn a szomszédság, illetve a csekélytávolság már nem ellensúlyozza az orosz, román s amerikai buzaárak közötti különbséget, szenvedni fogna, de a rendes magas, például 8—9 forintos árán alig.

Kereskedelmünk — mert az Ausztriától való függéssel járó nyomástól felszabadul s a külfölddel közvetlenül fog érintkezni — az önálló vámterülettel csak nyerhet. Önálló külföldi kereskedelmi képviselőtről (konzulatusok) természetesen gondoskodni kellene.

Az iparra szintén kedvező lesz az önálló vámterület, mert az csak fejlődhetik, s ha fejlett iparunk lesz, nyereszterményeinket magunk használhatjuk fel, buzánkat, árpánkat magunk fogyasztjuk el.

Fejlődött ipar, önálló s közvetlen kereskedelem a mezőgazdaság mai bajain csak segíthet.

A közlekedés szempontjából — amely közgazdasági tényező jelentőségében az új viszonyok között végtelenül emelkedik — megjegyzem, hogy Magyarország földközi állam lévén, Ausztriával szemben nagy hátrányban van, mert nyugatra csak Ausztrián át mehetünk.

Nagyfontosságú lesz tehát az, hogy az osztrák államvasutak milyen magatartást fognak követni tarifáik fölállításánál, miből önként következik, hogy az osztrák és a magyar államvasutak idevágó megállapodásai ugyszólván vezérszerepet fognak játszani a kölcsönös kivitel szabályozása körül.

Ausztria kedvezőbb helyzetben van s nem szorul annyira Magyarországra, mert a trieszti nagy kikötő feltétlenül az övé. Fiume ellenben sokkal kisebb, nem fejlődésképes s helyzete közjogilag sincsen tisztázva.

Ezenkívül Ausztriának az Elbén át is nyitva áll az északi tenger, a Dunán pedig az államilag segélyezett osztrák dunagőzhajózási társaság által a Kelet és nyugot; míg az északi tenger nekünk csak akkor lesz hozzáférhetőbb, ha Ausztria vasutainak használatát tarifáival lehetlenné nem teszi, jölehet az átviteli forgalomban vasutainak jövedelmi érdekei is kötvé vannak ahhoz, hogy mentül több szállítmánya legyen.

Ezekkel szemben nekünk csupán a Duna áll rendelkezésünkre lefelé, a kelettel felfelé pedig a nyugottal való forgalomban.

Az önálló vámterület felállítására tehát határozottan utal a viziták, különösen pedig a hajózási fejlesztésére. Önálló vámterület mellett hátrányozott mértékben fogjuk érezni a magyar hajózási szükségét s nagy horderejű rendeltetését, mert annak segélyével a magyar kormány Paussauig és Regensburgig szabályozhatja a tarifát, tehát Ausztria mellőzésével egészen Németorszáig.

XV.

A vámterület önállósítását, mint végső célú pártolom, de kellőképpen való előkészítés nélkül veszedelmesnek tartanám. Természetesen azonban, hogy Ausztriával szemben a legkedvezőbb vámtételeket kellene megállapítani s míg a törvény másként nem intézkedik, az általános vámtarifához alkalmazkodnánk. A külön nemzeti bankot féltem a rossz a papírpénz beözönléstől.

Schwartz Félix.

XVI.

Az önálló vámterületre való áttérés minden körülmények között igen beható és komoly tanulmányt és hosszabb előkészületet igényel. Szemben áll egymással egyrészt a nagyiparos érdeke, aki a külföld konkurens iparcikkeire mennél magasabb vámot kíván és a fogyasztó érdeke, aki olcsón akar vásárolni. A gazda azt kívánja, hogy a buzáját, máshaját mennél jobb áron értékesíthesse és azt követeli, hogy az állam ezt vámmal, sőt ha kell, kiviteli prémiumokkal tegye lehetővé. Ezzel szemben a városi lakosság, a hivatalnokok és iparosok nagy tömege azt kívánja, hogy az élelmiszereket olcsón kapja. És végre itt van a nagy és fontos állami érdek, hogy mennél több nagyipari telep létesüljön, mely az ország nyers termékeit itt henn földolgozza, a népek munkát és kenyeret adjon és bennünket a külföldtől ebben a tekintetben is függetlenné tegyen.

Nemcsak a szakminiszteriumoknak, de a kereskedelmi és iparkamaráknak, a gazdasági egyesületeknek és az e célra egybehívandó ankéteknek is hónapokon át kell majd dolgozniuk, amíg ennyi ellentétes érdek között megtalálják a helyes középutat és megszerkesztenek egy önálló vámtarifát, amely emberi belátás szerint legjobban megfelel az ország érdekeinek.

Megjegyzendő, hogy ez a munka eleinte csak átmeneti és hézagos lehet, mert 5—6 évig még kötvé vagyunk a külföldi államokkal szemben fennálló kereskedelmi és vámszerződések által, amelyek természetesen, Ausztria külön érdekeinek tekintetbe vételével kötettek. Csak ezeknek lejártá után lesz egészen szabad a kezünk.

Az addig tartó időt átmeneti korszaknak tekinteném, mely alatt kerülni kellene minden radikális változtatást, nehogy az önálló vámterület nagy gazdasági megrázkódattal járjon.

A részleteket illetőleg egyáltalán nem osztom azt a nézetet, hogy nagy akadály volna az, hogy Magyarországot három oldalról érinti az osztrák határ. Hogyha lehet Angliából Ausztriába bevinni és Ausztriából Angliába kivinni árukat Németországon át, akkor kétségtelenül Magyarország külkereskedelmére nézve sem volna lényeges akadály, ha az nagyrészen Ausztrián keresztül bonyolítatik le.

Bizonyos, hogy az önálló vámterület nagy befolyással volna mezőgazdaságunkra, iparunkra és kereskedelmünkre.

Első sorban mezőgazdaságunkra.

Tudjuk, hogy az utóbbi években agrárius befolyások alatt részben védvámok segélyével, részben állategészségi intézkedések ürügye alatt Németország és Franciaország ugyszólván teljesen lehetlenné tették gabonánk és állataink behozatalát, úgy, hogy ma Ausztria majdnem az egyetlen vevője termelésünk fölslegének. Senki józan észszel arra nem gondolhat, hogy ezt a piacot földadjuk. Már most kétségtelen, hogy minden vám, amelylyel sújtjuk az osztrák ipart, retorziót szül az osztrákok által a magyar termények-e kivett vámban. Mi helyesebb tehát: nem vetni vámot az osztrák iparcikkekre, vagy pedig vámot szabni, de a gazdákat a földadó elengedésével vagy kiviteli prémiumokkal kárpótolni, ez alapos megfontolás és számítás dolga.

Megjegyzendő, hogy ebben a tekintetben 5—6 év múlva könnyebben mozognánk, ha — lejárván a külföldi vámszerződések — képesek leszünk a külföldi iparnak tett engedményekkel a mi gazdasági kivitelünket elősegíteni.

A kereskedelemre nézve a kérdés nem elsőrangú fontosságú, mert hiszen erre nézve nem lényeges, hogy hol veszi és hol adja az árut, hanem csak az, hogy keressen mellette. A kereskedelmet csak annyiban érinti, hogy az ügyes és művelt kereskedő, akinek van elég látköre keresni és találni új forrásokat és új vevőket, még nagyobb előnyben lesz az ügyetlen és régi módi ember mellett, mint eddig.

Az iparra nézve nagy események várhatók, annál nagyobbak, mennél jelentékenyebbek lesznek a Magyarország által önállóan megállapítandó vámmok. Bizonyos, hogy sok osztrák gyáros, akinek sok a vevője Magyarországon, itt gyárat fog építeni, sőt valószínű, hogy bel- és külföldi tőke is vállalkozni fog ebben az irányban.

A leg egyszerűbbnek — mert a legcsekélyebb megrázkódattal járóknak — tartanám, ha különválás esetén az *Osztrák-Magyar bank* kettészakadna egy *Osztrák* és egy *Magyar Nemzeti bankra*. A tőke megvan, az érzékesség megvan, a szervezet megvan. Az egész dolog simán és egyszerűen menne.

Már most, hogy ez az esemény milyen befolyással volna a megkezdett valutarendezésre — ezt bajos határozottan megmondani. Egyrészt kedvezőtlen befolyással volna, mert Magyarország már ma is nagyobb mértékben van eladósodva a külfölddel szemben, mint Ausztria és még nagyobb mértékben lenne, ha Ausztria a pénzügyi rendszer tekintetében külfölddé válna. Aranyunk nagy része tehát kamat fejében évről-évre külföldre vándorolna. — Másrészt bizonyos az, hogy Magyarország kereskedelmi mérlege csak némileg kedvező években is sokkal nagyobb mértékben aktív, mint Ausztriáé. — Az önálló vámterület különben ebben a tekintetben annyira új helyzetet teremtene, annyira nem tudjuk, mennyi külföldi pénz öntölné be hozzánk új ipari és egyéb vállalatok fejében vagy kedvezőtlen esetben hány millió államkötvényünk és záloglevélünk öntölné vissza külföldről, hogy ebben a tekintetben is legalább 2—3 évi átmeneti és tanulmányi idő volna szükséges, mielőtt a valutarendezés terén tovább mehetnénk. Székely Ferencz.

XVII.

Az önálló vámterületre való áttérést természetesen meg kell előzni azon javaslat megvalósításának, melyet Enyedi Lukács nyújtott be s amely szerint a szükséges anyag összegyűjtve, az autonóm tarifa tervezete elkészítessék. E tervezetnek egy illetékes, szakemberekből álló, tanácskozmány elé bocsátása a második mellőzhetetlen lépés. Ha így módon előkészültünk, akkor kezdetek meg a tárgyalások Ausztriával, mert azt kevés lelküimeretes és komoly férfi kívánhatja, hogy a mostani vámközösségből azonnal a szerződés nélküli állapotba essünk bele. Ez nemcsak politikai tekintetben ütközik nagy nehézségekbe, hanem alig elviselhető rázkódásokat idézve elő a monarchia mindkét részében. Miként fognak kiütni a tárgyalások és milyen lesz az új szerződés, azt ma megmondani — tekintve az ezernyi ellentétes érdek harcát, mely meg fog indulni — senki sem képes. Figyelembe kell azonban vennünk azt — ez feleletem a második kérdésre — hogy a kereskedelemnek Ausztria felé irányuló része sokat fog szenvedni a vámsorompók felállításától. E mellett gondoskodnunk kell arról is, hogy az igen sujtott mezőgazdaság termékeinek, ha azok Ausztriából kiszorultnak, piacot teremtsünk, mert a belföldi fogyasztás csak némileg kedvező évben sem veheti igénybe a mai fölösleget.

Minél kevésbé sikerül új piacok szerzése, ami főleg 1903-ig lesz nehéz, annál engedékenyebbeknek kell lennünk az osztrák ipar termékeivel szemben, a várható viszonzószolgálat fejében. A magyar iparnak megteremtendő része már csak saját érdekében sem követelheti azt, hogy érte a mezőgazdákat, akik egyszersmind az ő legjobb fogyasztói lennének, már eleve tönkre tegyük. Legkevésbé akkor, midőn még aziránt sem vagyunk biztosak, hogy az óhajtott ipart megteremteni csakugyan sikerül. Ebből következik tehát, hogy az önálló vámterületből nem folyik szükségképpen az ipar fölvirágzása, bár ennek kétségkívül hathatós eszköze lehet.

Boldog napok következhetnek a tőkepénzesekre, mert az új vállalkozások és ezeknek jövedelme a vámok által fölrsófoltatván, jó befektetésül fognak kinálkozni.

A valutarendezés az önálló berendezkedés mellett okvetlenül halasztást fog szenvedni. Miután azonban, a készfizetések megkezdése ez idő szerint úgy sem remélhető, sőt a jövő években is csak akkor lehet róla igazán és komolyan szó, ha külkereskedelmi mérlegünk nem csupán megjavul, hanem tartósan jó is marad — ez a halasztás nem lesz olyan, mit különben elkerülhetnénk.

Bernát István.

XVIII.

A vámsorompók felállítását a lehetőleg leg egyszerűbb rendszabály az önálló vámterületre való áttérés gyakorlati kivitele szempontjából, mert csak

meg kell hosszabbítani a magyar korona határán az eddigi vámkülföld ellen már is létező vámvonalat Ausztriával szemben. Az átmenet nehézsége természetesen nem ebben, hanem az önálló magyar vámtariffa megalkotásában áll. Nehéz munkát ez, mert ezen új vámtariffa tételeiben kell kifejezésre jutni állampénzügyi és gazdasági politikánk azon irányának, melyet a jövőben követni kívánunk. Aránylag igen könnyű lesz a gyarmati áruknak, kávé, teának vámtételét megállapítani, ép oly könnyű a só- és dohány-monopolium rendezése, már nehezebb feladatot képez azonban ama vámoknak kivételése, melyek a nagy közvetett fogyasztási adórendszerünkkel szoros kapcsolatban állanak. Igaz, nagy előnyt képezne, hogy államháztartásunk ezen fontos része felett szabad rendelkezési jogainkat teljes mértékben visszanyerjük, hogy önállólag intézkedhetünk a szesz, cukor, sör, ásványolaj adójának és így karöltve iparunk sorsa felett, — de másrészt nagyon óvatossá kell lennünk, nehogy az erős osztrák cukor- és sör- ipar a megfelelő magyar iparágakat tönkre tehesse. Eme fontos cikkek adóit, melyeknek eddigi szabályozása a vámterület egységén nyugodott, — gondoljunk csak a kontingentizációra és a kiviteli díjak jelenleg érvényben levő szabályozására — egyáltalában újonnan kell rendezni.

Főnehézség végre az agrár és iparvámok megállapításában fog előállni. Természetes ugyan, hogy egy széles alpra fektetett szaktanácskozmány első sorban fog majd arra szolgálni, hogy minden gazdasági ág és ebben minden szaknak állapotát és kívánságát megtudjuk, de kétségtelen, hogy ennek bevégeztével egy igen szétágazó és az érdekellentéteket erősen feltüntető véleménynyel fogunk szemben állni, és a kormányra meg a törvényhozásra vár majd azon súlyos feladat, hogy helyes és a nemzet összességére nézve üdvös határozatokat hozzon.

Az egyes gazdasági ágak érdekeinek kiegyenlítésén kívül erős, céltudatos nemzeti gazdasági politikának kell érvényesülni. Szabad mozgásunkban két akadályba fogunk ütközni. Az egyik már most bizonyos, és ez az, hogy 1903-ig igen sok cikkre nézve kötve vagyunk ama igen gyakran említett kereskedelmi szerződések által, melyeket az önálló vámterületünk felállítása mellett és dacára, ezen külföldi államok ellenében be kell tartanunk. A másik akadály, melynek hatása egyelőre bizonytalan, Ausztria magatartása volna. Békés lesz-e, harezias-e, ki tudna erre feleletet adni, pedig gazdasági politikánk irányát, főképp az első években Ausztria viselkedése fogja befolyásolni.

Végre új törvényes intézkedés lesz szükséges a hadi, külügyi kiadások fedezésé módjára nézve, mert az elsősorban szolgált felezeti alap, a közös vámbevétel, megszűnnék.

Az önálló vámterület hatásának kérdését ma ma még időelőttinek tartom. Hogyan válaszoljunk reá objektivitással, midőn ma még alig tudunk egyebet, mint azt, hogy Ausztria pár száz milliónyi árucikket visz be évente Magyarországra, míg Magyarország majdnem ugyanannyi összegért nyers terményeket visz ki Ausztriába, továbbá, hogy Magyarország volt Ausztriának, és Ausztria volt Magyarországnak legjobb és majdnem egyedül számottevő vevője. Nem szakvélemény, hanem tán inkább jóalgatás volna, ha ma, ebből kiindulva, az önálló vámterület befolyását akarnók megállapítani gazdasági életünk egyes ágaira nézve. Hiszen különben is a mezőgazdaságnak és iparnak ismét számos ágazata van, melyre eme befolyás igen különböző és eltérő módon fog érvényesülni. Azt mindenki tudja, mindenki érzi, hogy egy ismert szilárd állapotot, mely ha tán nem is volt fényes, de lassu fejlődés képét nyújtotta, felcserélünk egy bizonytalanságra. Természetes, hogy eme bizonytalanság legintenzívebb módon fenyegeti mezőgazdaságunkat, mely nemzeti gazdaságunk tulajdonképpeni czélfát képezi és melynek legtöbb veszíteni valója van. A közép-európai mezőgazdaságot már amugyis két évtized óta veszélyes válság sújtja; ha ilyen körülmények közt magyar mezőgazdaságunk, mely ezen válság folyán szintén szenvedett, azon esélynek lesz kitéve, hogy egy fontos területen élvezett adómentességét elveszítse, az eddigi helyzet okvetlenül rosszabbodik. Ha a közép-európai mezőgazdaság vál-

ságos állapota jobbra nem fordul, amire egyelőre kilátás alig van, nagyon is kétséges, fog-e a Német birodalomban vagy Franciaországban, még ha az 1903-ig érvényben maradó kereskedelmi szerződések el is tekintünk, hajlandóság mutatkozni arra, hogy mezőgazdaságunknak az eddiginél nagyobb kedvezményeket engedélyezzenek és a mi a leglényesebb mezőgazdasági versenytársaink hátrányára, nekünk alacsonyabb vámokat biztosítsanak. Azon erős agrárvédelmi áramlat mellett, mely ezen két államban még mindig uralkodik ebbeli reményünk nagyon is optimisztikus volna.

Az önálló vámterület ellenben minden valószínűség szerint iparunkra kedvező hatással volna, különösen ha azon feltevésekből indulunk ki, hogy ipari vámtariffájú iparvédelmi színezetű lesz. A már létező iparágak a hasonló osztrák iparágak versenytől is egészben vagy részben megszabadulnának és a védvám iparfejlesztő hatása sem maradhat el, habár túlvértes remények táplálásától itt is óvakodnunk kell, mert ott, ahol az ipar egyéb feltételei hiányoznak, a védvám ennek teremtésére nem fog mindig elegendőnek bizonyulni.

Aránylag legcsekélyebb befolyása volna az önálló vámterületnek kereskedésünkre. Valószínű ugyan, hogy gyarmatárunkban való beviteli kereskedésünk gyarapodnék az osztrák kereskedés hátrányára, mert e cikkekben való szükségleteink jelentékeny részét az osztrák nagy kereskedés közvetítése mellett elégítettük ki, nagyszabású kereskedelem azonban, mely különben eddig sem létezett, sem Ausztriában sem Magyarországon, az önálló vámterület mellett sem fogna kifejlődni, mert erre nézve a természetes feltételek nézetem szerint hiányoznak. Nincsen elegendő tengerpartunk, nincsenek gyarmataink. Eddigi kereskedésünk tehát továbbra is a szokott mederben mozogva, csupán a piacok, a beszerzési piacok és telepek módosulhatnak.

Egy külön nemzeti bank felállítása, bár ezt eddigi valuta törvényeink és az Ausztriával való éremszövetségünk jogilag és elvileg absolute nem akadályozzák, a valutarendezésre nézve káros befolyással volna.

Még ha el is tekintünk attól, hogy a közös függő adósságból még 112 millió forint fenáll, továbbá, hogy az ezüst kuranspénz sorsa még végleg eldöntve nincsen, a rendezés amugyis, már a két kormány és a bank együttes működésének feltétele miatt, nehézkes volt, egy új elem, vagy tán helyesebben két új elem, a két új banknak közreműködése mellett a rendezés még nehézkesebbnek bizonyulna. A rendezés sikere végre nemcsak anyarantálékok gyűjtésétől, a jegybankok dotációjától függ, hanem egyszersmind bizalom kérdése, még pedig itten főképp a külföldi bizalma a döntő. Vajjon szilárdulhat-e ezen bizalom, ha látja, hogy a régi nagy jegybank liquidálni kénytelen és helyébe két, egymástól független kisebb jegybank lép, aránylag kisebb tartalékkal, aránylag kisebb és gyengébb nemzeti gazdaságra támaszkodva? Éppen mikor a valuta védelme szempontjából még oly országokban is, ahol a valutaviszonyok rendezettek az irány a nagy, központosított jegybank-rendszernek kedvez, az ellenkező irány követésével valutánk rendezhetőségébe vetett bizalmat megrendítenék és rendezettségé esetében is későbbeni fentartásának esélyeit gyengítenék. Dr. Bamberger Béla.

ÜZLETI HETI SZEMLE.

Gabona. A vetéseket most már nem féltük sem nálunk, sem a többi európai termelő országokban, mert az újabb napokban bőven volt hóesés. A nemzetközi gabonapiacozon tehát egyelőre az új termés esélyeit kalkuláción kívül hagyják és megint a statisztikai pozícióra hivatva a forgalom szabályozására, ha üzleti tevékenységről egyáltalában szó lehetne. Naponkint olvassuk, hogy az ünnepek közege előreveti árnyékát, mintha ez a ma véget érő hét üzleti szempontból valamiben különbözne számos elődjétől és nem sünyné a kereskedelem már vagy két hónap óta a tartós pangást. Azt mondják, hogy talán újév után áll be valamelyes fordulat és reméljük is, hogy így lesz. Már benne van az emberi természetben, hogy mindenki — kereskedő, termelő, gyáros egyaránt — az évfordulóra tabularázát csinál. Feltételezhetjük tehát, hogy januárban ismét megjelennek a piacokon a termelők hátramaradt csekély

készleteikkel, a malmok és egyéb fogyasztók kiegészítik összehsugorodott raktár-állományukat és sikerül talán a spekulációt is fölébreszteni téli álmából. Addigra már a Laplata-államok természet-eredményeiről és exportfeleslegéről is megbízhatóbb adatok fognak rendelkezésünkre állani és megélénkül — remélhetőleg — a lisztüzlet, amelynek teljes megfeneklése ezidőszent olomsúlyként nehezedik a forgalomra. A külföldi piacokon ingadozó volt az árirányzat; Amerikában, ahol a sokat emlegetett haussepart kezdte bevonni a vitorlákat, az árváltozás egyenlegként csekély. Deczember 18-án 99¹/₂ cent volt a folyó hában szállítandó buza és 34¹/₂ centi a májusi tengeri, ma 101¹/₂ centset és 34¹/₂ centset jegyeznek e határidők. A kontinentális piacokon hasonló volt az ármozgalom. Nálunk a minimumra szállott le a forgalom. Kereslet és kínálat egyaránt csekély volt, az árak keveset változtak. A heti hozatalok kimutatását csak holnap tesszük közzé, de arra ma valóban senki sem kíváncsi. Az egyes cikkekéről a következőket jelenthetjük:

Buza. Az utolsó bajórakományok is eladtak, a Dunán és mellékfolyóin zajlik a jég és most már csak a szórványosan érkező vagonok értékesítése képezi majd a forgalmat. A rakományokkal együtt a héten alig adtak el 5000 tonnát. Az árak egyenlegként keveset változtak. A határidőpiacon eseményszámba ment egy-egy kötés és végül néhány krajczárral olcsóbban jegyzték a multheti záróárfolyamokhoz arányítva.

Rozs. Mindennap áruba bocsátottak egy-két vaggot és azt hűségeen megvette a helybeli fogyasztás, egyszer 2¹/₂ krral olcsóbb, máskor ugyanannyival drágább áron. Tavaszai rozsbán gyér forgalom volt.

Korpa. E cikk tartósan igen élénk keresletnek örvend; úgy takarmányáru, mint a mindinkább ritkábban előforduló export-minőség javult áron volt elhelyezhető.

Zab. Az árak e cikkben is emelkedtek. Mintegy ötezer métermázsát bocsátottak áruba. Tavaszai zabban kevés forgalom volt.

Tengeri. Ugy a kereslet, mint a kínálat megcsappant és az árak valamivel gyengültek. Temérdek sok nedves és romlott szemű kukoriczát szállítanak fel és mindennaposak az ebből következő tőzsdépek. Oláh tengeriben egészen pang a forgalom.

Liszt és korpa. A lisztüzlet a lefolyt héten, mint máskor is az ünnepek előtt, egészen csendes volt. A hét elején a buzaüzlet megszilárdulásával futólagosan mutatkozott ugyan némi vásárlási kedv, mely azonban csakhamar eltűnt, úgy hogy csak helyben jöttek létre egyes eladások azon malmok részéről, a melyek különösen olcsó árakkal iparkodtak eladásokat eszközölni. — Külföldre nem volt semmi üzlet. A korpatüzlet szintén nagyon csendes s a forgalom kicsiny. Ugy látszik, hogy a gyártás különösen a vidéken még mindig jóval föltumulja a szükségletet és sajnos, míg ez meg nem változik alig remélhető, hogy a lisztüzlet jelenlegi válságos helyzetéből kiszabaduljon. — *Arjegyzéki átlagárak*

0	1	2	3	4	5	6
19.50	19.30	19.10	18.80	18.50	18.10	17.80
	7	7 ¹ / ₂	8	F	G	
	16.10	13.—	7.70	4.40	4.30	

100 kilónkint, zsákostul, Budapesten szállítva.

Hüvelyesek. A kereslet, tekintettel az ünnepekre, elég élénk volt, az árak valamivel javultak. Jegyzéseink következők: *Bab* nagy fehér 7.—7.25, kis gömbölyű 7.—7.20, törpe 8.25—8.50, barna 7.80—8.— frt. *Lencse* zsiszikes áru 10.—12.—, zsisziktelen 14.—16.— frt, utóbbiban hiány van. *Borsó* szilárd 8.50—9.50 frt. *Köles* változatlan 4.25—5.—, köleskása 9.—11.— frt. *Kendermag* keresett 7¹/₂—7³/₄ frt.

Olajmagvak. Itt-ott adnak el apró tételeket e cikkekéből. *Repce.* Káposztarepce 13.—13.50 forint, bászági 12.—12.75 forint. *Vadrepce* 6 forint. A határidőpiacon névleg jegyez, a januári határidő 13.20—13.25 forint, az augusztusi 12.10—11.20 forint. *Lenmag* jegyez 10.—10.75 forintot. *Gomborka* keresett: 11.—12 forint.

Fűszerek és gyarmatárak. Fűszer és gyarmatárakban a lefolyt héten nevezetesebb változás nem történt. A braziliai *káv*, Szantos- és Rió-fajok az új termés rossz állapotáról érkező hírek dacára még mindig az eddig elért legalacsonyabb áron jegyeztetnek. A braziliai piacokon, mint onnan jelentik, megkísérelték ugyan a hét elején az árakat egy negyed dollárral per bál (50 kgr.) felemelni, azonban ez a kísérlet dugába dől. Az európai három nagy piacon, Londonban, Hamburgban és Havreben azonban az árak mégis emelkedtek 1 frankkal, illetőleg egy márkával per bál. Eme ár-emelkedés Triestben 1—2 frt emelkedést idézett elő s ennek megfelelő a budapesti ár-emelkedés is. Az indiai kávék az utolsó amszterdami aukció háta alá 25—30%-kal estek, a két kávéfaj között azonban még most sincs meg a természetes árszónya, amennyiben good average ma 45 frt. Menado pedig 190 frt. A hét szenzációja, a *bors* árának hanyat-

lása, 1.50—2 frttal. Ez az áresés annál meglepőbb és váratlanabb volt, mert éppen most van ennek az árunak a főidénye. Az áresést egy londoni statisztikai kimutatással indokolják, amely szerint Európában épen két évre való bors van a nagy kikötőkben felhalmozva. Az új termésről szóló hírek jó középtermést helyeznek kilátásba s emiatt további áresés nincsen kizárva. Mandulában az irányzat a csekély kereslet miatt lanya, az árak azonban nem igen változtak. Füge ismét emelkedett, míg kaliforniai és alexandriai datolya árcsökkenéssel zárul. A vanília, kivált a mi a jobb fajokat illeti, még folyton drága, de újabb ár-emelkedés nem történt. A többi fűszerneműknél tartós árak mellett, az üzlet menete lanya. Az árak a budapesti piacon ab Triest következőleg alakultak. — *Káv*. Szantos good average 45 forint. Szantos superior 45—52 frt. Portoriko 96—122 forint. Jáva sárga 90—124 frt. Menado 140—170 frt. Carracas 66—80 frt. Laguayra 88—96 frt. Jamaika 90—110 frt. Salvaire 72—82 frt. Lahat 100 frt. Mocca Ho-deida 108—114 frt. Preanger 118 frt. Rio 55—58 frt. Nyugotindiai faj szerint 98—140 frt. detto gyöngy fajszerint 128—145 frt. Viktoria 50—56 frt. Viktoria-gyöngy 65 frt. Szantos-gyöngy 70 frt. Bogota 70—75 frt. Láv gyöngy 86—90 frt. Guateruala 100—102 frt. Budapesti nagykereskedők árai ab Budapest vagy ab Triest, 40 frt vámmal aranyban, per 100 kgr. — *Hamburg*, deczember 24. Szantos good average 33—35 márka, fine average 46—50 márka, regular 30—31 márka per bál á 50.75 kgr. *Fűszerek: Datolya:* Kalifát 18—20 frt., alexandriai 21—24 frt. *Füge* Koszorus 14.50—15 frt, Calamata 15.50 frt, kosár-áru 12—13 frt, szabadon 11—14 frt, Puglia 9—12 frt, Szmirna 34—38 frt, Maratonisso 13.50—14 frt. *Mogyoró* szicíliai 23.50 frt, nápoli hosszú 34 frt, isztriai 35 frt, Levante hámozott 34.50—35.50 frt, Levante 16—17 frt. *Szentjánoskenyér:* Puglia 9.50—10.50 frt. *Méz* 22—42 frt. *Manudla* Avola cour 88—94 frt, Molletta 78 frt, Catania 80 frt, Palma girgenti 75 frt, Bari 72—74 frt, édes Pugliai 69—90 frt, dalmát új 76.50—77 frt, armelin 42 frt. *Pignol* 62 frt per láda. *Mazsolaszőlő* Vourla 35—38 frt, Yerli 34—39 frt, Caraburno 44—54 frt, Eleme 22 frt, vörös Szamos 18 frt, fekete Thyra 16 frt, *Szardella* 68—70 frt. *Ajóka* 35—56 frt. *Bors* Singapore fekete 44—50 frt, Penang fekete 40 frt, detto fehér 70 frt. *Gyömbér* bengáli 23.50 frt. *Szefüzszeg* 36 frt, *Fahéj* 54 frt. törmelek 26 frt. babérlevél 10 frt.

Vetőmagvak. (*Manthner Ödön tudósítása.*) Közvetlenül a karácsonyi ünnep előtt ép úgy, mins más években ez időtájt az üzlet szignaturája meglehetősen csöndes. *Vörös löhere.* Az Amerikából jelentett ár-emelkedések folytán némileg megszilárdult az üzlet irányzata, amde, mint már említettük, a forgalom nem volt jelentékeny és csak jobb minőségű árua vetettek ügyet. *Luczerna* tekintetében pang az üzlet. Provence vidéke tartózkodó. Olasz áru szórványosan kerül ugyan kínálatra, azonban apró magu lévén, ezen áru nem kelthetett vételkedvet. *Baltaczi* kisebb tételekben ajánlottak és szívesen meg is vettek. Jegyzések nyers áruért 100 kilónkint Budapesten. *Vörös löhere* új 36—44 forint, vörös löhere mult évi 33—36 forint, luczerna mult évi 40—50 forint, mohar 5.75—6 forint, búkány 6—6.25 forint.

Szesz. A szeszüzletben e héten változatlan szilárd irányzat uralkodott és az árak a multheti zárlatjegyzés szerint záródnak. Budapesti finomított gyárak által finomított szesz 55.75 forint, vidéki gyárak által 55¹/₂—55³/₄ forint volt kinalva és januári szállításra ez áron néhány tétel zárult is. Élesztőszeszben az irányzat szilárd és 55.75—56 forinton jegyezték. *Mezőgazdasági szeszgyárak* által kontingentált azonnali szállításra 17.25—17.50 forintért lett ajánlva és ez áron több tétel el is adatott. *A kontingens nyersszesz ára Budapesten 17.75—18 forint.* *A kivitel* e héten néhány tétel finomított szeszt vásárolt. *Vidéki szeszgyárak közül:* Losoncz, Baja, N.-Várad ¹/₄ frttal drágábban, a többi változatlanul jegyezték.

Budapesti zárlatok e héten: finomított szesz 55.75—56.—, élesztőszesz 55.75—56.¹/₂, nyersszesz adózva 54.75—55.25, adózatlan 15.—15¹/₂ Denaturált szesz 19.—19.50. Az árak 10.000 literenkint hordó nélkül bérmentve budapesti vasút-állomáshoz szállítva, készpénzfizetés mellett.

Bécs. Kontingens nyersszesz e héten 18.30—18.70 forinttal kelt el azonnali szállításra. *Prága.* Adózott bárgonyaszesz (triplószesz) nagyban 54.—54¹/₄ forint, adózatlan szesz 17.50—18 forint. *Arad.* Finomított szesz 55.50 forinttal kelt el. *Kenyermező.* Szilárd. Finomított szesz 55.50 forint, denaturált szesz 18.50 forint. *Losoncz.* Élesztőszesz azonnali szállításra 56.—56.75 forinton kelt el. *Nagy-Várad.* Finomított szesz igen szilárd, az árak ¹/₄ frttal drágábban jegyezték. *Triest.* Kiviteli szesz nagyban azonnali szállításra 10.50 forint, január—április 10.³/₄—10¹/₂ forinttal jegyeztetett. 90% hektoliterje.

MINDENFÉLE.

A hang utja. A mozdony fűtőt 3800 méterre hallani, a vonat zakatolását 3800-ra, a puska dördülést s a kutyaugatást 1800 méterre, a dobpergést 1600 méterre, a békabrekegést 900 méterre, a tücskök czirpelését 800 méterre: az ebédre hívó harang szava két mértföldnyire is elhallik, de aki reggel a meleg ágyból kell fel, csakis 3 láb 7 hüvelyknyi távolságtól tudja megkülönböztetni a hangokat.

A legkisebb betűk. Legközelebb oly gépet találtak fel, jobban mondva szerkesztettek, melylyel a gyémántnak oly élt köszörülnek, hogy a legparányibb betűkkel képesek aztán egy üveglapra írni. Ezek a betűk olyan picinyek, hogy az egész Miatyánk ráfér oly kis üveglapocskára, mely hosszában egy hüvelyknek kétszázkilencvennegyed része, szélességében pedig ugyancsak egy hüvelyknek négyszáznegyvened része. Tehát az egész akkora, mint egy „i” betű pontja. Aki ezzel a géppel írni és bánni tud, a bibliának 3,567.480 betűjéből álló szövegét nyolczszor irhatja le egy négyszöghüvelyknyi terű letre. E görösví írásnak egy részét nagyobbítva lefényképezték, s minden egyes betűt s minden egyes pontocskát el tudtak olvasni a legnagyobb könnyűséggel s minden nehézség nélkül.

— **A jogos szeretet.** — Apám roppant híve s nagy bámulója a kerékpárnak.

— **Kerékpáros ő maga is?**

— **Dehogy! sebész.**

Az orr memóriája.

Szegény orr! A test többi tagjai közt ő a mostoha gyermek. Nem ápolja, nem dédelgeti senki. Nem adnak neki drága gyűrűket, mint az ujjnak, legföljebb a szerecsenek, ékes lánczokkal nem díszítik, mint a nyaka, meleg ruhával nem védik, mint a többi testrészeket.

Hidegben, melegben az orrnak kell elől járni és nem törődik vele senki, hogy megfagy-e, vagy megszül.

Ami hibát a többi testrész elkövet, azért az orrnak kell lakolnia. Ha a lábának tetszett hideg vízben, poccsátában eviczkelni, ezért az orrt csavarja meg a nátha. Ha a fej követett el valami számárságot, ezért is az orrt rángatják meg.

A többi testrésznek, ha valami baja van, mindjárt orvoshoz küldenek, patikába futkosnak.

A gazda lefeskzik. A beteg testrészt drága kenőcsökkel, jóféle balzsammal kenegetik, gyógyítgatják. Ha az orrnak esik baja, senki nem érez szánalmat iránta. Azt mondják fitymálva: Nátha! És nem törődik vele senki. Legföljebb, ha egy kis hitvány fagyut poccsokolnak rá.

Nátha! Mintha ez nem is betegség volna, mindenki csak gunyolja, becsmerli.

És a rabszolgalelkű ujjak, akik az agynak minden parancsát vakon teljesítik, milyen kiméletlenül bánnak el a szegény náthás orral, hogy az csak úgy trombitál fájdalomában, mint a megsebzett elefánt.

Egy nyomorult fog, e hitvány csont, az egész házat fel tudja forgatni. Az orr bajával senki se törődik. Még a legközelebbi szomszéd: a szem is csak ritkán néz le rá.

Szegény orr! Szegény elhanyagolt hamupipőke.

A többi érzékeire mennyi gondot fordít az ember, mennyi áldozat árán gondoskodik azok szórakoztatásán.

A szemeket gyönyörű vidékeken legelteti, a természet és művészet szépségein hízalja.

A fület kellemes hangokkal csiklandozza. Koncertbe viszi. A hízgőknek ajtót nyit. Mert azoknak a szava jól esik a fülnek. Az igazmondás és más egyéb kellemetlen hang előtt egyszerűen bezárja az ajtót, mert ez sérti a fület.

A tapintásnak is kedvében jár. A ki csak teheti, selyembe, bársonyba, puha szövetekbe öltözködik. Az kellemes a tapintásnak.

Az iny, a beczézt iny! Ez az elkényeztetett gyerek. Mennyi igyekezettel sietnek a kedvében járni. Az öt világrész minden tájáról összehordják a fűszert, hogy változatosságot szerezzenek neki. Az édes gyümölcsök, a zamatos borok, az erdő vadja, a tenger hala, mind az inyszolgálatára teremtdött. Semmi kincs nem nagy, hogy az inynek örömet találjal.

A RÓKAÚT.

SUDERMANN HERMAN

REGÉNYE. (36)

Az igazságot meghamisítani, ez nem volt hozzá méltó. Inkább szégyenletesen tönkre menni, mint életét és becsületét hazugságokon fölépíteni.

Mikor Regina behozta az ebédjét, egy másodperczig ingadozott, vajjon megmondjon-e neki mindent. De miért idézzen föl megható jeleneteket? Egy levél megleszi ugyanazt a szolgálatot.

Ha alkonyatig itt nem vagyok — írta neki — alig fogsz többé viszonzlani. A wardensteini város-házán kérdezősködjél. Ott meg fogod tudni, hogy hová vittek. Jól tennéd, ha Schrandent elhagynád. Az ajándéklevél biztosítja a jövődet. Amim még maradni fog, azt is hozzá fogom tenni. Isten veled — köszönet!

A levelet olyan helyre tette, hogy takarítás előtt meg ne találhassa. Azután utra készült. Elhatározása elszánt és kemény volt. Egyetlen bucsugondolata sem támadt.

Mikor az udvarban Regina mellett elhaladt, élénk vágyat érzett magában, hogy a kezét megszorítsa. De leküzdötte a leány kedvéért és szóra, tekintetre se méltatta. A csapóhid előtt egész raj bámuló gyerkőcöt látott, kik rá látszottak leskelődni és kik közeledtével nagy ordítózással rohantak a vendéglő felé.

— Ah, hirnőkeim! szolt és kacagott...

Ugyanekkor a „fekete sas“ ivószobájában el se fért a betoduló vendégsereg. Egészen a templomtérig állottak összezsúfolva és verekedtek egy jobb helyért. Az utolsó schrandeni báró vesztét mindegyik a saját szemével óhajtott látni.

Már majd három hónapja mult, hogy a beadványt a vidék legmagasabb katonai hatóságának beküldték és a legbuzgóbb hazafiak már féltették nemes cselekedetök sikerét. Végre aztán megjött az örömhír, hogy Schranden alias Baumgart ügyében tárgyalást tüztek ki, melyre a beadvány aláíróit is meghívták.

A schrandeniek méltóan készültek a nagy napra. Már három napja nem voltak józanok. Akiknek a kiszolgált honvédek közül még meg volt az egyenruhájuk, azok felöltötték, szuro nyok és kardok villantak meg a tömegben. Hiszen az sem volt kizárva, hogy rögtön igazságot kell szolgáltatni.

A szán, melyben a tanácsos ült, egy órakerkezett meg és szokás szerint a paplak udvarán állott meg, hol Merckel ur és fia már fogadására készen állottak. Zsandár nem ült a bakon, amina schrandeniak mód fölött csodálkoztak. De utóvégre is, itt voltak ők, kik mindnyájan életükkel és véréikkel kezekedtek a gonosztevő pontos beszállításáért.

Kevéssel két óra előtt a királyi tanácsosa, tisztelendő urral együttesen távozott a paplakból és egy oldalajtón lépett be a vendéglőbe, melynek küszöbén az öreg Merckel fogadta nagy alázatossággal, míg Felix, mint egy ötödik kerék, rosszkedvűen ballagott utánuk, bosszankodva, hogy ezek a pregári hivatalnokok nem viseltettek iránta elég tisztelettel.

Krotkeim királyi tanácsos magasra nőtt, tulságosan nyulánk férfiú volt, kinek keskeny vállain a szürke oroszlánfej alig volt képes valami tiszteletet gerjesztő pózt kitalálni. Divatját mult, nagy szakállt viselt, mely egészen összeolvadt hosszú sörényével.

A haza védelemképessé tévése körül Krotkeim igen nagy érdemeket szerzett. — Mint az odaváló nemesség képviselője, résztvett azon a híres országgyűlésen, melynek a haza a népfölkelés megalapítását köszönhetette. Ő is segítette az öreg Yorkot ünnepelni és egyik aláírója volt a királyhoz intézett feliratnak. Azután visszasietett szülőföldjére, hogy a kerület szervezését megkezdhesse és olyan eredményeket ért el, hogy az ő kerülete mintaként ragyogott az egész országban. De csakhamar a siker rendezés kísérői: a hűség és az elbizakodottság ejtették hatalmukba. Ami eleinte a legigazabb áldozatképesség műve volt, lassankint saját személységének kultuszává lett, emlékkő, hogy diadalait a világgal tudathassa. Különben, már régen, még mielőtt a rókaútról a hír világgá

Csak az orr, az elhanyagolt szegény orr a megvetett pária, akivel nem törődik senki, legfőkébb, hogy egy szippantás tubákkal kínálják meg. Vénsgére még lóvá teszik, megnyergelik, ráültetik a pápaszemet. Te haszontalan szerszám, úgy se vágy egyébre jó. Mennyi sok rossz illatot kell neki, hogy úgy mondjuk, zsebre vágja. És ha egy kis elfintorítással adja nem tetszésének jelét, mindjárt ott a zsebkendő, hogy elleplezze bosszúságának kifakadását.

Pedig higgye el mindenki, hogy az orrnak köszönhetjük az élet legkedvesebb és legállandóbb örömeit. Ami ebben a mulandó életben egyetlen jó minden tiszta lelkiismeretű embernek: az emlékezést neki köszönjük a legnagyobb mértékben.

Az orr memóriája bámulatos.

A szem elgyengül. A képek elmosódnak. A legkedvesebb vonásokat elfelejt. Hiába erőltetem meg magamat, hogy akiket legjobban szerettem, azoknak alakját magam elé varázsoljam. Talán mindennap látok hozzájuk hasonlókat és sohase tudok rájuk eszmélni.

Az izlés és tapintás alig emlékezik hosszabb időre. Övék a muló pillanat öröme.

A hang már sokkal tovább él a lelkünkben. Egy-egy rezgés régi emlékeket kelt fel bennünk, de a kép amit alkot, határozatlan és gyorsan tova-rezzen.

De a szaglás, a kevésre becsült szaglás csodálatos emlékező tehetséggel bír.

Nem akarok tudományos értekezésre kitűzött pályadíjért versenyezni, nem is akarok pszikológiai és fiziológiai kérdéseket fejtegetni. — Csak elmondok egyetmást a saját tapasztalatomból.

A legkedvesebb illatom az orgonavirág illata. Rám nézve elveszettnek tekinteném azt az esztendőt, amikor ennek a bájos virágnak illatát nem élvezhetném. Mikor az az édes szag felém csap, mintha gyermek lennék, egészen kis gyermek, még a bölcsőben fekvő, vagy karon ülő kis gyermek, mintha egy lugásban volnék, ahova bűbájosan hatol be a napsugár. Olyan különösen feloszlom a mindenségbe. Semmit nem veszek észre magam körül, nem érzem ön magamat, valami hihetetlen könnyűség övezi egész valómat. Így csak egy gyermek érezhet a bölcsőben.

Akármiilyen valószínűtlennek lássék, ezt a virágillatot a bölcsőben szivtam magamba. Én legalább úgy képzelem. Azért idéz fel bennem olyan hangulatot.

Ne tessék nevetni, ha banális dolgokat említek.

Az orgonailattal együtt érzem mindig a piskóta és a frissen mázolt butor szagát is. Hogyan keveredtek ezek a képzetek össze, arról soha se tudok számot adni. Csak a valóságot említem.

Mikor a petroleum szagát érzem, akkor más kép elevenül meg bennem. Már nagyocská gyerek vagyok. Többi testvéremmel körülálljuk az asztalt. Az anyám az asztal fölött függeszti föl az új lámpát, amely világít, anélkül, hogy piszkálni és kopantani kellene. Látom és le tudnám imi az egész kis szobát, minden butorával.

Ujabb kép.

Ha köszén-szagot érzek, először akarok vasuton menni. Zimankós téli hajnal. Térdig érő hóban czamogunk ki az állomáshoz. A vonat nem indul, a nagy hófúvásban fennakadt. Ott vesztegelünk a váróteremben hajnaltól délutánig. Ebben a váróteremben volt olyan köszén-füst szag.

Minek sorolnám fel mindazt az illatot, a minek nyoma csudálatos, megmagyarázhatlan módon él az emlélkünkben.

Mindenki észlelte magán azt a tüneményt.

Az iskolaszag mindenkinek az eszébe juttatja gyermekkorát. Hát az az illat, amikor először csókoltad meg az imádottad haját. Az a bűbájos, az a soha el nem felejthető illat. Ha a nők tudnák, milyen csodaszernék vannak birtokában, soha se tűznék azt el pénzen vett kábitó illatszerekkel.

Nem mondok tovább.

Tréfásan kezdtek, komolyan végezzük:

Becsüld meg az orrodát. Ne hordjad nagyon magasán, de ne is üsd bele mindenbe.

hatolt, a schrandeni ház elkeseredett ellenségének tartották. Sok jót nem várhattak tőle.

Mikor Boleszláv a templomtérré ért, már leszámolt reményeivel. Elszántan, csaknem közbönsően lépett a tömeg elé, mely falként zárta körül a vendéglőt. Csak egyetlen felénk pillantást vetett a paplak felé. Ugy tetszett neki, mintha egy fehér arcot látna, mely gyorsan eltűnt az ablak mögött, míg ő fáradt mosolylyal köszöntötte.

Körörvendő mormogás fogadta. Az emberfal készségesen széjjel vált előtte, mert annyi esze volt mindenkinek, hogy tudja azt, hogy nélküle nem kezdődhetik a skandalum.

Az uriszoba bejáratában szemközt találta magát a sörényes urral, kinek oldalán a plébános és az öreg Merckel ültek, míg Félix az ablakpárkányra támaszkodva, próbálta magát előkelő pózba vágni. Egykori játszótársa oly mélyen állott alatta, hogy még gyűlöletében sem tartotta érdemesnek a legkisebb figyelemre se. Annál barátságosabban mosolygott feléje az öreg. És ha Boleszláv azért jött volna, hogy az egész társaságot a Merckel híres muskotályborával megvendégelje, még akkor sem lehetett volna iránta jobb akaratu és alázatosabb.

A plébános szeme felvillant, és a tanácsos hidegen és várakozva nézegette fehér, csontos kezeit.

Boleszláv érezte, hogy büszkeségtől dagad a keble.

Mindenek keze ő ellene, az ő keze pedig mindenek ellen! Így volt és így maradjon is.

A tömegből valami akadozó hang szitkokat szórt utána. A schrandeniek nevettek.

— Az apa — a szerencsétlen apa, sugta oda Merckel ur a tanácsos felé.

— Ha ön az, ki engem iderendelt, szolt Boleszláv, — úgy kérem, védelmezzen meg e tömeg sértéseitől.

A tanácsos összeszorította a szemeit és meghajította magát.

— Csöndesen, kedves barátaim, szolt kérő hangon, és simára borotvált állát simogatva, hízkelkedve tette hozzá: — a békebonatokat kikorbácsoltatom.

Aztán felvett egy zöldes irómappát, mely ott hevert az asztalon. Mögötte egy kis szürke emberke forgolódott, ki buzgón próbálta a hosszuszáru ludtollakat. Valószínűleg a jegyzőkönyv vezetője volt.

A kihallgatás megkezdődött. Fagyos udvariassággal intézte a tanácsos az általános kérdéseket.

— Hol élt eddig — ha megengedi?

Boleszláv felsorolta tartózkodási helyeit.

— Szava ugyan szent előttem, báró ur, de vannak erről bizonyítékai?

— Nincsenek.

— Milyen időig szólnak ezek az adatok?

— 1818. tavaszáig.

— És azután?

— Azután beléptem a hadseregbe.

— Vannak erről bizonyítékai?

— Nincsenek.

— Végtelenül sajnálom, de a Schranden név nem fordul elő a listán.

— Más nevet választottam.

— A Baumgart nevet?

— Azt.

— Mi okból?

Boleszláv összeszorította az ajkait. Mély-séges csönd keletkezett.

— Ahá, hangzott diadalmasan az ablak felől. Ez a hang átségitette Boleszlávot a pillanat kínos nehézségén.

— Valódi nevem nehézségeket okozott volna nekem.

— Miért?

— Mert bemocskolta egy hír, mely ellen hiába harcoltam.

— Melyik hír?

Világos volt, ez az ember vérig akarta őt alázni, hogy aztán teljesen tönkre tegye.

— Ön jól ismeri, dörmögte fogai közül. A tanácsos mélyen meghajolt.

— Ennek daczára is, kérem szives felvilágosítását.

— Én pedig megtagadom azt.

A tömegből gunyakazaj hallatszott.

(Folytatása következik.)

SZÍNHÁZAK.

Budapest, vasárnap, 1897. december 26-án.

MAGY. KIR. OPERAHÁZ.

Bohéme.

Opera 4 felvonásban. Szövegét (Murger nyomán) írta és zenéjét szerzeszte Leoncavallo Ruggiero. Fordította Radó Antal.

Személyek:

Marcel Rudolf Schaubard Collas Barbemuche J. kis gróf Césaire Durand Az I. emeleti ur Egy paraszt Múseite Mimi Eufémia Eufália néni Hívatlanok Fűszerkereskedő

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Délután fél 3 óraker mérsékelt helyárrakkal:

A Sevillai borbély,

vagy: A szontalan elővigyázat. Vigjáték 4 felvonásban. Írta Beaumarchais. Fordította Paulay.

Személyek:

Gróf Almaviva Bartholo Rosina Figaro Don Basilio Ficzók Férge Jegyző Alcáde

Este fél 8 óraker rendes helyárrak mellett:

Lear király.

Szomorujáték 5 felvon. Írta: Shakespeare. Ford. Vörösmarty Mihály.

Személyek:

Lear A francia király A burgundi fejede Cornwall Alban fejedelem Kent, gróf Gloster, gróf Edgard, fia Edmund Belond Goneril Regan Cordélia

VIGSZÍNHÁZ.

Délután 3 óraker mérsékelt helyárrak mellett:

Trilby.

Színmű 4 felvonásban. Georges Du Maurier regénye után írta: Paul M. Potter. Ford.: Fáy I. B.

Este fél 8 óraker rendes helyárrak mellett:

Szöke Katalin.

Dramai regé 3 szakaszban, 6 képből. Írta: Voss Rikhard. Fordította: Makai Emil. Zenéjét szerzeszte Pitrich J.

Színházi műsorok a 56. oldalon.

Újítás a cselédbetegség-egyelezer terén!

Teleki Géza gróf ő nagyméltósága védnöksége alatt álló „Reform“ egyesület Podmaniczky-utca 1. a cselédbetegség-egyelezer terén

is nagyfontosságú újítást rendezett be, amennyiben ezen egyesületnél beirt cselédek, nemcsak mint az eddig ismeretes volt kórházi gyógykezelésben, hanem a „Reform“ egyesület részéről járólág is részesülnek gyógykezelésben és ingyen gyógyszerekben.

Nem szorul bővebb magyarázatra, hogy mennyi humanizmus rejlik abban, hogy a cseléd minden csekély baj miatt nem kénytelen helyét elhagyni és nem utaltatik a kórházba menetelre, és ha tekintetbe vesszük ezen intézményben rejlő azon előnyöket is, hogy a gazdaságy fontos ok nélkül nem vonatik meg a megbízható munkaerőtől, melynek pótlása az újabb közvetítési díjtól eltekintve — esetenként heteket vesz igénybe és hogy mindezerét ép ugy, mint más egyesületnél cselédenként csupán 2 frt évi díj fizetendő,

azon reményünknek azundk kifejezést, hogy a n. é. közönség méltányolva egyesületünknek minden irányban önzellen s ügybuzgó fáradozásait, azt szives bizalmával megajándékozsa és intézményünköt szives csatlakozása által pártfogólág támogatja.

Egyben a n. é. közönség b. figyelmébe ajánljuk egyesületünk önségelyző osztályát is, mely családok részére díjtalanul orvosi segély és gyógyszereken kívül a munkáképtelen családfelek 12 héten át 5 frtig terjedő segélypénzt és annak elhalálozása esetén a család részére 500 frtig terjedő tisztelet-adományt nyújt, melyért mindössze havi 1 frt 50 kr. tagdíj fizetendő.

A Reform-egyesület Telefonszám 29-86. elnöksége.

MAQYAR SZÍNHÁZ.

Délután fél 3 óraker mérsékelt helyárrakkal:

A mama szemé.

Vigjáték 1 felvonásban. Írta: Rossen Gyula. Fordította: Beóthy Zsigmond.

Utána:

A báránykák:

Operette 2 felvonásban. — Írta: Lórat. Fordította: Makai Emil. Zenéjét szerzeszte: Varnoy.

Személyek:

Badurát Christian Fülvelin Joseph Emeraldine Alice Grobitchon Germaine Marcella Marietto Jeanne Juliette Louise Justine Madeleine Blanche Susanne Victorine Léonie

Este fél 8 óraker rendes helyárrak mellett:

A titok.

Eredeti népszínmű 3 felvonásban. Írta: Z. Kallós Ilona. Zenéjét szerzeszte: Dankó István.

Személyek:

Özv. Fodorné Lajos, fia Erdős Zsófi Erdős Sándor Mihály Peri Tini Biró Kovács Gábor Zsuzsa Postás fu

NÉPSZÍNHÁZ.

Délután fél 8 óraker délelten kívül, mérsékelt helyárrakkal:

1000 év.

Történelmi színmű 4 felvonásban. 12 képből. Írta és zenéjét szerzeszte Veró György.

Este fél 8 óraker rendes helyárrakkal:

Az asszony vörve jó.

Népszínmű 3 felv. Írta Lukács S.

VÁRSZÍNHÁZ.

Zárva.

Polzer C. és Társa cs. és kir. udvari szállítók. Budapest, Gizella-tér 5. a Haas-palota átellenében. (187) Ajánlja tüzbiztos és betörésmentes pénzszekrényeit, pánzólbetétet, pánzólszekrényet, pánzóltressorjait a legújabb szisztéma szerint, valamint ókszerállványokat berendezéssel, kazettákat, másolópreket a legújanyosabb áron. Árjegyzékek ingyen.

Cinematograf Lumiere Iyoni részvényársaság. Alapítke 3 millió fros. Budapest, Kerepesi-ut 11. sz. Naponta előadások. Délután 3 órától esti 8 óráig, óránként. 16 legszebb kép. Élő fényképek életnagyságban. Belépti díj 20 kr. Gyermek- és katonáknak 10 kr. (159)

Dr. LASZKY LAJOS, Belégzési-intézete; mell-, gége-, torok- és orrbetegeknek, asthmatikusoknak. Rendel 11-14 és 2-4-ig. (140) BUDAPEST, VII., Erzsébet-körut 6.

Első biztosító intézet katonai szolgálat esetére. 6 cs. és kir. fensége József főherczeg védnöksége alatt. Biztosítási tőke: 27 millió korona. Fiu gyermekek legelőnyösebb ellátása katonai szolgálat költségének fedezése — illetve a nagykorúság idejére. Bővebb felvilágosítással szivesen szolgál (5) az Igazgatóság. Budapest, V. ker., Erzsébet-tér 1. sz.

MOSÓ-GEPEK a legjobb Mangorlók, Facsarok és mindennemű házi ipari és gőzmosodák részére. Szükséges berendezéseket, jótállás mellett szállít. Hártdner és Knopp sztrita-Magyarország leganyagabb gyára, Bécs, XIII., Linzerstrasse 8. sz. Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Legjobb borvátországi Természetes szilvórium a legalkalmasabb újévi ajándék. Kapható Budapest V., Erzsébet-tér 18. sz. (298)

Új találmány! Urak figyelmébe! Szabadalmazva az összes nagy államokban. Kártyajáték-számjelző tábla a legalkalmasabb karácsonyi meglepetés! Kávésok és kaszinók figyelmébe! A kártyajáték-számjelző tábla 12 x 12 cm. nagyságy emallrozott csinos kiállítás. Főtollja a kártyát, mely a kezet piszkálja és így a kártyát is rongálja. Könnyen kezelhető. Kávéházban, kaszinókban kérjek a Tartill és Fiquet-játékokat kedvelők a kártyajáték-számjelző táblát. A kártyajáték-számjelző tábla megóvja a rubát is a bepiszkítástól. Illusztrált prospektust díjmentesen küldök. Két darab, azaz egy pár kártyajáték-számjelző tábla ára 3 frt használati utasítással együtt. Csomagolás 10 kr. Megrendelések a pénz előleges beküldése vagy utányét mellett eszközölhetnek. NAGY ISTVÁN a szab. kártyajáték-számjelző tábla föltalálója és kizárólágos elárustója. 241 Budapest, VII., Csömöri-ut 69. sz.

Saját készítményű Hinták, torna-eszközök és mindennemű hálók. Gazdasági költőárak és ruhatorítók fehér kenderből Valódi orosz sáronipők és társasjátékok. Az egyesült színy és kenderfonók kösp. raktárában. SEFFER ANTAL Budapest, IV., (Károly-kaszárnya) Károly-utca 12. szám Képes árjegyzéket, esetleg tornatermekre költésvelezer kívánatra.

Külföldön elsajátított szakismeretek és hosszu gyakorlat alapján készíték modern stíliben kárpitos- és díszítési munkákat. Fügönyök díszítése, terem díszítések stb. Kiváló ízléssel eszközöltenek. Magamat a n. é. közönség kegyes pártfogásába ajánlvá, maradtam kitünő tisztelettel SZILÁGYI ZSIGMOND, kárpitos és díszítő. Budapest, VII., Dohány-utca 68. (Kertész-utca sarkán.) 120

Kézimunkák, nemkülönbén himzőanyagok és himzőszövetek. rendkívül nagy választékban szabott gyári áron kaphatók. Bérczi D. Sándor, női kézimunka nagyiparosnál Budapest, Károly-utca 4. — Képes árjegyzékem 1185 eredet kézimunka-rajjal kívántra rendelkezésre áll. Gyári raktár a legjobbnak elismert (38) „Victoria” kézi himzőgépek. Darabja 4 frt. Viszonteladók árengedményt kapnak. Hozzávaló himzőkört és himzőanyagok nagy választékban.

A „Francia szabóhoz” KASSOWITZ FÜLÖP férfi- és gyermekruha raktárában Budapest, Károly-körut 26. sz. az előrehaladt időny miatt az árak 1898. január 1-ig az előállítási áron alul adatnak el. Mikádó kabát 16 frt Téli kabát 12 frt Városi bunda 50 frt Téli nadrág 3 frt Saoco-öltöny 11 frt Gyermek-öltöny 3 frt Fiu öltöny 7 frt. Szabott árak. Szabott árak. 102

November 1-vel nyílt meg a Sas-utca és Erzsébet-tér sarkán lévő új palotában Kerékpár-szalónunk és iskolánk, melyre a t. cz. közönséget tisztelettel meghívjuk (75) Fodor Károly és Társa az amer. „Columbia” és „Meteor” kerékpár-gyárak vezérképviselője

A modern vegyészeti hatalmas haladás és az ebből származó számtalan kozmetikus készítmények sem voltak képesek a 30 éven át bevált Dr. Lengiel Frigyes-féle Nyirfa-balzsamot elnyomni, a legjobb bizonyíték tehát, hogy itt egy valódi, a természet által nyújtott szépitőszerről van szó. Ezen nyirfa-balzsam egy sajátos 30 évi gyakorlati vegyi eljárás alapján praeparátum és csak azután jön forgalomba. Ezen folyadék halása, hogy a bőr feleő hámyait lehántja és ez által az alsó tisztított bőr szal színbén és üdőségben jön napvilágya, megakadétt mindennemű kiütést, szepilét, vörös foltokat és anyafoltokat, simítja a ráncos bőrt és a himzőhelyeket lassankint teljesen eloszlatja és az arcbőrnek üde és egészséges színt kölcsönöz. 1 korsó ára használati utasítással együtt 1.50. A nyirfa-balzsam hatásának támogatására dr. Lengiel Frigyes-féle Benzoe-szappan ajánlatos. Egy darab ára 60 és 35 kr. Raktáron minden jobb gyógytárban. Főraktár: Magyarország részére Török József gyógyszerésznél Budapest, VII., Károly-utca 12. sz. (287)

Magyar levelező, ki a német nyelvben és könyvvitelben jártas, állást keres a fővárosban. Szives megkeresések ügyes és megbízható címre e lap kiadóhivatalába kéretnek.

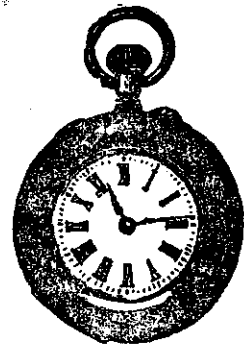
Színházi műsorok.

	Nemzeti Színház	Vár Színház	M. kir. Operaház	Vig Színház	Nép Színház	Magyar Színház	Kisfaludy Színház
Hétfő	—	—	—	Szőke Katalin	A gyimesi vadvirág	A kikapós patikárius	—
Kedd	—	—	—	Szőke Katalin	A varázsgyűrű	Ifjúság	—
Szerda	—	—	—	Szőke Katalin	A varázsgyűrű	Ifjúság	—
Csütörtök	—	—	—	Szőke Katalin	A varázsgyűrű	Ifjúság	—
Péntek	—	—	—	Szőke Katalin	Az ördög mátkája	A kikapós patikárius	—
Szombat d. u.	—	—	—	Durand és Durand	Próbaházasság	A gésák	—
Este	—	—	—	Szőke Katalin	A boszorkányvár	A kikapós patikárius	—
Vasárnap d. u.	—	—	—	Váléni nász	A falu rossza	A peleskei notárius	—
Este	—	—	—	Coullisset ur	Kukta-kisasszony	Ifjúság	—

Alkalmos karácsonyi és ujévi ajándék!

Lőw Sándor, óras és ékszerész-nél

Budapest, VIII., József-körut 81. szám.

Egy pontos nikel órapercmutatóval 2.50
 Harminczhat órát járó, üveggel fedett nikel óra 3.50
 Duplafedeletű, pontosan szabályozott nikel óra 5.—
 Nikel tula remontoir óra dupla fedéssel 5.50
 Ezüst duplafedeletű remontoir óra 6.90
 Ezüst duplafedeletű horgony rem. óra 15 köre, erős 9.—
 Valódi duplafedeletű tula ezüst remontoir óra 8.50
 Ébresztő óra 1.75
 valódi amerikai 2.—
 Inga-óra, 8 napig járó, diófa szerényben 9.—
 6 pár evőeszköz, díszes tokban 7.—, kisebb 5.—
 14 karátos arany gyűrűk 2.50
 Ezüst láncok 2.—

Nagy választék arany és ezüstférfi és női órákban, ugy-szintén drágakövekben. (197)

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. (198)

Karácsonyi kiállítás zenélő ujdonságokban.

Gyönyörű zenélő ajándéktárgyak

hölgyek, urak és gyermekek részére.

Dohányzó-, írő- és varrókészkészletek, valamint phantasiát és főnyűzési díszkészletek zenével. Zenélő-albumok gyönyörű kivitelben 7 frttól feljebb. Mechanikai családi hangszerek, mint Ariston Phönix, Intona sib. jutányos áron.

STERBERG ARMIN ÉS TESTVÉRE, hangszergyár, os. és kir. udv. szállítók, Budapest, Kereposi-ut 38.

Számos képpel illusztrált árjegyzék ingyen. (173)

Sight Cycle kerékpárok

(142)

American Cycle Store

Budapest, Ándrássy-ut 48.

Előfizetési felhívás

BUDAPESTI BAZÁR

szépirodalmi divatlap **harminczkilenczödik** évfolyamára. Harminczkilencz év fennállása eléggé ajánlja lapunk szépségét. A „Budapesti Bazár” utasításokat az előfizetőnek divat részében megjelölt illusztrációk után öltönyök házálag készítése és kedvezményképpen — ingyen — mérték szerint bármily szabásmintával szolgál előfizetőinek. Megrendeléseket is szívesen teljesít a szerkesztőség.

A szépirodalmi részére is kiváló gond lesz fordítva, január elsei számunkat igen érdekes regényvel kezdjük meg.

Előfizetési feltételek:

Egész évre 6 frt — kr. Egy óra — frt 50 kr.
 Félévre 3 frt — kr. Egy szám ára frt 25 kr.
 Negyedévre 1 frt 50 kr.

Minden előfizető az alább elősorolt regényekből választhat egy példányt vagy az 1894. évben, előfizetők arca-képpel megjelent **emlékalbumot**. A füzeteket megküldjük ingyen és bérmentve.

Dora. A félmilliomos asszony. Vénusz.

Az előfizetési pénzek KIRÁLY JÁNOS szerkesztőnek küldendők. (Koronaherozeg-utca 17. sz.)

GMEHLING HERMANN

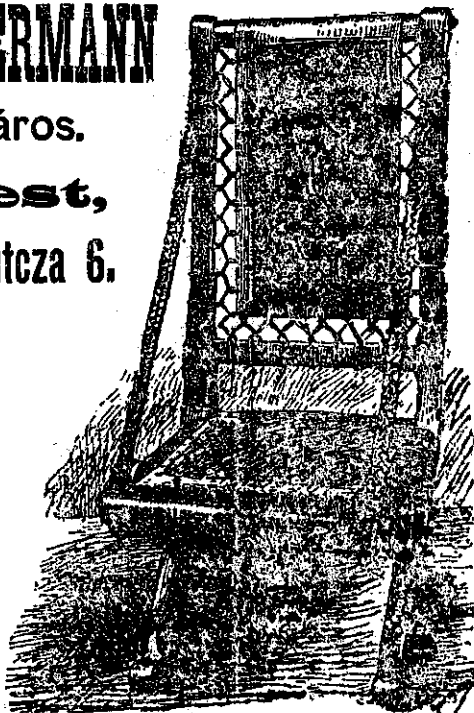
bőr-butorgyáros.

Budapest, VII., Damjanich-utca 6.

készít

Bőrszékeket, karos székeket és

főnyűzési cikkeket bőrből.

Régi nádszékek átalakíttatnak. (174)

Nagy magy. kir. szab.

Osztály-sorsjáték.

Jegyzéke a magyar osztály-sorsjáték 43.000 pénznyereményeinek, melyek a még megtartandó 4 osztály huzáson bizonytalán eldöntöttek.

A legnagyobb nyoremény a hivatalos tervezet 9. §-a szerint a legszerencsésebb esetben

1.000,000 korona

(Egy millió külön nyoremény)

Jutalom	Korona	Korona
1 nyoremény	600.000	600.000
1	400.000	400.000
2	200.000	200.000
2	100.000	200.000
1	80.000	80.000
1	80.000	80.000
1	60.000	60.000
1	40.000	40.000
5	30.000	150.000
6	20.000	120.000
3	15.000	45.000
20	10.000	200.000
65	5.000	325.000
424	2.000	848.000
750	1.000	750.000
1210	500	605.000
21700	200	4.340.000
3900	170	663.000
4900	130	637.000

A magy. kir. szab. nagy osztály-sorsjáték 3. osztályának huzása

1898. január 4. és 5-én

tartatik meg és a legközelebbi huzásokon kell már a nagy nyoreményeknek is eldőlnie.

A még megtartandó 4 osztályban 43.000 nyoremény 98.000 sorsjeggyel huzatik a melletti nyoreményjegyzék szerint, melyeknek legnagyobbika a legkedvezőbb esetben

egy millió korona, a legkisebb 130 korona.

III. osztályra szóló:

egész vétel-sorsjegy 32 frt
 fél " 16 "
 negyed " 8 "
 nyolczad " 4 frtba

kerül és postautánvét, vagy az összeg előleges beklüdtése ellenében megküldetik.

A huzások állami felügyelet alatt történnek, a sorsolási értesítő pedig a huzás után minden résztvevőnek megküldetik. (231)

Megrendelések kéretnek mielöb, de legkésőbb január 4-ig

Török A. és Társa a cs. és kir. szab. osztály-sorsjáték

főelárusítója,hoz,

Budapest, V., Váci-körut 4.

A m. k. vallás- és közoktatásügyi miniszternek 6390/1897. számú rendelet szerint állami ellenőrzés alatt álló

Katonai előkészítő-iskola

Budapest, V. ker., Nagykorona-utca 13. szám.

Igazgató: FISSINGER J. százados.

Alapított 1888-ban; eddig 8188 tanítványa volt; első és legelső hílynemű intézet, mely eddigi kiváló sikerrel tisztán alapos és oklevéles tanárok által nyújtott oktatási módjának köszönhető.

1898. január 2-án kezdődik a 6 havi tanfolyam az egy éves önkéntes jog megszerzésére szükséges vizsgálatra. (189)

Részletes prospektus és felvételi feltételek díjtalanul. Beiratások mindennap d. u. 4-6-ig.

A LEGSZEBB MAGYAR KÖNYV

Az összes magyar műkritikusok egyhangu véleménye szerint a legszebb magyar könyv a
RÉVAI TESTVÉREK IRODALMI INTÉZET RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
 kiadásában megjelent

KISS JÓZSEF költeményei illusztrált diszkiadása.

A legnagyobb negyedréti alaku, pompás diszkötésű mű tizenhét fényképet (Heliogravur) tizenkét autotipikus színes műmellékletet és harmincz szöveggépet foglal magában.

A képeket a nagybányai művészkolónia tagjai festették:

Ferenczy Károly, Grünwald Béla, Hollósy Simon, Réthy István és Thorma János.

A pompás diszmű ára fényes vászon-diszkötésben 24 forint,
 tehát pazar kiállítása dacára, jutányosra van szabva.

A sajtó nyilatkozatai a műről:

Hock János a „Magyarország” XI/20-I számában:

„A nagybányai művészek ezt a kiállítását (Kiss József illusztrációi) nem dughatjuk el úgy, hogy észre ne vegye egész Magyarország. Megérdemelt mind, aki a szépet lelkesül, s megfürödhetik lelke az igazi érzéseknek harminczéves szentelt vizében” — „En legelőbb e kiállításban megtaláltam, amit a művésztől vártam. Mind egyik képen ott van a nemes felfogás, az ihlet, az érzés, amit már oly régóta nélkülöznek nálunk a szépet lelkesülők”

Luozián a „Magyarország” XII/23- számában:

„Diadala és büszkesége a magyar irodalomnak, hogy a kiadók becsavagát ily magas fokon láthatjuk. Mintha költői ábrándot valószínűleg meg ez a munka, egy irodalmán lelkesen csügög nemzet ábrándját, mely költőt a dicsőség fényében óhajtja látni. — Ezzel az érzéssel forgattuk a Révai Testvérek kiadásában megjelent díszes könyvet, mely elegancia és művészeti érték tekintetében páratlanul áll a magyar könyvpiacra s mely a világ legelőkelőbb könyvpiacra is megkülönböztetett tiszteletre tarthat számot.

Ignofus a „Magyar Hírlap” XI/28-I számában:

„A könyv formájáról, ugy gondolom, szó nélkül elismerjük, hogy ez a legszebb magyar könyv. A Franklin-Társulat s a müncheni híres Meisenbach cég remekelt ezzel a munkával, melyben a szöveg nyomásánál csak a képeké gondosabb s az eredeti képeknél csak a reprodukciójuk szebb. Ezek a képek meg fognak lepni mindenkit, mint ahogy a Révai-ék külön kiállításán meg is lepték a meghívottakat, akik első nap idegenül fordultak el e gyönyörű különlegességektől, másnap azonban eljöttek rájuk licitálni.”

Keszler József az „Országos Hírlap” XII/18-I számában:

»E mindenféle fölfordulással tele izgalmas órákban kopogtat ajtónkon Kiss József és hozza be hallatlan pompával díszített nagy negyedréti kötetét, melyben összes költeményeit küldi világgá. A csodálat, melylyel eddig a lánglelkű költő iránt viseltettünk, e perczen ámulattá változott.”

„A.” a Budapesti Hírlap XI/29- számában:

„Ez a kiadás igazán művészi alkotás és a magyar ipar is bátran kiállhat vele.”

A „Magyar Keltika” decemberi számában:

„Tény, hogy ami a költő kiállítását illeti, így még magyar költőt még nem becsültek, sem élőt, sem halhatatlant halottat.”

Az „Országos Hírlap” XII/2-I számában:

„Kiss Józsefnek összes költeményeit adták ki Révai Testvérek, egy olyan kötetben, amilyhez hasonló fényeset talán még nem produkált a magyar könyvvezet.”

Tóth Béla a „Pesti Hírlap” XII/2-I számában:

„A hetven vagy hány kép? fényes reprodukciók. És csodálom azt az új művésztechnikát: úgy festeni, hogy a kép csak a fényképezés révén váljék azzá, aminek szánták. Szóval a másolat az eredeti.”

Agal Béla a „Magyar Ujság” XII/5-I számában:

„A Hollósy-iskola — a derék nagybányai fiúk — csodaszép rajzokat készítettek hozzája, a tipográfiai kiállítás pedig remek. Olyan könyv ez, mint amilyen magyar földön még nem jelent meg.”

Székely Emil a „Függetlenség” XII/5-I számában:

„A kötetben nincs rajta az ára. Még száz pengőt.”

Az „Új Idők” XII/5-I számában:

„Jó volna ezt a művet a külföldre vinni. Onnan visszakerülne a híre s az ilyen viharhangnak könnyebben hírsé a község, mint az eredeti szónak.”

A „Nemzet” XII/27-I számában:

„Ez a könyv mutatja be igazán, milyen előhaladtott a magyar nyomdai ipar.”

A „Vasárnapi Ujság” XII/12-II számában:

„Kiss József költeményeit most pazar díszű kötetben, illusztrálva jelentek meg. A művészek, kik a kötet illusztrációjára vállalkoztak, a nagybányai művésztelep tanárai és tagjai, fölfogásban úgy, mint előadói módban eltérnek a megasokot művészi iránytól és sajtószereplésre törekvernek. Teljes elismeréssel kell szólanunk a díszmű nyomdai kiállításáról. A Franklin-Társulat egy-egy díszmunkában a nyomdaiipart, valódi művészetté emeli.”

Minthogy az „Országos Hírlap” kiadóhivatala módot akar nyújtani, hogy előfizetői ezt a legszebb magyar könyvet könnyűszerrel megszerezhessek, a kiadóhivatal oly megállapodást létesített a mű kiadóival, mely lehetővé teszi lapunk t. olvasóinak, hogy a művet csekély havi részletfizetésre megrendelhessek.

Az „Országos Hírlap” kiadóhivatala által megrendelem a mű kiadótól Révai Testvérek irod. int. r.-t.-tól

Kiss József költeményei

illusztrált diszkiadását diszkötésben 24 forintért

és kötelezem magamat a mű átvételétől kezdve havonként 2 frtot mindaddig a munka kiadóinak Budapestén fizetni, míg a teljes vételár törlesztve nincs.

A részletfizetések be nem tartása esetén az esedékes összegek rajtam postai megbízás útján (30 kr. postaköltség hozzászámítása mellett) beszédhetők.

Hely és kelet:

Név és állás:

Egymásután fizetendő 2 frtos havi részletfizetésre rendelhetik meg a díszművet az „Országos Hírlap” előfizetői, ha a munkát az alábbi rendelő-lapon megrendelik és a megrendelő lapot az „Országos Hírlap” kiadóhivatalába beküldik.

Az „ORSZÁGOS HIRLAP”

kiadóhivatala,

Budapest, VIII., József-körút 65. szám.

Meghívó.

A törökszentmiklósi takarékpénztár

1898. év január hó 9-én délelőtt 9 órakor saját helyiségében tartandó rendkívüli közgyűlésére. Előterjesztendő tárgyak: Az alapszabályok 11, 27 és 36. §-ának módosítása, illetve kibővítése. Törökszentmiklós, 1897. december hó 24. Kuncze Imre vezérigazgató. Figyelmeztetés.

12. §. Kéi közgyűlésen szavazatát gyakorolni kívánja, tartozik részvényeit a helybeliek, a gyűlés napját megelőző napig, nem helyben lakó részvényesek a gyűlés megnyitását — az igazgatóság-nál bemutatni és csak a valóban bemutatott s a közgyűlést megelőzőleg legalább 30 nappal nevére írt részvény után s esetleg kellő meghatalmazás alapján fog részükre a szavazási igazolvány kiszolgáltatni.

A szépség titka! Hölgyek

százai fiatal, viruló arczszínüket a már évtizedek óta általánosan ismert, Párisban, dr. Lajosse hírneves udvari orvos által feltalált és kedvelt RAVISSANTE-különleges-segeknek köszönik.

Ezeknek használatánál az arcbőr, nyak, karok és kezek gyönyörű szépek lesznek, a bőr finommá válik és a fiatalság zománczával bír.

A főleges zománcz alatt eltűnnek a himlőhelyek, szeplők, anyajegy, a ránczos arcz simává lesz. Minden hölgy arca vakító szép és finom marad. Ezek az egyedüli, minden tekintetben ártatlan különlegességek, melyek használata után a hölgyek mosakodhatnak, anélkül, hogy csodálatos hatása a bőrre nézve eltűnnek.

Egy eredeti kisebb üveg Ravissante (nappali használatra, elegendő 3 hónapra) 1.50 Eredeti nagy üveg (elegendő 6 hónapra) 2.50 (három árnyalatban: hófehér, rózsaszínű és testszínű (rachel))

Ravissante-arczpor (Poudre-Ravissante — Lajosse — Páris) 60 kr. és 1 frtos eredeti dobozokban 3 árnyalatban: szőkéknek: hófehér, rózsaszínű és testszínű (Rachel barnáknak). RAVISSANTE-zsappan drbja 50 kr. Az összes pipere-zsappanokat felelőmulja.

A valódi RAVISSANTE-különlegességek a kezek ápolásához és az arcz azonnali szépítéséhez különösen ajánlhatók; hatásuk fölülmulja a forgalomban levő összes hasonló ugynevezett szépítőszereket, megérdemlik tehát e kima, asló tulajdonságaik-nál fogva, hogy egyetlen család mosdóasztalán se hiányozzanak.

E különlegességek csodás hatásáért teljes garanciát vállalunk. Számtalan köszönő és elismerő-levelünk van a legfelsőbb körökből és csakis a diszkréció tiltja azok közzétételét.

Kapható nagyban és kicsinyben valódi minőségben a következő gyógyszertárakban: TÖRÖK JÓZSEF, Király-utca; Török Sándor, Andrassy-ut; Molnar és Moser, Koronaherczeg-utca.

Naponta postai szállítás a legnagyobb diszkréció mellett. Értéktelen utánzásoktól óvakodjunk.

El ne mulassa senki sem... Remontoir zsebóra... BIERMANN SAMU csomagszétküldési áruháza... Fontos! Zsebóra valódi ezüstből 3.50

Előnyös fizetési feltételek mellett... Előfizetési ára egy évre 5 frt; félévre 2 frt 50 kr.

Steinway és Sons... BLÜTHNER GYULA... KOHN ALBERT-nál... Szabadalmakat

Kalmár J. mérnök és hiteles szabadalmi ügyvivő, ezélett Pompéry (Benedek L. és Tsa) Budapest, VII., Kerepesi-ut 44.

Zsebráim ismereteseik 128... Fischer Alfréd Wien, I., Adlergasse 12.

Richter-féle Horgony-Pain-Expeller Liniment. Capsici comp. Ezen hírneves háziszser ellentállt az idő megpróbáltatásának, mert már több mint 27 év óta megbízható, fájdalomcsillapító bedörzsölésként alkalmazatik közszervényél, csúznál, tagazagatásnál és meghűléseknel és az orvosok által bedörzsölésekre is mindig gyakrabban rendeltek.

Legelőcsöbbsévesár-ási forrás mindenem hang-szerek és búrokban Reményi Mihály Budapest, Király-utca 44.

„SZANDRIK” a legmagasabb diszokmánynyal kitüntetett... EZÜSTÁRU-GYÁR Budapest, VI. Andrassy-ut 29. szám I. emeletén létező közp. raktárban állandóan nagy választékú s a legkülönbözőbb mintájú evőeszközöket, műtárgyakat, egyházi szereket stb. tart raktáron.

Budapest, 1897. okt. 8. A napokban küldött Voltakereszt bámulatos hársu, mert edes anyámnak a főfájás által előidézett iszonyu fájdalmait rövid 2-3 napi használataival teljesen kiküszöbölte.

Megifjítja és meghosszabbítja az életet... a híros valódi, újonnan javított, 50.708. sz. a. törvényileg védett Villany-élelője Volta-keresztet viselője, amit minden burkolaton találhat.

A Dr. BUDAI-féle Kola pastilla, egy bizton ható háziszser. Főfájás, migrán, idegességnél, Idegerősítő. A szervezet nagyobb energiára, nagyobb munka elviselésére képesíti.

Szakértő szőlőművelésre tanít, ugy az amerikai, a szénkéneggel való, mint a homoki termelésnél a BORÁSZATI LAPOK Szerkesztik: Baross Károly és dr. Drucker Jenő. 28 év óta fennálló szaklap. Legalább fél éves új előfizetők ingyen kapják olvasmányul az ünnepekre a „Magyarország szőlőtermelésének múltja és jelene” című milléniumi diszművet (bolti ára 3 frt), mely felöleli az egész szőlőművelést.

Sok dicsérő- és elismerő-irat. Körülbelül egy hónappal ezelőtt egy Volta-keresztet vettem Ontál és 74 éves korom dacára, a hála dicő bizonyítványt mond az Ön Volta-keresztjéről tollamba. Almatlanágom kitűnő alvást váltott. Zugás eszékent. Félretek majdnem egészen meggyógyult. Egyáltalában általánosan jó érzés állt be, kellemes kedélyállapottal egybekötve, ugy, hogy én a Volta-keresztet csak ajánlom.

Karácsonbes, Magyarországi. Szűcs Mihály, kir. közjegyző-helyettes. A nekem mult hó végén küldött Volta-kereszt által főfájásom és idegajom majdnem teljesen elmult, amiért is felkérem Ont, hogy a hasonló bajokban almlőd barátain részére 5 darabot küldeni sziveskedjék. Háls tisztelője Kolozsvár. Ekezte Ferencs, meggyel hivatalnok. Ára darabonkint 1 frt 80 kr. 2 frt beküldésével bérmentve. Utánvétel 20 krral több. A valódi Volta-keresztet szétküldi csak F. Rabinovics Bécs, (101) L. Wallfischgasse Nr. 4. Raktár Budapeston: Fűredi Lipót urnál VII., Óvoda-utca 24

PÉNZÜGYI HIRLAP

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

VII., Dohány-utca 68.

Telefón 81-80.

Megjelen havonta 2-3-szor

rendszerint minden hétfőn és 16-án.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban és az összes hirdetési irodákban.

FOLYOIRAT

APÉNZ és ÉRTÉKPACZ, KERESKEDELEM és ÁRUFORGALOMKÖRÉBŐL

PÉNZÜGYI UTMUTATÓ

HITELES SORSOLÁSI MELLÉKLETTEL

KIADJA és SZERKESZTI: **LENDVAY SÁNDOR.**

Előfizetési ár egy évre:

Magyarországban és Ausztriában:
1 frt 50 = 3 kor. Német Birodalomban: 8 márk. Angliában: 3 shilling. Amerikában: 1 dollár. Francia-, Olasz- és Törökországban, Svájcban, Romániában és Szerbiában: 4 frank. Oroszországban: 2 rubel.

Egyes szám ára:

Budapesten — 7 kr. = 14 fillér.
Vidéken — — 8 kr. = 16 fillér.

?

Milyen

SORSOLÁSI

lapra

fizessünk elő?

A legértelmesebb, legelterjedtebb

sorsolási-, pénzügyi- és tőzsdei szakközlöny

PÉNZÜGYI HIRLAP

PÉNZÜGYI UTMUTATÓ

melléklettel,

utóbbi az

egyéni sorsolási közlöny Magyarországon,

amelyet

három minisztérium

mint megbízható lapot ajánlott.

Rendkívül fontos,

hogy csak **teljesen megbízható** pénzügyi és sorsolási lapot járasson és ilyenből szerezzen magának tájékoztatást, értékpapirjait és egyéb tőzsdei és bankügyleteit illetőleg; mert gyakran **egyetlen egy kérdésben nyert alapos felvilágosítás nagyobb károsodástól óvhat meg és már maga ez a körülmény sokszorosan behozza azt a csekély előfizetési összeget, amelybe az ilyen teljesen megbízható lap kerül.**

Egész évre

frt és

1.50 kr.

bérmentve

küldve.

Előfizetni legcélszerűbben postautalványon a

PÉNZÜGYI HIRLAP

kiadóhivatalában

BUDAPEST, VII. ker., Dohány-utca 68. szám.

Mutatványszámok ingyen és bérmentve.

Minden előfizetőnknek új esztendőre díszes sorsolási értesítőt küldünk.

A magyar kir. belügyminiszter ajánlása.

32.495 sz.
III. b.

Magyar királyi belügyminiszter.

I.

„..... értesíteni kívántam a törvényhatóságot, hogy a Lendvay Sándor által szerkesztett „Pénzügyi Utmutató” című szakközlöny, mely a magyar államban forgalomban levő és kisorsolás alá eső összes értékpapírok hiteles sorsolási lajstromát közli és e mellett az értékpapírok kezelésére és azok természetére nézve különben is becses leírt adatokat tartalmaz, a szóban forgó célra igen alkalmasnak mutatkozik, minél fogva azt, mint teljesen megbízható szakközlönyt a törvényhatóság pártoló figyelmébe is ajánlom.

Bővebb tájékozás végett egyúttal megjegyzeik, hogy ezen szakközlöny minden kisorsolás után jelenik meg, előfizetési ára egész évre 2 frt, s az előfizetési pénzek a nevezett lap kiadóhivatalához intézendők.

Budapest, 1888. évi május hó 19-én.

Br. Orozy Béla s. i.

32.495. sz.
IX.

Magyar királyi belügyminiszter.

II.

„..... felhívom a közigazgatási bizottságot, figyelmeztesse a területén esetleg levő rendezett tanácsú várost, az 1877. évi XX. t.-cz. 174. §-a alapján a gyámhatósági jog gyakorlásával felruházott községet és az 1877. évi XX. t.-cz. 285. §-a alapján a községi gyámok által gondnokoltak pénzei kezelésére engedélyt nyert községet, hogy a vármegye pártoló figyelmébe ajánlt „Pénzügyi Utmutató” című szakközlönyt gyámpénztárai részére megrendelni annyival inkább célszerű, mivel a kisorsolási értékpapírok, valamint az időnkint esedékessé váló kamatszelvek beváltásának elmulasztása folytán felmerülő károkért a felelősség az illető árvaszékre és gyámpénztári tisztségre hárul.

Budapest, 1888. évi május hó 9-én.

Br. Orozy Béla s. k.

A magyar kir. pénzügyminiszter ajánlása.

341. sz.
P. M.

Magyar királyi pénzügyminiszter.

III.

Lendvay Sándor budapesti lakos szerkesztése mellett „Pénzügyi Utmutató” címmel sorsolási és pénzügyi szakközlöny jelenik meg. Minthogy e közlöny szakértelemmel és pontosan van szerkesztve, arra a pénzügyi tisztviselők figyelme felhívatik.

Budapest, 1889. évi június hó 1-én.

Wekerle Sándor s. k.

A magy. kir. kereskedelemügyi miniszter ajánlása.

11.041 sz.
III.

Kereskedelemügyi m. kir. miniszter.

IV.

„... tekintettel arra, hogy a hazai közforgalmu vasutak csimtelének kisorsolására és beváltására vonatkozó hírdetményeknek egy és ugyanazon lapban leendő rendszeres közzététele ugy a vasutársaságok, mint a vasutak ügyei iránt érdeklődő harmadik személyek érdekei szempontjából felette kívánatosnak mutatkozik és minthogy a „Pénzügyi Utmutató”-t részint a szerkesztésénél követelt irányelvek, részint elterjedtsége következtében az említett társasági hírdetmények közzétételeire teljesen alkalmasnak tartom, felhívom az igazgatóságot, hogy a szóban forgó hírdetményeknek a „Pénzügyi Utmutató”-ban leendő közzétételeit vegye fontolóra...”

Budapest, 1892. február hó 24.

Baross s. k.

Nincsen a magyar szaksajtónak közege, amelynek irányában az illetékes körök elismerése ily mértékben nyilvánulna, de egyúttal öndicsékvés nélkül mondhatjuk, hogy nincsen a magyar pénzügyi szaksajtónak közege, amely a körébe vágó kérdésekben s különösen a bank-, tőzsde-, értékpapir- és biztosítási ügyekben részrehajlatanabb, szókimondó és önzellenőbb magatartást tanúsított volna, mint a „PÉNZÜGYI UTMUTATÓ”.

Örökös tévedések.

Múltkor az anyósommal láttak a távoli ismerőseim. „Csinos feleséged van” — mondák. Másnap a feleségemmel sétáltam ki. „Idősebb vagy fiatalabb nővére ez a feleségednek?” — kérdeék. Dühbe jöttem e folytonos tévedéseken s az emberek vakságán, míg végre a szomszédnéknél világosított fel:

— Ennek a megtévesztésnek ön az oka — szölt.
— Én? — Hogyan?

— Mert a neje ruháit egy közönséges házba tároló varrónál által készítetteti, az anyósa pedig *Holczer Simonná*l Kossuth Lajos-utczában varrat.

— Lehetetlen! A toilette csinálná e szemfényvesztést?

— Természetesen. Próbáljon a nejeének is *Holczer Simonná*l varratni.

Ugy is tettem, kapott tőlem egy *Holczer-féle* toilettet, de nem értem célt, mert ebben a ruhában aztán, mikor kimentünk, mindenki a leányomnak gondolta a feleségemet. Z. f.

Fernolendti-czipómáz egész fekete fényt ad és megtartja a bőr épségét.

Fernolendti-fény-kréme világos cipőnek szép fényt ad és épen tartja a bőrt.

Fernolendti-Nigrinje, szabad., finom fényt ad és még nedves időn sem veszti a színt, nem piszkítja a ruhát, a bőr puhává, vizizhatóvá és elpusztíthatatlanná lesz. 1 nagy cím-köcsög 10 kr.

Fernolendti-Wixinje, szabadalmazott folyékony pompás fénymáz, mely kefével nélkül fökete, lakkszerű fényt ad. Üvegekben 10 és 25 kr-ért. *Wixint* világos czipőknek is készíttetnek.

Fernolendti Wandolja szabad. elsőrangú talpvédő szar. Impregnált talpak három annyi ideig tartanak, mint mások és nem vesznek föl nedvséget. Legjobb védelem hideg és nedves lábak ellen 1 üveg 25 kr.

Kapható a hasonló szakmájú üzletben, valamint

a gyári raktárban: **Wien, Schulerstrasse 21.**

Cs. kir. szab. vegyi gyár,
alapítottatott 1832-ben.

Stefan Fernolendt, Wien.

Budapest, Lipót-körut 24.

ÉRDEKES KÖNYVEK ÁRLESZÁLLÍTÁSA.

Aubert Ch. A szép Luciole, (1.—) — 30 kr. **Bartalus István.** A kávéházban, Humoros regény (1.—) — 40 kr. **Belot A.** A szép asszony ajkai, (1.—) — 30 kr. **Birták,** a míg lehetett, (1.—) — 10 kr. **Lepeseváltás** szerelmesek, (1.—) — 10 kr. **Bocacolo** 100 vig elbeszélése, új remek fordításban hozzáálló 100 pikáns képpel csak 1 frt. Gyönyörű pikáns képű vászonkötésben 1,50. **Dr. Albrecht,** fordította és átdolgozta **dr. Nádás Mihály.** Az ember és neme, egyedüli jó kiadás (1.—) 50 kr. **Dumas S. Gróf Monte Christo,** 7 frt 50 kr. h. 2 frt 80 kr. — A viláig ura, 6 frt 25 h 2. frt. **Gárdonyi Géza.** A viláigjáró angol. Vig regény, 20 kácpagató képpel (1.—) — 50 kr. **Gárdonyi Géza.** A lámpás. Erdekos regény (1.—) — 50 kr., diszk. 1.—. **Dr. Gerlach:** fordította és átdolgozta **dr. Nádás Mihály:** A gyermektelen szerelm. (1.—) 50 kr. **A szüzesség** egészség-tana. Erdekos (1.—) — 50 kr. **A megoldott** problema: fiuk vagy leányok tejszós szerint való nemzése (1.—) — 50 kr. **Az önmegóvás.** Képekkel. Erdekos. (1.—) — 50 kr. **Az önszegély.** Orvosi tanácsok. Bonctani képekkel (1.—) — 50 kr. **Kock Pál,** Ném fia (szép címképpel), (1.—) — 85 kr. **Márkus J.,** (Satanello) Kulcszak mögöl, roppant erdekos pikánsregény (1.—) — 30 kr. **Monolog 34-féle** vig és komoly megajánlást szavazásra mulatságokon, a legelkelőbb íróktól **Gabányi, Gárdonyi** stb-től kitérje csak — 10 kr. A 34 egyszerre csak frt 2.70. **Onnet Gy.** A vasyáros. (A hámos), a legszébb regények egyike, teljes fordítás (2.—) — 80 kr., diszkötésben 1 frt. **Onnet György.** Serge Panin, (Az élet harcza), 2 frt h. 60 kr. Szolid diszk. 1 frt. **Fompador** marquise élet és jellemrajza, írta **Féron A. dr.** Roppant erdekos, ára 1 frt helyett — 50 kr., diszkötésben 1 frt. **Sudermann,** A halotti ének (50 kr.) — 10 kr. **Stanley és Emin** szerelmi kalandjai Afrikában. (1.—) — 30 kr. **Strauss E.** Harcsligeti tündérmé (1.—) — 20 kr. **Strauss A.** A Balkán-félsziget. Remek utazási mű számú képpel. Focipás ajándékkötésben (8.—) — 2.50. **Urambátym.** Teljes, 1892. 93. 94. 95. 96. és 97. évr. a tisztia humor tárháza (8.—) — 2.50. **Vénusz könyvtár** 10 kötet ára 1.80. Pikáns novellák gyűjteménye, külön kötetje 20 kr. **Dr. Váng A. Ö.** A török szultán nyugalmazott háremorvosn által írt: **A szerelem titkai,** Képekkel díszített 2-ik kiadás (1.—) 50 kr. **Therrowk István.** Nincsenek többé lányok! Humoros alb. (1.—) — 50 kr., diszk. 1.—. **Corvin** Papok tükre. Szenczáczás leleplezések (1.—) — 50 kr. **Egy ballarina emlékiratai.** Pikáns (1.—) — 30 kr. **Exotikus növények.** Pikáns történetek (1.—) — 30 kr. **Thália** pongyolában. Képekkel (1.—) 30 kr.

A legújabb legteljesebb nagy házi cukrászati

200 képpel írta: **Kugler G.** 459 oldalon, 2200 recipével, Tartalmazza a legteljesebb cukrászati, a legkülönböztetettébb édességek könyvét, gyümölcsök befőzését, fagyialtokat, italokat stb. Szép kötésben ára 3 frt.

A legjobb, legteljesebb nagy

MAGYAR SAKKÖNYV, melyet a világhírű **Bligner** és **Morphy** nyomán **Akattias és Rozsnyai** szerkesztettek 360 ábrával, 160 problémával és 250 mesterjátszmával, a budapesti millenaris mesterversenyt is. Magánanulásra legalkalmasabb, ára 2 forint. Szép vászonkötésben ára 2 frt 50 kr.

Érdekes szepirodalmi árjegyzék ingyen és bérmentve. 6 frtos megrendelés a pénz előleges beküldése esetén bérmentve.

ROZSNYAI KÁROLY könyvkiadó, BUDAPEST, IV., Múzeum-körut 15. szám.

Bárki által hirdett könyv vagy zinemű ugyanazon az áro'u sokszorozással olcsóbban megrendelhető. (82)

Mit ajándékozzak karácsonyra

feleségemnek? Hang: Egy csinos kézimunka-kosarat.
Leányomnak? Hang: Egy csinos gyermek-kocsit.
Sógoromnak? Hang: Egy csinos papir-kosarat.
Sógornőmnek? Hang: Egy csinos lyukasztott tea-asztalt.
Anyósomnak? Hang: Egy csinos utazó-kosarat.

Mind ezek dus választékban kaphatók: (244)

Krausz Károly és Józsefnél,
Prág-Rudniki kosáráru-gyár,
Budapest, Andrásy-ut 43.

Kitüntetések: Budapest 1896.,

Berlin 1893., Czernovicz

1886. stb. Arany-

érem, érdem-

kereszt-

tel.

Angol sárgaréz-buterokat
stilszerű, finom és tartós kivitelben készít a
HAZAI ELSŐ SZAB. FÉM- és VASBUTOR-GYÁR.
Hochmann Lajos Budapest.
Központ és iroda: **Rottenbiller-utca 9.**

Erzsébet-körut 4. szám.
Cs. kir. szab. vegyi gyár.
Telefon.

129
Kisfaludy-utca 25. szám.
Telefon.

Angol
rézagyak, angol
mosdók, angol éjjeli
szekrények, angol consol-
tűkrök, angol függönytartók (carnisse)
Képes árjegyzék kívánatra küldetik.

Közigazgatási, szolgabírói, polgármesteri, községi és körjegyzői, m. k. anyakönyvvezetői, ügyvédi, kir. körjegyzői és más hivatalok és irodák becses figyelmébe ajánlja

Az Országos Központi

Községi Nyomda Részvénytársaság

első szakemberek által

legjobban szerkesztett

Közigazgatási nyomtatványait.

Kívánatra szivesen megküldjük a hivataloknak.

Nyomtatvány-mintatárunk

ddig megjelent két kötetét, melyek által a megrendelés és az alkalmas nyomtatványok kiválasztása különösen megkönnyítettük.

Saját kiadásunkban megjelent:

Dr. Ignácz István

által szerkesztett

Közigazgatási és előjegyzési szaknaptárt

mint nélkülözhetetlen hivatalos segédkönyvet, különösen ajánlhatjuk.

Mindenemű, de csakis legjobb minőségű iroda-szerekben, dusan felszerelt raktárt tartunk.

Községi és anyakönyvi hivatalok teljes felszerelésére is vállalkozunk és szállítunk közigazgatási könyveket, tüzmentes pénzszekrényeket, anyakönyvi szekrényeket, dob, kürt, királykép, írógép, sokszorosító készülékeket stb. stb.

Mindent a kö- és könyvnyomdái, valamint a könyvkötészeti iparba vágó munkákat, gyorsan és futányosan készítenk.

Bőterjedelmű és illusztrált árjegyzékünkkel ingyen és díjmentesen szolgálunk. (80)

Neumann M.

áruháza
Budapest,

Múzeum-körut 1.

(Szikszayval szemben).

Kész áru

osztály:

- Zsolnai Loden öltöny frt 18.—
- Cheviot öltöny 16.—
- Téli kabát 16.—
- Havelok 9.—
- Nadrág 5.—

Mérték szerinti

megrendelésekre nagy választék a legújabb belöldi és angol kelmékben.

Gyermekruha- osztály.

- Iskolaöltöny frt 5.—
- Korcsolya-sakko 8.—
- Téli kabát 12.—
- Füzdőkönyv 12.—
- Havelok 6.—

Szörmeáru osztály.

Városi bundák

55—175 forintig.
Legújabb, legfinomabb, let kisméretes készítés.

Utazó bunda

40—110 forintig.

Gazdasági (Mikádó)

ka b á t
18—42 forintig.

Mencsikoff

40—65 forintig.

Szerencse a szerencsétlenségben.

- Képzeld csak, barátom, megházasodtam.
- Ez baj!
- De a feleségem aranyos kis teremtés.
- Ez már szerencse.
- Megígértem neki, hogy nászutra viszem.
- Ez baj!
- De Velenczében voltunk ám!
- Ez megint szerencse!
- Ott valami műtárgyat akartam venni, de az idegenek mind elhordták már.
- Ez baj!
- Végre mégis találtam egy szép antik keretet.
- Ez szerencse.
- Csakhogy, mikor hazaértünk, azt vettem észre, hogy amit vettem, nem antiktás.
- Ez baj!
- Amint törölgetjük a keretet, azt látjuk, hogy az van ráírva:

Pháhu Károly és társai.

— Ez szerencse. Mert egy valódi Phán-féle képeret bir annyi műbecsessel, mint sok velencei régiség.

Mindennemű
sérvkötők és betegápolási cikkek,

továbbá a legjobb minőségű magyar kesztyűk kaphatók.

POLATSOHEK A. HUGÓ

többesrétben kitűntetett kesztyűgyáros és kőszerszombí, Budapest, Marokkói-utca és Váci-körút sarkán. Gummi különlegességben dus raktár, széküldés titoktartás mellett.

Az őszi könyvpiac újjdonságai!

Flammarión Camille. A csillag-világ oszlopa. Népszerű csillagászat és az éghozzat egyetemes leírása. Teljes kiadás. Fordította Zempléni P. Gyula. 2 díszes kiállítású vaskos kötet több mint 90 ívnyi terjedelemben. Művészi kivitelű ábrákkal, csillagászati képekkel stb. stb. *Ára 1 ft 50 kr.* (84) *Díszes kötésben. 2 ft 50 kr.*

A „Fővárosi Lapok” bírálata e műről kivonatanban:
A csillag-világ oszlopa (Népszerű csillagászat) című alatti, a magyar könyvpiac és a magyar olvasó közönség Flammarión Camille-nak, a francia költő csillagásznak legkiválóbb munkájához, melynek első kiadása teljesen elfogyott, ismét hozzájut. Vass József könyvkereskedését (Budapest, VII. ker., Erzsébet-körút 38.) illeti a dícséret, hogy e nagyszabású és a világirodalomban páratlanul álló művet mindenki által hozzáférhetővé teszi, mert a két kötetes, remek illusztrációkkal díszített műnek árát oly olcsóra szabta, hogy Flammarión e könyvve most igazán közkincsé válhatik. Külön dícséretet felelősen e könyvre pazarolunk. Flammarión nevét jól ismeri közönségünk. Tudományos költemények ezek, melyek lelkiünkre, szívünkre és elménkre egyformán hatnak. Gyönyörű regények, melyeknek olvasásánál ábrándokba merülünk, elgondolkozunk az ismeretlen világegyetemen, amelyeknek rejtelmeibe a francia tudós bevezet és képzeliünk színyain elszállunk oda, ahová a véges ember soha el nem juthat. A csodák világa, a csillagok világa, a teremtes nagy műve nyílik meg előttünk végtelenségben, minden szépségével és ragyogásával. A fordítást, a legújabb francia kiadás nyomán, Zempléni P. Gyula végezte, ki ugyane szerzőnek Urania című művét is átültette irodalmunkba. A fordítónak régismert jó neve kézzesség arra is, hogy az eredetinek minden szépségét megtaláljuk a fordításban. A két kötet *Ára 1 ft 50 kr.*

Gutius humoros történelmi karcolatai. Elegáns kiállítású kötet, sikerült művészi címképpel. *Ára 1 ft.*
Heltai Jenő. A hét sovány esztendő. Regény. A „Kató” genialis szerzőjének legelső regénye, mely az egész magyar olvasóközönség kíváncsiságát felkeltette és nagy érdeklődéssel fogadtatott. A regény meséje olyan érdekes és az írói elbájosító tehetség oly fényesen jut érvényre a kedvelt költő ezen első, de igazán mesteri regényében, hogy teljesen meghódította a nagyközönséget. A könyv címlapját Márk Lajos remek rajza díszíti. *Ára 1 ft.*
Az összeg előleges beküldése mellett. — Klmerítő árjegyzéket **leszállított árú könyvekről** bérmentve küldök.

VASS JÓZSEF könyvkereskedése és minta-antiquáriuma, Budapest, VII., Erzsébet-körút 38.

KOTZÓ PÁL

V., Lipót-körút 18. sz.

A t. cz. vevőközönségnek szives tudomására hozza, hogy nagyobb kényelmükre iródáját

V. ker., Lipót-körút 18. sz.

(Vigszínház mellett, a nyugati pályaudvar s Margithid közelébe helyezte át. Pentartotta azonban a VIII. ker., Szentkirályi-utca 49. sz. a műhelyt és az V. ker., Lipót-körút 8-10. sz. alatti raktárhelyiségeit.)

A közönségnek további pártfogását kérve, ajánlja Garrett legújabb szerkezetű compound gőzmozgonyait, félszabill és szabill alakban, amelyek 40% tüzelőanyag megtakarítással dolgoznak.

Gőzmozgonyokat és gőzeséplőket, négyszer fordítható aczél dobszékekkel, toldást nem igénylő szalmazókkal és nagy szítfafűvellettel, minden nagyságban.

Minden fajta lovas cséplőkészleteket, arató- és vetőgépeket, szeszkavágókat, repavágókat és minden más gazdasági gépeket.

(181)

MAGYAR BAZÁR

KÉPES SZÉPIRODALMI DIVATLAP.

Szerkeszti WOHL JANKA.

NÉGYSZER

jelenik meg havonkint.

Előfizetési ára negyedévre 2 ft.

A „Magyar Bazár” az egyetlen hazai divatlap mely havonkint **négyszer** és pedig minden hónap 1., 8., 16. és 24-én jelenik meg.

Mutatványszám ingyen!

A divatrésznek művészi kivitelű fekete nyomású képei a külföldi nagy szabóművészet Budapestre küldött legkiválóbb modelljei után készülnek, míg színezett képei a Párisban megjelenő »Moniteur de la Mode» és »Grand couturier» című világhírű divatlapok legjavából valók és e nagy francia házakból kerülnek ki a kivágott legújabb szabások is, melyek gyakran mellékletül adnak. Ezenkívül angol divatképekkel is kedveskedik a Magyar Bazár.

Minden számmal 1-2 sőt 3 melléklet jár: **színezett vagy fekete nyomású divatkép, amateur-munkák mintái, szabásrajz, vagy kivágott párisi szabás, mely utóbbira, különösen felhívjuk a közönség figyelmét.**

»Szépség és egészség» a nő legfőbb kincsei. Mindkettőnek megszerzéséhez és fenntartásához nagy mérvben hozzá járulhat ki-ki maga is. Célni tűzte ki tehát magának a Magyar Bazár, hogy minden olvasó, részben kedvenc lapja utbaigazításának köszönhesse **szépsége és egészsége gyarapodását, valamint ama keret, ama környezet szépítését is, a melyben az egészséges szépség mintegy a maga egyéni legközelebb otthoniasan mozog. Tehát az »Otthon» szépítéséhez adja meg a Magyar Bazár a kellő utasításokat.**

Január 1-én Rhoda Broughton, a »Piros mint a róza» híres szerzője külön engedelmével legkiválóbb regényei egyikének: »Scylla és Charibdis» közlését kezdi meg, a regénymellékleten pedig Henry Greville érdekesítő regényét: »Vihar alatt és után.»

A MAGYAR BAZÁR előfizetési ára 1/4 évre Megrendelő cím:

2 forint. **MAGYAR BAZÁR kiadóhivatala,**

— Mutatványszám ingyen. — Budapest, Ferenciek-tere 3.

Bárminemű tűz elleni biztosítások előnyös és méltányos feltételek mellett.

Biztosítás tőren meghonosított legfontosabb újítás a

Hazai Általános Biztosító Részvény-Társaság

által bevezetett

betörés elleni biztosítás,

amely mindenkire nézve, magános, kereskedő, irodatulajdonos, bank, takarékpénztár, ékszerész, gyáros s bárkire nézve is egyaránt fontos és nélkülözhetetlen.

Ügyes megbízható ügynökök fix fizetés mellett felvételt nyújtanak.

270

Köszönjük a bizalmat

Balesetbiztosítás sorozatával

A suivre ...

Egy régi jó öreg korrektor, aki nem tudott semmiféle idegen nyelvet, s így a francziát sem. sokszor szorgalmasan böngészte a francia lapokat, noha egy betűt sem értett belőle. Egyszer aztán odaszól a regényfordítóhoz, mondván:

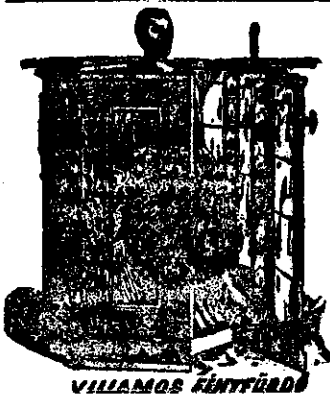
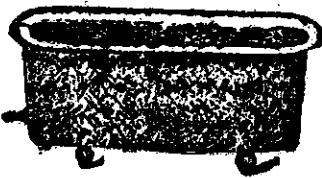
— Béla bácsi, de sok regényt írhattott ez az **A suivre**. Minden francia lap tőle közöl regényt.

Nagy hahota közben magyarázták meg neki, hogy az a suivre nem regényíró, hanem annyit tesz: hogy *folytatása következik*.

Körülbelül így járt egy barátságos angol, aki Budapesten, jártában így kiált fel:

— Duszgadzag kereskedő lehet ez a **Linhart Vilmos**, alig van utca, hogy ne legyen vagy egy vászon, vagy egy vászon, vagy egy cipőkereskedése meg bankháza.

A derék angolnak aztán megmagyarázták, hogy **Linhart Vilmos** neve a czégtáblákon annyit jelent, hogy ő festi azokat, lévén ő a legkeresettebb festő egész Budapesten.

VILAMOS FÜTFÜRDŐ

Több cs. és kir. szab. tulajdonosa.

SCHWALB KÁLMÁN

Budapest, VII., Izabella-utca 76. sz.

Kiváló épület-horgany díszítményeket, légszusz- és vízvezetési munkákat, különlegességek fürdőszobákban. Készít vidéken vízvezeteket, csatornázást, szagtalan árnyékosítókat, fürdőszobákat és székcsutakata legzsebb kivitelben.

— Ajánlatokat terv szerint elfogad. —

Dr. Palócz Ignác v. Szt. János kórházi orvos
Bpsten, k. egészségügyi tanár

Természetes gyógyintézet (Rendelő-intézet)
BUDAPEST, VÁMHÁZ-KÖRUT 7. SZÁM I. EMELET.

Rendelés: d. e. 10-12-ig és d. u. 3-5-ig.
A legtöbb heveny és idült betegségnek csak a természetes gyógymóddal lehet biztos és maradandó gyógyulást elérni. Tágas gyógytermeim még a szakértők által is elismert tökéletes-séggel vannak berendezve. Gyógyintézetemben rendezett korszakalkotó villamos fényfürdő, villamos homokfürdő és rezgő masszáz, messze felülmúlja az összes meleg- és iszapfürdők hatását, különösen hasznosak vese-, máj- és gyomorbetegségek, az összes a készvényes bántalmaknál és a csontok elgörbüléseknél. Elektromasszáz, villamos zuhanyozás és villamos vízfürdő kitűnő hatásúak náli bajok, migrán és valamennyi ideggyengeségből eredő betegség ellen. Légzőszék alkalmazása sürített és ritkított levegő beszívása megbízhatóan asztma és tüdőgyulladás ellen. Reflektált villamosfény biztosan gyógyítja a fekélyeket. Ezeket még kiegészítik: Thure Brand-féle masszáz, Kneip-kúra, gőzölések, pontos diétarendelés, svédgimnasztika stb.

„A Természetes Gyógy mód Kézikönyve.”

Írta: Dr. PALÓCZ IGNÁCZ.

Megbecsülhetetlen tanácsadó mindenkinél az egészség megővására és a betegségek megszűntetésére. A ki ezen könyvet elolvassa, önmagának és családjának házi orvosa lehet. Kapható és megrendelhető a szerzőnél és minden könyvkereskedésben. Ára 3 korona.

Belépési felhívás

a **Budapesti kölcsönös segélyegylet mint szövetség**

VIII. évtársulatába.

Ezen évtársulat 1898. évi január 1-én kezdődik és 1903. december 31-én végződik. Bárki tetszés szerinti számban jegyezhet üzletreszeket. Minden üzletresz után hetenkint 1 korona fizetendő. A hat év letelte után az évtársulat feloszlik, az összes jövedelem a résztvevők között felosztatik és mindenki készpénzben megkapja a befizetett tőkét a felmerült haszonnal együtt.

Az egyes üzletreszek a múlt évben 6%-ot jövedelmeztek, miért is a **tökebefektetésre az intézet igen alkalmas**. Az intézetnek tehát két ozélja van; egyrészt tagjai között a **takarékosságot** előmozdítani; másrészt a tagoknak könnyen, **heti részletekben visszafizethető olcsó kölcsönt nyújtani**.

Előnyt: Kölcsönt más, mint egyleti tag, nem kap. Minden üzletresz után 200 korona, illetőleg 300 korona kölcsön engedélyeztetik. Az adós a kölcsönt visszafizetni nem tartozik, hanem kötelezi magát az intézet, hogy a kölcsönösszeget az adónál hagyja azon esetre, ha a heti részleteket és időközi kamatokat pontosan megfizeti, mely esetben a 6-ik év végével ez járulékába betudatik.

A megszavazott kölcsönből levonások, a csekély kamaton kívül nem eszközölhetnek, mert az intézet alapszabályai és ügyrendje sem biztosíték alapot, sem utánfizetést nem ismernek. Az eddig

készpénzben befizetett törzstőke
3,000.000 korona.

A tulnyomólag kisebb kereskedőknek, iparosoknak **kiadott kölcsönösszeg 2,800,000 koronát tesz ki**. A lefolyt évben felszámolt 1-ső évtársulat tagjainak befizetett tőkéjük és reá eső haszonjutalék fejében **713.852 korona 50 fillér fizetett ki készpénzben**.

Az új évtársulat befizetéseire már most lehet előjegyezni.

A január hó 1-je után belépők kötelesek az elmulasztott heti befizetéseket késedelmi illetékekkel együtt egyszerre megfizetni.

Felvilágosítás nyerhető s előjegyzések eszközölhetnek az intézet irodai helyiségében

V., Arany János-utca 18. szám.

Az igazgatóság.

Ajándéknak különösen alkalmas.

A HÁZTARTÁS

a magyar háziasszonyok egyetlen, kitűnő és minden rendes háztartásban nélkülözhetetlen közönye, mely újévkor már a IV. évfolyamába lép.

Szerkeszti: **Kürthy Emilné**

a legkiválóbb szakírók és az ország legtapasztaltabb gazdasszonyainak szíves közreműködése mellett.

A Háztartás főbb rovatai:

- Aszalás. — Aquarium. — Aratás. — Baromfi-udvar. — Befőzés. — Bevásárlás. — Családi rovatok. — Cselédek. — Diszkert. — Divat. — Disznó-ölés. — Ebéd. — Egészség. — Egyleti élet. — Ékszer. — Éléskamra. — Étlapok. — Ételek. (Levesek, levesbevalók, előételek, főzelékek, tésztások, mártások, halak, sülték, sütemények, torták, krémek, fagyaltok.)
- Évenként ezernél több recept.** — Foltozás. — Fürdőszoba. — Fűtés és világítás. — Gondolatok. — Gyermekszoba. — Gyümölcsös. — Halászat. — Hálószoba. — Hasznos tudnivalók. — Házi ipar és művészet. — Házi szerek. — Házi vegytan. — Háztartás. — Humor. — Husvét. — Irány-cikk. — Irodalom. — Italok. — Jótékonyosság. — Karácsony. — Kártékony állatok. — Kedvenceink. — Kenyérkészítés. — Képzőművészet. — Kertészet. — Kézimunka. — Konyha. — Konyhakert. — Konyhanyelvészet. — Lábbeli. — Lakás. — Lakomák. — Lovaink. — Maradékok felhasználása. — Méhes. — Mezőgazdaság. — Mosás és vasalás. — Nevelésügy. — A nők joga és munkaköre. — Nőkről a nőknek. — Népszokások. — Pecséttisztítás. — Pincze. — Rejtvények. — Selyemtenyészés. — Sertés. — Sport. — Szabás és varrás. — Szappanfőzés. — Szarvasmarhák. — Szépirodalom. — Szépség ápolása. — Színészet. — Szobakerészet. — Szőlőművelés. — Tárasélet. — Tejgazdaság. — Vidéki különlegességek. — Zene.

A **Háztartás** szépirodalmi részében érdekes regényfolytatásokat és elbeszéléseket közöl.

A **Háztartás** 16 oldalon, elegáns rózsaszínborítékban minden hó 1-én, 10-én és 20-án jelenik meg.

A **Háztartás** apró hirdetéseit **minden előfizető ingyen** veheti igénybe.

A HÁZTARTÁS előfizetési ára:

Egész évre 6 frt. Félévre 3 frt. Negyedévre 1 frt 50 kr.

A HÁZTARTÁS kiadóhivatala:

Budapest, VIII., József-utca 45.

Mutatószámokkal szívesen szolgál a kiadóhivatal!

A **Háztartás** díszes és tartalmas karácsonyi albumát a decemberben belépő új előfizetők is megkapják.

Részvételtőke 3 millió forint o. é.

THE MAYPOLE COMPANY LTD. LONDON.

Részvételtőke 3 millió forint o. é.

„MAYPOLE SOAP”

(angol festőszappan)

Nékiülzhetlen minden háztartásban. Kevés orró vízzel és ezen világhírű szappannal minden hölgy vagy teány 15 perc alatt, egész ruhát vagy dorokat, gallérokat, himzésöket, selyemszöveteket, szallagokat, csipkét, selyemkényűt, harisnyát, továbbá battiszt, karton, szatén és bármily gyapjuszövetet teltzés szerinti, valódi mosható szintre képes festeni!

Tegetthof, sötétbordeaux és rikitó vörös színben szintén raktáron.

Gyászcsoteknél, teljes ruhátarak 1 óra alatt a legszöbb feketére festhető.

Minden színben 40 kr., fekete és tegetthof színben darabja 50 kr.

Nagyban és kicsinyben kapható:
Mártey Testvérek, nagykereskedők, Arany János-utca 10.
Török József, gyógyszerárban, Király-utca 12.
Heruda Hándor, gyógyszerárban, Kossuth Lajos-utca
Molnár és Moser, Koronakeresz-utca 9.

Wald Gyula, Király-utca 24.
Kartochmaros A., Kereszt-ut 41.
Lur Mihály, Vasmű-körút 7.
Majthényi Béla, droguistánál, Egyetem-utca 11.
Központi kávéház, Rózsák-utca 11.

FIGYELMEZTETÉS: Minden darab „Maypole” használati utasítással van ellátva, tessék ehhez alkalmazkodni.

1848

A Magyar Szabadságharcz

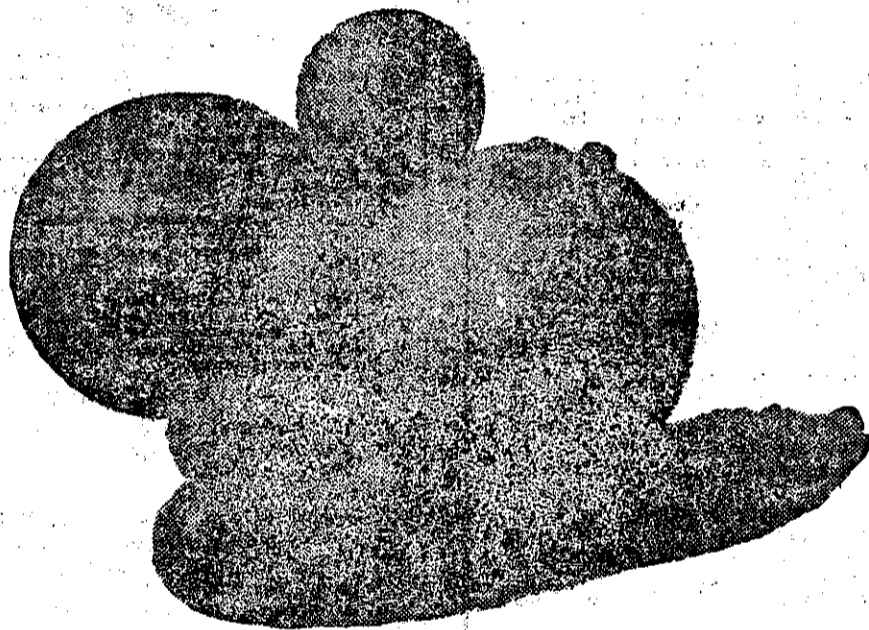
nagy története.

Szerkesztik: Jókai Mór, Bródy Sándor, Rákosi Viktor.

Megjelenik: 30 nagy albumszerű füzetben.

**1200
képben**

Eddig 3 füzet
jelent meg.

**1200
képben**

Eddig 3 füzet
jelent meg.

Az egész gyönyörű díszmunka mind a harmincz füzetének ára: 9 forint.
Az „ORSZÁGOS HIRLAP” előfizetői nálunk rendelhetik meg a munkát
és pedig:
6 füzet 1 forint 80 krajczár, 30 füzet 9 forint.

Elő lehet fizetni az „Országos Hirlap” utalványán is.

**Kimerítő képes tájékoztatót minden elő-
fizetőnknek küldünk.**

Minden hónapban legalább két füzet jelenik meg, úgy hogy
a Szabadságharcz jubileumára az

1848 Nagy Képes Története
teljes lesz.

Az „ORSZÁGOS HIRLAP” tek. kiadóhivatalának, Budapest, József-körút 65. sz.

Rendelő-lap.

Alulírott ezennel megrendelem ily című művet:

**Ezernyolczszáznegyvennyolcz. (A Magyar Szabadságharcz
1848—1849-ben).**

Szerkesztik: Jókai Mór, Bródy Sándor, Rákosi Viktor.

30 füzetben 30 krajzával és kérem a füzeteknek a megjelenésekor
való pontos megküldését.

Előfizetek és postautalványon beküldök:

6 füzetre	frt 1.80	24 „	frt 7.20
12 „	„ 3.60	30 „	„ 9.—

Hely és kelet

Név és állás:

„AZ ANKER” ÉLET- ÉS JÁRADÉK-BIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG.

Alapítva 1852-ben.

Igazgatóság:

Bécs, I., Hoher Markt 11. (Ankerhof).

Magyarországi vezérképviselőség:

Budapest, VI., Deák-tér 6. (Anker-udv.)

Igazgató-tanácsosok: gróf Falkenhayn Ferencz v. b. t. t., gróf Hoyos József v. b. t. t., Theinburgi Pacher Gusztáv, Pontzen Tivadár, gróf Prokesch Osten Antal.

Igazgató-tanácsosok Budapesten: Gróf Nákó Kálmán v. b. t. t., alelnök, gróf Zichy Jenő v. b. t. t.

Igazgató: Dr. Koztol Károly. — **Vezérítőkár:** Singer Tivadár. — A magyarországi képviselőség vezérítőkára: Ludasi S.

Megtámadhatlan kötvények. Múltányos feltételek. Olcsó díjak. Hadkötelezettek biztosítása pótdíj nélkül. Előnyös biztosítások: Halálesetre. Vegyes biztosítások. Tőkebiztosítások határozott lejáratral. Kiházasítási- és felnőttek élet-esetére szóló biztosítások.

Társasági vagyon: 116 millió korona. * Biztosítási állomány: 472 millió korona. * Eddigi kifizetések: 192 millió korona.

DIVAT SZALON

Divat- és szépirodalmi közlöny.

Szerkesztő:
Fanghné-Gyujtó Izabella és Szabóné
Nogáli Janka.

Az 1896-iki berlini nemzetközi kiállításon
az arany éremmel kitüntetve.

DIVAT SZALON megjelenik minden hó 1-én és 15-én. Diszes, elegáns kiállítása s különösen művészies kivitelű színes divatcímlepe által disze minden szalon-asztalnak.

DIVAT SZALON ingyen mellékletével, az **UJ GYERMEK-DIVATTAL** együtt 44—48 oldalra terjed.

DIVAT SZALON azonkívül, hogy divat-képei az uralkodó divat tükré, folyton közöl képeket Párisból, Londonból, Berlinből is. S ez által az idegen divatlapokat feleslegessé teszi.

DIVAT SZALON rendszeren közöl egyszerűbb toilletteket is és módot, utasítást nyújt a hölgyeknek arra, hogy ruháikat takarékosan s mégis csinosan otthon készíthessék s ennek megkönnyítésére minden 2-ik számhoz szabás-ív van mellékelve.

DIVAT SZALON minden előfizetőnek mérték után ingyen készített szabásokat; ez oly kedvezmény, melyet egy divatlap sem nyújt.

DIVAT SZALON kézi munkái változatosak, a rendes használatra szánt himzésektől kezdve a legtrikább, legdivatosabb új kézimunkáig mindent bemutatja s érthetően tanítja.

DIVAT SZALON Szépirodalmi része oly dús, érdekes és változatos, hogy minden más szépirodalmi lapot pótol. Munkatársai közt ott van irodalmunk minden jelese és gondot fordít arra, hogy a nők lapjába tehetséges, kedvelt írások is gyakran irjanak. A lap szelleme mindig tisztességes. Keresi a szépet, a nemesítőt s kizár minden frivol közleményt. Lapunkat fiatal leányok is bátran olvashatják.

DIVAT SZALON számról-számra mutatja be kiválóbb hölgyek arcképeit: a művészet, irodalom s a jótékonyosság nevezetesebb nőalakjait.

DIVAT SZALON állandó rovatot tart kérdések és feleletek közlésére. E rovat minden előfizetőnek teljesen díjtalanul áll rendelkezésére.

DIVAT SZALON rendszeren karácsonyi ajándékkal is kedveskedik. Ez évben is megküldi a szokásos zsebnaptárt az összes előfizetőinek.

DIVAT SZALON előfizetési ára: egész évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr.

DIVAT SZALON kiadóhivatala kívánatra bárkinek küld mutatóvány-számokat ingyen és bérmentve.

DIVAT SZALON kiadóhivatala Budapest, Gizella-tér (Haas-palota). (201)

Foncière, Pesti biztosító-intézet.

Alapítva 1864-ben.

KÖZPONTI SZÉKHELY:

Budapest, V. ker., sas-utca 10. sz.

A készpénzben befizetett részvénytőke o. é. 4.000.000 korona.
A nyereség- és díjtartalékok az évi bevételekkel együtt több mint 25.000.000 koronára-
rúgnak.

Harmánczáróm évi fenállása óta kártérítések fejében fizetett az intézet:

az elemi kárbiztosítási osztályában	132.075,064	koronát
az életbiztosítási osztályban	11.290,418	"
a balesetbiztosítási osztályban	560,422	"
Összesen	143.925,904	koronát

Az intézet igen mérsékelt díj mellett biztosít: **tűz-, jég és szállítványkárok** ellen, **tűkörülvégeken** eshető **tűrések** ellen.

az ember életére

minden gondolható módot szerint és az emberi testet érhető balesetek ellen és pedig egyes személyeket, valamint vállalatoknál alkalmazottakat **tömegesen** és végre különösen **szárazai balesetek** ellen is.

Különböző kedvezmények, melyeket az intézet az életbiztosításnál nyújt:

- a) **Hadbiztosítás díjmentés nélkül** 20.000 korona határáig, a biztosított tőke feléről (a közös hadsereg és honvédség); 80.000 korona erejéig a népfelkelők védőkötelezeteire nézve.) (Hivatás szerinti katonának mérsékelt díjmentés mellett.)
- b) A **feltevések értelmében**, a biztosítás érvényének megtámadhatatlansága még az esetekben is, ha a biztosított párbaj vagy ügyilkosság folytán halt volna el, vagy ha utólag kiténnék, hogy a biztosított a biztosítás alapjául szolgáló ajánlatban lényeges körülményre nézve tévedett.

- c) **Nyereségben való részesülés.**
- d) Már hatályon kívül levő kötvényeknek újból érvényre hozatala.
- e) **Tőkebiztosítás, a biztosított özvegynek esetleges vagy feltétlenül kétszer törtenandó kifizetésével.**

- f) Halálesetre szóló tőkebiztosítás, elérics esetében, illetőleg a díjfizetési tartam leforgása után a **biztosított özvegy felének előre való kifizetése és a tőke másik felére minden további díjfizetés alól való felmentés** mellett.
- g) **Kötvénykiosztás** nézvére és kötvények visszavásárlásánál, azoknak legmagasabb, azaz matematikai értékük 2/3, illetve 1/2 részéig, továbbá a befizetett díjak **előtérítés** teljes matematikai értékében.

Az intézet igazgatósága:

Szentmártoni Radó Kálmán elnök, Szász Domokos alelnök, Báró Vay Dénes, Bérczi Mór, Cserkúti Engel Miksa, Guttentag Gusztáv, Haas J., Hoffmann Sámuel, Iovag Lederer Sándor, Strasser Alfred, Schön Vilmos igazgatósági tagok.

Schön Vilmos, vezérigazgató. Reich Mór és Schön Leo P., igazgatók. Iauzig Hugó, vezérítőkár. Temesváry Imre, özéggyező.

Az intézetnek van az Osztrák-Magyar birodalomban 10 vezér-, 60 fő- és mintegy 8000 kerületi ügynöksége, melyek bármiféle felvilágosítással a legkézségesebben szolgálnak.

SCHLICK-féle

vasöntöde és gépgyár részvény-társaság

BUDAPESTEN.

Gyár és központi iroda:

VI. kerület külső váczi-ut 29-37. szám.

Készítményei: Gőzgépek és gőzkazánok, teljes körszivattyutelepek berendezése, zsilipszerkezetek, átereszek, vízvezetési csövek, mindenféle vasöntvények, **utsmító hengerek.**

„REFORM” kazánvizszűrő és tisztító-készülékek.

Hengerelt és szögecselt vasgerendák.

Vashidak és tetőszerkezetek, mindenféle építési vasszerkezetek.

WAGGONOK

személy- és teherszállításra, épület-bádogos munkák, fémdíszítmények, **műemlékek szobrok.**

Árjegyzékek és költségvetések kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.